Kako ustati na sabah - namaz

Džemil Tokpinar

Kako ustati na sabah-namaz!

Autor
Džemil Tokpinar

Naslov originala
Sabah namazina nasıl kalkılır!

Izdavač
REJHAN-Sarajevo

Za izdavača
Erdogan Nil

Prijevod sa turskog
Avdija Salković

Lektor
Aida Krzić

Naslovna strana
Velija Hasanbegović

Korektor
Ahmet Alibašić

Štamparija
BEMUST

Tiraž 1000
Sarajevo, 2006

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerrzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-534.35

TOKPINAR, Džemil
Kako ustati na sabah-namaz / Džemil Tokpinar ; (prijevod Avdija Salković). - Sarajevo : Rejhan,

Prijevod djela: Sabah namazina nasil kalkilir

ISBN 9958-9178-0-7
COBISS.BH-ID 14881542

pdf-izdanje za vas pripremili:
www.bosnamuslimmedia.wordpress.com
1429. h. god./ 2008. god

Kako ustati na sabah-namaz

Džemil Tokpinar

Sarajevo, 2006

SADRŽAJ

KAKO USTATI NA SABAH-NAMAZ

Namazu, "koji je nakon imana najveća istina", nažalost, ne posvećuje se zaslužena pažnja. Uz slabost imana, u dobu u kojem živimo, ni ibadetu se ne posvećuje potrebna pažnja i prednost.

Naš Pejgamber, sallallahu 'alejhi ve sellem, je na Mi'radžu primio naredbu o namazu pa nama pokazao kako ćemo ga klanjati. Pejgamber i njegovi ashabi, čak i u borbi se nisu ustručavali klanjati namaz u džematu. A danas, pak, mnogi muslimani bez ikakve ozbiljnije prepreke, jednostavno zbog lijenosti izostavljaju namaz.

Ovaj nehat i nepoznavanje vrijednosti koje se ispoljavaju prema namazu, zasigurno dolaze zbog imanske slabosti i nepoznavanja neprocjenjive vrijednosti ovog ibadeta.

Naspram ovog problema, potrebno je objasniti kako namaz kod Allaha predstavlja jedan neprikosnoveni ibadet i u kolikoj mjeri mu je naš Poslanik, s.a.v.s., pridavao značaja.

Eto, knjiga *Kako ustati na sabah namaz!,* autora Džemila Tokpinara, u svjetlu vjerskih izvora objašnjava nam važnost i vrijednost svakog, a posebno sabahskog namaza.

Sabah-namaz, zbog toga što sa mnogih aspekata ima posebne specifičnosti, nažalost, jeste namaz koji se najčešće ostavlja na kaza. Razlozi poput sna, umora i nedostatka vremena ukazuju na to da se sabahskom namazu mora pridati posebna važnost.

Kada se sa ovog aspekta pogleda, slobodno možemo reći sljedeće: Ukoliko neko može klanjati sabah-namaz, inšallah, može kljanjati i sve ostale namaze. Zato što onaj koji uspije uraditi najteže, uspijeva uraditi i ostalo.

Knjiga koja vam se nalazi u rukama, istražujući namaz u jednom

općem značenju, objašnjava važnost sabah-namaza, metode prevazilaženja raznih izgovora i formule za klanjanje u bilo kojim uvjetima. Obra+ujući ovo, nudi vam obilne praktične savjete i doživljene primjere.

Gospodara našega molim da učini da ova knjiga ima utjecaja i da bude uzrokom pridavanju značaja namazu.

Mehmed Emin Birinci

PLAČE LI SE ZBOG SABAH-NAMAZA?

Prije približno petnaest godina išli smo u posjetu jednom prijatelju. Dok smo autobusom "grabili" putem, nastupio je vakat sabah-namaza. Iskreno rečeno, nisam znao koliko će trajati putovanje i da li ćemo stići klanjati sabah-namaz. "Bol namaza" koji doživljavam pri svakom putovanju, tako mi je obuzeo cijelo tijelo da nisam mogao spavati.

Zato što sam prvi put putovao ovom maršrutom, nisam znao na kojem će se mjestu praviti pauza i kada će se stići na odredište u koje smo išli. Prišao sam jednom od mojih iskusnih prijatelja: "Kada ćemo klanjati namaz? Ja ne poznajem ovaj krajolik, obavijesti me kada stignemo na mjesto na kojem ćemo klanjati", rekoh.

Usnulim očima mi je odgovorio: "Dobro, klanjat ćemo, ne brini." Nakon toga zatvorio je oči i nastavio spavati. A on je bio jedna veoma pobožna osoba koja je klanjala namaz. Rekao mi je da ne brinem, međutim, da li je to bilo moguće?

Nije bilo sigurno kada će se i na koji način probuditi. Da je rekao: "Ukoliko se tebi ne spava, probudi me u toliko i toliko sati da se pripremimo", bilo bi u redu, međutim ni to nije kazao.

Minuti su jurili jedni druge, nestrpljivo sam brojao sekunde. Radi izlaska, sunčeva svjetlost jurila je brzinom od 300.000 kilometara u sekundi. A na vidjelu nije bilo nikakvog truda. Kamo sreće da sam poznavao maršrutu i da sam bio pod abdestom, u najmanju ruku klanjao bih u vozilu.

Sada ni to nije bilo moguće.

Nemoćan, okrenuh se jednom drugom prijatelju: "Namaz samo što nije prošao. Ja ću zamoliti vozača da stane. U suprotnom, izaći ću iz autobusa." Skupio je obrve i rekao mi s podsmijehom: "Jesi li pamet

izgubio?" Zbunio sam se i ujedno rastužio. Bio je to neko za koga sam znao da obavlja namaz. Jesam li ja zaista izgubio pamet? Zar sam trebao spavati u autobusu i ne razmišljati o mome Gospodaru?

Propitao sam sebe. Jesam li bio u krivu kada sam ovoliko razmišljao o sabah-namazu? Odgovor možete pronaći u ovom sjećanju koje sam čuo od moga rahmetli oca:

Pedesetih godina moj otac bio je gost kod daidže u Ernirdag. Njegov poslovni prostor nalazio se tačno preko puta kuće u kojoj je stanovao veliki islamski učenjak hazreti Bediuzzaman Said Nursi. Moj otac, koji je proveo noć kod daidžinog sina, ujutru se probudio uz zvuke plača. Ovako pripovijeda: "Pogledao sam i vidio da sin moga daidže jecajući plače. Odrastao je mladić, ali je prolivao suze poput djeteta." Naspram ovog prizora pomislio je da mu se desilo nešto loše ili da je primio kakvu žalosnu vijest. "Hajirli je, Džejlane, šta ti je, zašto plačeš?", upitao ga je. Odgovor koji je dobio bio je interesantan: "Ne mogadosmo ustati na sabah-namaz, zbog toga plačem."

Evo drugog primjera:

Događaj se desio Mehmed Paksu-efendijinom djedu.

Njegov djed otišao je na njivu da požanje žito. Naravno, u dugim ljetnjim danima radio je do kasno zato je legao umoran i iznemogao. Kada je ustao ujutro, imao je šta vidjeti! Sunce je izišlo i sabah-namaz je bio prošao. To ga je veoma rastužilo i počeo je jecati. Trljajući bijelu bradu o crvenu zemlju, plakao je i bez prestanka govorio: "Šta sam uradio, šta sam to uradio pa propustih sabah-namaz?"

Toliko je plakao i trljao licem o zemlju da mu je cijela brada postala crvena.

Da, zbog namaza se plače, zbog namaza se pamet gubi, radi njega se duša i sve što volimo žrtvuje. Međutim, sada se ova istina u potpunosti ne shvata.

Živimo u takvom vremenu da razmišljanje o sabah-namazu može biti "ludost", a plakanje ukoliko ga propustimo "čudnovatost"! Zaista, zar ne bismo trebali biti tužni kada propustimo sabah-namaz? Zar moramo normalno prihvatiti kada prođe jedan namaski vakat koji je "nakon imana najveće i najvažnije pitanje"? Zar je propuštanje

namaskog vakta jedan običan događaj?

Da li je logično gledati fudbalske mečeve sve do jutra, a ne razmišljati o sabah-namazu?

Osim toga, jedna mlada osoba, koja propusti ispit na fakultetu zbog toga što se uspava, od tuge i bola u stanju je pocijepati i Zemlju i nebesa. Dobro, a zar sabahski sunnet i farz, za koje je naš Pejgamber, sallallahu 'alejhi ve sellem, u dva različita hadisa rekao "da su hairniji od dunjaluka i od svega što se u njemu nalazi", nisu važni koliko jedna utakmica? Zar sabahski namaz, koji je vredniji od dunjaluka i od svih riznica u njemu, ne nosi važnost poput jednog univerzitetskog ispita? Zar ne trebamo plakati i žaliti za namazom?

Jednog dana, jedan od velikana, hazreti Bajezidi-Bistami nije se mogao probuditi na sabah-namaz. Kada je svanulo, bio je tužan i uplakan, dok mu je gorjelo srce, korio je svoj nefs i činio je takav istigfar da je zbog toga zaradio veću nagradu od one za sabahski namaz. Vidjevši ovo, sljedećeg dana šejtan je na vrijeme upozorio ovog velikana. Jer kada vjernici zarade sevap, šejtan biva žalostan. Kad je već neklanjanje ove osobe bilo uzrokom njene još veće molbe Allahu, ono što pripada šejtanu jeste da je spriječi da po drugi put prolije suze i zamoli.

Možete li reći koliko u ovome vremenu ima vjernika koji kada propuste sabah-namaz plaču, kaju se, donose tevbu i istigfar i koji se boje kako će ustati?

Ne posedujemo preciznu statistiku, međutim, možemo kazati sljedeće:

Prema jednoj anketi urađenoj među studentima u naša tri velika okruga, broj onih koji redovno klanjaju namaz iznosio je 10%. A i oni, nesumnjivo, najviše propuštaju sabah-namaz. Među mu'minima koji klanjaju pet vakata, veliki je broj onih koji jednom u nedjelji, mjesecu ili nekoliko mjeseci propuste sabah-namaz. Ako hoćete, najprije nad svojim nefsom, a zatim i u okolini uradite jedno istraživanje. Vidjet ćete ovu gorku istinu u svoj njenoj ogoljenosti.

Zapravo sabah-namaz i svi farz-namazi jesu jedan veličanstveni ibadet nad kojem su treperili najprije naš Pejgamber, sallallahu 'alejhi

ve sellem, a zatim i njegovi odabrani ashabi. Kada propusti sabah-namaz, jedan vjernik mora biti izbezumljen kao da je pamet izgubio, mora biti ljut, svijest mu se treba pomračiti, ne smije imati apetita za doručak i sve do akšama treba sebe kažnjavati. Onog dana u kojem mu je "pobjegao" sabah-namaz, tlo mu pod nogama mora podrhtavati, radi tevbe i istigfara ruke prema Allahu mora pružiti i moliti za oprost. I što je važnije od svega, na propuštanje sabah-namaza nipošto ne smije gledati kao na ncšto uobičajeno, ne smije prihvatiti kao da je to nešto što se može desiti. Mora se pobuniti protiv svoga nefsa, nemarnosti i sna. Odmah mora kazati: "Gdje sam pogriješio? Šta moram poduzeti da ponovo ne upadnem u ovu bolnu patnju? - i krenuti k traženju izlaza. Mora pronaći rješenje i odmah ga primijeniti. Zato, jer nije riječ o dječijoj igrački, o svakodnevnoj pojavi, pitanju kratkoročnog dunjalučkog života! Ono o čemu mi pričamo jeste pitanje ulaska u Allahovu audijenciju, kod Vlasnika, Sultana i Stvoritelja nas samih i univerzuma, kao i pitanje padanja na sedždu u Njegovom dergahu. To je pitanje činjenja ibadeta Zati-Zuldželalu, koji je naša duša, naš voljeni, naša jedina ljubav. Na svijetu od ovoga ne može biti ništa važnije, preče i draže. Ako ovdje ima nekog nedostatka, greška je naša.

Jedan vjernik ne može smatrati normalnim da jednom u nedjelji ili jednom u mjesecu propusti sabah-namaz, ne može to prihvatiti! Ukoliko propuštamo namaze, znači da se nalazimo u stanju u kojem ovoj pojavi moramo reći "stop!", moramo se trgnuti, zadrhtati, pobuniti se protiv naše nemarnosti i reći "dosta više!". Naš Gospodar, zbog koga se ponosimo što smo Njegovi robovi, ne želi od nas jednu ovakvu nebrigu i ravnodušnost. Naš voljeni Pejgamber, sallallahu'alejhi ve sellem, zbog kojeg smo ponosni što smo mu Ummet, ne podučava nas nemarnosti. On je jednom u cijelom životu propustio samo jedan sabah-namaz, i to se desilo pri povratku iz bitke, u trenucima velikog umora, neispavanosti, zbog toga što je dežurni zaspao ili se možda desilo sa mudrošću da svoj Ummet poduči kako se treba ponašati u ovakvim situacijama. Dok je istina ovakva, ne možemo ostati neosjetljivi prema sabah-namazu.

O pitanju sabah-namaza u kakvom god da se stanju nalazimo, bilo da ga jednom u nedelji, jednom u godini, ili čak jednom u nekoliko godina propuštamo, moramo se snabdjeti jednom novom sviješću o

robovanju Allahu, moramo se opasati novim oružjem truda i upornosti i započeti novi pokret obavještavanja i upozorenja.

Knjiga koja nam se nalazi u rukama predstavlja jednu kako tužnu tako i radosnu avanturu namaske borbe. Predstavlja potragu za rješenjem jedne duše koja se bori i mozga kojim odzvanja: "Šta mogu uraditi za namaz?" Ovo su preporuke jednog vašeg brata koji naspram Allaha ne vidi niti jedno svoje djelo, koji u rukama nema ništa drugo osim grijeha, međutim, koji vjeruje u svoju ljubav prema Allahu i koji gori zbog toga što Mu ne može robovati onako kako On to zaslužuje.

Od Uzvišenog Allaha molim da ova knjiga, u najmanju ruku, uputi na razmišljanje o namazu i da bude uzrokom mnogo većem i opširnijem trudu kada je ovaj ibadet u pitanju.

Džemil Tokpinar, juni 2002.

I DIO

NAJVEĆI IBADET: NAMAZ

1. Namaz je neprevaziđeni ibadet

Da bismo u potpunosti obavili namaski ibadet, najveći i najneprevaziđeniji ibadet, koji nam je naš Gospodar naredio, prvi uvjet je "veoma dobra spoznaja njegove važnosti". Namaz je po svemu neprevaziđen. Islamski velikani čak i na samrtnoj postelji nisu odustajali od klanjanja. Ali mi, muslimani ahiri-zemana, i pored toga što ne posjedujemo niti jedan istinski izgovor, u stanju smo napustiti naše namaze. Da smo ispoljili potrebni značaj, da li bismo zapadali u ovakva stanja? Da li ste se ikada odrekli jela, vode, zraka? Niti jedan insan, osim onih koji radi ostvarivanja većih prava stupaju u štrajk glađu, ne ostavlja jelo i piće, ne zaboravlja, ne odriče se. Nastavak našeg materijalnog života vezan je za obavljanje ovih potreba. Njihova vrijednost i značaj učinili su ih neprevaziđenim.

Također će i živott našeg duhovnoga života biti vezana za potpuno ispunjavanje svih ibadeta od kojih namaz dolazi na prvo mjesto. Naš voljeni Pejgamber, s.a.v.s., i njegovi odabrani ashabi čak i u najžešćim trenucima Bitke na Bedru nisu izostavili klanjanje namaza. Nisu se trudili da spase svoje duše, i po cijenu života odabrali su namaz.

Zašto?

Zato jer su znali da se čuvanje života i duše nalazi u rukama Onog ko je tu dušu podario, a namaz je, pak, Njegova naredba. Može li biti kakvog dobra od duše koja nipodaštava naredbe Voljenog svih duša? I još, može li se sačuvati ona duša koja nipodaštava naredbe Onog Koji sve duše drži u ruci?

Hazreti Ahmed Zijaeddin Gumušhanevi ni u najtežim trenucima bolesti nije ispuštao svoje ibadete, štaviše kada bi ispružio nogu, da bi mu bilo lakše, odmah bi je povukao govoreći: "Ne mogu iskazati nepoštovanje prema Gospodaru."

Veliki islamski učenjak hazreti Bediuzzaman Said Nursi, jednog mjeseca ramazana, u trenucima teške bolesti, pet dana je proveo da skoro ništa nije pojeo i popio, međutim, svoj namaz i post nipošto nije izostavio. Pa kako su oni gledali na namaz kada nikakvu prepreku pred njim nisu priznavali? Kakav je to nedostatak muslimana današnjice kada zbog najobičnije prepreke sa lahkoćom odustaje od namaza? Upravo ovdje se moramo okrenuti prema našem Gospodaru, Koji nam je naredio namaz i Njegovom Časnom Resulu, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji nas je njemu podučio. Nismo ga mi izmislili. Nismo mi kazali: "Kako možemo zadovoljiti našeg Stvoritelja? Hajdemo na ovaj način ležati, ustajati i činiti dovu!"

Shodno tome što nam je Allah naredio namaz, o pitanju njegove važnosti također se Njemu moramo obratiti. U suprotnom, ne možemo govoriti "Ja sam musliman", a potom riječima i djelima pametovati o pitanjima namaza. Zar riječ musliman ne znači "onaj koji je predan Allahu, koji se o svakom pitanju obraća Njemu i trudi da zaradi Njegovu milost"? Međutim, izostavljanje, nepotpunost, lijenost i izgovori pokazuju "da se nismo prepustili Allahu". Ovo je, pak, jedna velika proturječnost i greška. Zbog toga, što se namaza tiče, umjesto da dozvolimo nefsu da govori, potrebno je okrenuti se Allahovoj Knjizi, Njegovom Časnom Resulu, sallallahu 'alejhi ve sellem, i islamskim učenjacima, koji se napajaju sa ova dva izvora. Zaboga, kako su oni vidjeli namaz, koliku su mu važnost i vrijednost pridavali, kako su ga objašnjavali i kako su ga klanjali? Ukoliko saznamo ovo, porast će vrijednost koju pridajemo namazu i postat će jedno djelo, jedan čin od kojeg nikada nećemo moći odustati.

Prvo što jedan musliman, koji želi namaz učiniti neizostavnim dijelom svoga života, mora postići, jeste čvrst i jak iman. Naredbe i zabrane dobijaju na svojoj važnosti i vrijednosti shodno stepenu do kojeg su došli vjera, poštovanje, povjerenje i predanost.

Može se desiti da jedno dijete ne posluša naredbu svoga brata,

ali se ne može protiviti svome ocu. Ukoliko neko, i pored toga što kaže da je musliman, ne klanja namaz ili ispoljava nemarnost, njegov prvi problem je očigledan: njegova vjera u Allaha nije čvrsta. Jer, čovjek je poput drveta ili zgrade. Njegov korijen i temelj je iman, grane i zidovi su njegovi ibadeti. Kao što se ne može spasiti drvo kojem je korijen bolestan tako što ćemo mu naprskati grane, isto tako ne možemo popraviti zgradu poljuljanih temelja tako što ćemo joj okrečiti sobe. Kao što se iz ovih primjera vidi, također i jedan vjernik, koji iskazuje nemarnost prema namazu najprije mora ojačati svoj iman kako bi se svim bićem vezao za namaz. Veoma dobro mora znati da ga svakoga trena posmatra Allah, Onaj Koji je svugdje pristupan i Koji sve vidi, kako bi uredio svoje postupke i kako nikada ne bi napustio namaz. Svi mi moramo ovako razmišljati: "Kako možemo postati vlasnici jakog i nepokolebljivog imana? Kako možemo dobiti ovu veličanstvenu snagu koja će nam osvijetliti i dunjaluk i ahiret?" Ne možemo svjesno sebe bacati u opasnost. Ne znajući do kako teškog stanja će nas na dunjaluku i ahiretu dovesti izostavljanje namaza, ne možemo biti nerazumni. Nama ne priliči jedna ovakva ravnodušnost. Zar čovjek nije najpametnije stvorenje, koje najbolje razmišlja o svom svršetku i juri za svojim interesima?

S obzirom da je namaz jedan ibadet, koji kada se obavlja, donosi najviše sevapa, a kada se ne obavlja, predstavlja uzrok najvećoj patnji, zar nije potrebno da svakog dana razmišljamo o njemu i da svakog dana napredujemo po jedan korak?

2. Šta je to jak iman?

U vezi s imanom i ibadetom postoje tri međusobno bliska pojma. To su: *huzuru-daimi*, *hakka-l-jakin* i *ihsan*.

Hakka-l-jakin predstavlja najveći stepen na imanskoj ljestvici, iza njega dolazi *ajne-l-jakin* i *ilme-l-jakin*.

Ihsan dolazi nakon imana i islama i najzrelija je deredža u ibadetu. S druge strane, *huzuru-daimi* predstavlja osjećaj da se čovjek svakog trena nalazi u Allahovom prisustvu i u *ma'rifetullahu* zauzima jedno veoma bitno i dragocjeno mjesto. Sve ovo vezano je za iman iz

uvjerenja. To je svjedočanstvo o veoma snažnom i nepokolebljivom imanu.

Hakka-l-jakin znači potpuni osjećaj, slast i življenje imanske istine. Isto kao što se i prisustvo hrane u kuhinji osjeća na tri načina: jedan je spoznaja putem mirisa, i za ovo se kaže da je *ilme-l-jakin*; drugi način je odlazak u kuhinju i gledanje očima; ovo je *ajne-l-jakin*; treći način, pak, jeste kada jelo probamo, osjetimo mu ukus i osobine. Kako god da je posljednji način najjača spoznaja, najjače znanje, također i *hakka-l-jakin* predstavlja najjaču imansku deredžu.

Kada je riječ o ihsanu, to je obavljanje ibadeta kao da vidiš Allaha. Kada je naš Pejgamber, s.a.v.s., u jednom hadisu objašnjavao ovo, rekao je: "*Ihsan* je činjenje ibadeta kao da vidiš Allaha. Koliko god ti Njega da ne vidiš, On vidi tebe." U jednom pogledu *ihsan* je spoznaja znanja da te Allah vidi.

Jednog dana, dok je klanjao namaz, u kuću nekog od Allahovih pobožnih robova ušao je lopov i pokupio sve što je našao. Upitali su ga: "Kako može biti da ti sve uzme i ode, a ti si bio u kući!? Zar ništa nisi čuo?" Odgovorio im je: "U tom trenutku klanjao sam namaz, bio sam s mojim Gospodarem. Niti sam išta vidio, niti sam čuo." Eto, ovo je ihsan. Baš kao kada je hazreti Alija, r.a., zatražio da mu izvade strijelu iz noge kada stane na namaz. Zato što je on u tom trenutku bivao van sebe i namaz bi mu obavljao funkciju anestezije koja se upotrebljava tokom operacije. Odvajao bi se od dunjaluka i uranjao u svijet uzvišenosti.

Huzuru-daimi istaknut je četvrtim ajetom sure El-Hadid: *"Gdje god da ste, Allah je zajedno sa vama."* Koliko god da mijenjamo mjesto u toku dvadeset i četiri sata, gdje god da odemo, naš Gospodar je zajedno sa nama sa Svojim imenima i atributima. Poslanik, s.a.v.s., koji kaže: "Najbolji iman jeste tvoje znanje da je Allah zajedno sa tobom gdje god se nalaziš", u isto vrijeme objašnjava ovaj ajet i *huzuru-daimi*.

Huzuru-daimi predstavlja jedan takav osjećaj Allahovog postojanja, Njegovih imena i atributa, tako da znaš da je svaki tvoj tren Njegovo dobročinstvo i da se svaki tvoj postupak nalazi pod Njegovom kontrolom i nadzorom. Značenja koja se ističu u ajetima: *Čak ni jedan list ne pada bez Njegove dozvole, On zna ono što vam je u srcima, On*

ulazi između osobe i njenog srca, jesu stvarnost u koju vjerujemo i koju smo prihvatili. Svaki mu'min ovo prihvata i potvrđuje. Međutim, *huzuru-daimi* predstavlja život uz stalnu svjesnost o ovim istinama.

Jedan čovjek koji zna da ga Allah promatra, da se sa Svojim imenima i atributima pojavljuje na svakome mjestu, koji zna da Mu je svim bićem predan i koji svakog trenutka osjeća ove istine, da li može učiniti grijeh? Učiniti nepravdu, kazati laž? Jedan vjernik koji svim svojim atomima osjeća *huzuru-daimi*, dok ezani odzvanjaju nebesima, može li biti zauzet nekim drugim poslom, osim trčanja na namaz? Ili, pak, može li izostaviti svoje ibadete? Hoće li nastaviti spavati kada dođe vrijeme za sabah-namaz?

To je nemoguće.

Vjernik koji srcem svojim vjeruje u Njegovo postojanje, koji zna da je On prisutan na svakom mjestu, koji u potpunosti prihvata da se život i smrt, radost i tuga, jedino i jedino nalaze u Njegovom kudretu i Njegovoj volji, ne može izaći izvan Allahovih naredbi i zabrana.

Eto, hazreti Ahmed Zijaeddin Gumušhaneli, jedan od duhovnih velikana koji je dostigao ovu deredžu, čak i kada je bolestan, suzdržava se da ne ispruži nogu. Zato jer se on nalazi pred Allahom. A zar se pred Sultanom svih sultana ispružaju noge? Oni oko njega opruže mu nogu kako bi mu olakšali, međutim, on je odmah povlači i govori: "Ne gurajte me u grijeh."

Hazreti Bediuzzaman Said Nursi, koji se nalazi na najuzvišenijem *mekamu* ove visoke deredže, ne provodeći niti jedne sekunde uprazno, čini ibadet, od sjedenja na koljenima noge mu bivaju sve u ranama. Njegov učenik Molla Resul jedan ovakav *takvaluk* ne može smjestiti u svoj razum i zato što je znao da baš njemu Ustad neće zamjeriti, ne može se suzdržati da ne kaže: "I mi se bojimo Allaha, ali ti si prestrašen."

Dok bi objašnjavao *huzuru-daimi*, hazreti Bediuzzaman često bi govorio:"U svemu postoji jedan ajet (znak) koji svjedoči o Allahovom jedinstvu." U isto vrijeme *huzuru-daimi* znači pronaći i znati Allaha u svemu. Zrak, voda, planina, kamen, šuma, more, rijeka samo govore o Allahu. Atom, ćelija, sjemenka, pčela, jaje, cvijet, riba, voće, drvo jesu

ogledalo Njegovih imena i atributa.

Eto, *huzuru-daimi* znači gledati sva stvorenja i sjetiti se Allaha, postati svjestan Njegovih imena i svojstava.

3. Kako se stječe jak iman?

Kao što smo prije ukratko spomenuli, iman je kao temelj zgrade ili korijen drveta. Kako god se promjena u korijenju drveta odražava na grane i plodove, isto tako i napredak u imanu biva uzrokom senzibilnosti, kontinuiteta i razvitka u ibadetima čovjeka. Ovaj iman je funkcionalan i utjecajan poput električne struje, koja tehničkim uređajima i mašinama daje pokretljivost, ili poput duše koja tijelu dariva život.

Nesumnjivo, ovo o čemu pričamo nije jedan običan, površan, mrtav, neutjecajan i suh iman. Već je to veličanstveni iman koji se objašnjava u Kur'anu i hadisu, vatreni iman kojeg su najprije živjeli Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem i njegovi ashabi te duhovni velikani. Upravo ovaj iman nam naš Uzvišeni Gospodar objašnjava hiljadama znakova. Možda možemo reći da je polovina Kur'ana ispunjena ajetima punim pouke koji govore o ovakvom imanu. A iman objašnjen u *Risule-i Nuru*, koji na jedan aktivan način govori o imanskim ajetima, jeste upravo onaj ushićeni i funkcionalni iman koji se u Kur'anu zahtijeva. On se stječe, ne samo spoznajom Allahovog postojanja već u isto vrijeme i znanjem Njegovih imena i svojstava, štaviše, Njegovog stvaranja i Njegovog manifestiranja. Jer, kao što kaže Muhjiddin Arabi: "Spoznaja Allaha nije isto što i spoznaja da On postoji."

Ma'rifetullah, kako još možemo reći "spoznaja o Allahu", ne javlja se samo vjerovanjem u Njegovo postojanje. Stječe se spoznajom i vjerovanjem u sva Njegova imena, svojstva, stvaranje i spoznajom i vjerovanjem da se sve to od najsitnije čestice do Zemljine kugle iz časa u čas manifestira u svakoj stvari, svakome biću.

Čovjek ovu manifestaciju nebrojeno puta mora vidjeti u svome tijelu, osjećanjima, u svim ovosvjetskim stvorenjima te u svakoj prilici mora razmišljati i svakog trena osvježavati svoju vezu sa Gospodarom.

Ionako je Resulullahov, sallallahu 'alejhi ve sellem, hadis ukaz na ovu tajnu: "Jedan sat *tefekkura* (razmišljanja) bolji je od godine dana nafile-ibadeta." (Adžluni, Kešfu-l-Hafa, 1:310) Međutim, *tefekkur* predstavlja jedan neograničen pojam bez pravila. Da bi se ostvario, potreban je niz pravila, program i vodič.

Eto, *Risale-i Nur* jeste jedan veličanstven program koji objašnjava imanske ajete Kur'ana. U suprotnom, bez plana, programa i pravila, ne možemo znati koje biće iz kojeg aspekta i na koje ime i svojstva našega Gospodara ukazuje. Koliko ga god više čitamo, toliko će nam i iman rasti. Postoji niz pravila za plansko i pažljivo čitanje ovog djela i za crpljenje potpune koristi iz njega. Ukoliko se ova pravila slijede, raste i korist.

Iman predstavlja usmjerenje naših pogleda, misli i pažnje prema Allahu. Što više naše misli okrenemo od drugih stvari i pažnju uputimo prema našem Gospodaru, toliko će nam zasjati iman. Zbog toga je potrebno aktivno čitati djela koja podrobno objašnjavaju Kur'anske ajete o imanu. Površnost, prividno interesovanje ne mogu nam osigurati željenu korist. Ukoliko želimo da nam iman sa svom svojom veličanstvenošću upravlja životom, osim svakodnevne i aktivne obuzetosti njime, nema drugog izbora.

II DIO

VAŽNOST NAMAZA

1. Namaz - ibadet koji se najviše naređuje u Kur'anu

S obzirom da je naš Gospodar taj koji naređuje namaz, jedino iz Njegove knjige, Kur'ana, možemo saznati o važnosti ovog ibadeta. Namaz je tačno sedamdeset puta naređen u Kur'anu. Nema drugog ibadeta koji je toliko puta spomenut, na koji je sa insistiranjem skrenuta pažnja.

Allah je Stvoritelj svega, On u ruci kudreta drži sva stvorenja i svime upravlja.

Zar mi insani, koji naspram običnog službenika odmah saginjemo glavu, ne bismo trebali drhtati naspram toliko naredbi i insistiranja Stvoritelja univerzuma? Kada nam u školi nastavnik, na poslu direktor ili u vojsci komandant naredi neki posao, odmah to uradimo, trudeći se da zaradimo njihovu naklonost i zadovoljstvo. Kako može biti da smo nemarni naspram naredbi našega Gospodara? Kako možemo ne klanjati namaz i to kao da prkosimo Zati Zul-dželalu koji sve u ruci drži, kao da Ga izazivamo, baš kao da Mu govorimo: "Šta god naređuješ naredi, ja imam mnogo važnija posla!? "

Kada su našeg Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitali: "Koje je Allahu najdraže djelo?"- rekao je: "Namaz u njegovom vaktu." (Buhari, Namaski vaktovi, 6)

Ovaj hadis pokazuje da od namaza nema većeg ibadeta niti ga može biti.

Osim toga, namaz je nakon imana najvažniji ibadet. U univerzumu i islamu namaz je nakon imana najveća istina. Pogledajte

šta naš Gospodar kaže o ovom pitanju:

Reci vjernicima, robovima Mojim, da molitvu obavljaju... (Ibrahim, 31.)

Kako god narediš, Gospodaru naš! Čuli smo i od srca se pokoravamo!

2. Namaz je vjernikov Mi'radž

Namaz je na Mi'radžu naređen bez zastora i direktno. Mi muslimani ne možemo u potpunosti razumjeti istinu hadisa: "Namaz je vjernikov Mi'radž". Od bezbroj ljepota namaza dovoljno je, čak, da samo ovu posebnost prigrlimo i da je prihvatimo kao neprikosnovenu. Zato jer je svaki proučeni ezan Božanski poziv koji nas podsjeća na Allahovu naredbu o namazu i koji nas poziva Njemu. Svaki poziv jeste jedna objava koja nas do dubina naših duša prodrma, koja nas utapa u radost i veselje i prepušta ushićenosti.

Razmislite jednom:

Da nas pozove jedan veoma dobar prijatelj, ili neki naš stariji rođak ili, pak, predsjednik države, zar ne bismo otišli? Da u dvorima predsjednika države ima neka gozba, zar bi samo mi zakasnili?

Zamislite da jedan čovjek primi slijedeći poziv: "Moj cijenjeni sultan te poziva u dvorac. Bit će veoma velikodušan, pohvalit će te i iz njegove riznice ti pokloniti veoma vrijedne poklone", a on odgovori: "Imam posla, ne mogu doći", zar bismo mogli reći za njega da je pametan? Štaviše, ima li ikoga ko svome prijatelju ne odgovori na telefonski poziv?

Recimo, poziva nas Resulullah, s.a.v.s., i mi ćemo ga poput ashaba, čija smo slatka sjećanja čitali, vidjeti i sa njim razgovarati. Zar ne bismo trčeći otišli? Vjerujte da bih ja i puzeći otišao i poljubio ruku tom uzvišenom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem. Ma pustite posjetu živog, zar ne odlazimo nasmijani na hadž da mu posjetimo mubarek kabur? Međutim, naš Gospodar, Koji nam namaz naređuje, naš Voljeni Koji najviše sluša naše brige i Koji nam za njih daje rješenje. On je naš Sultan Koji nas svake sekunde obasipa darovima. On

je takva Uzvišenost, da kada bi samo na tren prekinuo Svoje darove i dobročinstvo koji se nalaze nad nama, čak ni tren ne bismo mogli živjeti.

Eto, namaz je za vjernika poput susreta sa Sultanom svih sultana, poput viđenja i razgovora s Njim. Kada god čujemo ezan, bez odlaganja, uz radost i ushićenje moramo Mu potrčati.

3. Namaz je najveća zahvala

Najljepša zahvala za beskrajne nimete koje nam dariva naš Gospodar jeste obavljanje namaza. Jer za nepresušne nimete, čiji broj čak i ne znamo, možemo odgovoriti namazom kojeg ćemo obavljati pet puta dnevno sve do smrti. Gospodar nam je darovao takve blagodati, mi čak i nismo upućeni u njihove stvarne vrijednosti. Niko u potpunosti ne zna u kakvoj mjeri su bitni organi koji su mu dati. Tek kada se razboli ili kada ih izgubi, shvata njihovu vrijednost.

Zaboga, da smo slijepi zar ne bismo poklonili trilione samo da progledamo? Da nam daju cio univerzum za dvije ruke, da li bismo ih zamijenili? A pamet? A dušu? A da li bismo prodali naša osjećanja, sva ljepša jedna od drugih, za bilo koji dunjalučki imetak? Eto, Gospodar naš, Koji nam je naredio namaz, sve ovo nam je još, uz bezbrojne nimete i opskrbu, poklonio. On u Kur'anu kaže:

Da probate izbrojati Allahove nimete, ne biste ih mogli ni grupisati. (En-Nahl, 18.)

Sa pet vakata namaza mi čak, ne možemo zahvaliti na ovim nebrojenim blagodatima.

Međutim, šta radi naš Gospodar Čije je milosrđe beskrajno? Još nam i Džennet daje! Spašava nas od Džehennema. Da bismo Ga zadovoljili, spasili se od vječite patnje, živjeli u Džennetu zauvijek sa svim prijateljima, zar se ne bismo trebali uhvatiti za namaz sa obje ruke, zar ne bismo trebali trčati u džamiju kada zauči ezan?

Pogledajte ovu interesantnu vijest kako biste shvatili vrijednost blagodati poklonjenog nam tijela: "Sedmogodišnjem dječaku, koji je na izlazu iz metroa izgubio nogu na pokretnim stepenicama, odlukom

američkog suda na ime odštete isplaćeno je 53 miliona dolara."

Neko dijete gubi nogu i onaj što je odgovoran za to biva osuđen da plati 53 miliona dolara. Zamislite da hoćete da kupite nogu po ovoj cijeni. Morali biste 25 godina raditi a da pri tom zarađujete preko 2 miliona dolara godišnje! Ukoliko uništavanje jedne noge na ovom prolaznom dunjaluku iziskuje dvadesetpetogodišnji rad, kakva bi trebala biti kazna za onog koji zauvijek uništi cijelo tijelo, štaviše, pamet, srce, dušu i osjećanja? Zauzvrat beskrajnih blagodati, naš Gospodar od nas traži namaz, ibadet koji je veoma mali, lahak i jednostavan.

Pet vakata namaza oduzima nam samo sat vremena. Osim toga, onoga što klanja, Gospodar nagrađuje Džennetom, mjestom vječite sreće. Međutim, ono što mi radimo, nije čak dovoljno za odštetu jedne noge.

Ako želite, ostavimo po strani bajkovitu mjesečnu zaradu od 200.000 dolara i pozabavimo se stvarnošću. U našoj državi, tokom 2005. godine mjesečna zarada od jedne milijarde lira bila je veoma dobar iznos. Sljedstveno tome, osobi koja godišnje zarađuje 12 milijardi lira da bi zaradila 75 triliona (53 miliona dolara) potrebno je tačno 6.250 godina rada. U jednom pogledu, za samo jedna nogu potrebno je raditi od vremena Adema, a.s., pa sve do danas. I sa ovim će se, prema pravu koje je izmislio čovjek, ostaviti dunjalučka i materijalna korist. Po grubom računu, za 25 naših organa bit će potrebno raditi 156 hiljada godina. Naravno, u ovo nisu uračunati duša, talent, osjećanja... Osim toga, ne ubrajamo ni bezbrojne materijalne i duhovne blagodati koje su podarene našem tijelu. U tom slučaju, čak ni po ljudskoj pravdi, novac bilo kojeg ovosvjetskog bogataša ne može biti dovoljan da isplati Allahove blagodati. Ne zaboravimo ni ovo: Oko je mnogo potrebnije i važnije od noge. Srce i mozak su vrjedniji od oka i uha. A pamet i duša su iznad svega. A možemo li uporediti sa bilo čime vrijednost imana koji nam donosi vječiti život?

Eto, mi smo obasuti ovako veličanstvenim blagodatima. U djetinjstvu sam čuo jednu ovakvu pouku: Kada preseli neka osoba, koja je cio život provela u ibadetu, Dženabi-Hakk je upita sljedeće: "Robe moj, hoćeš li da ti se ophodim Mojim merhametom ili ćeš tvojim

ibadetom?" Zato što je cio život proveo u ibadetu, čovjek je odgovorio: "Mojim ibadetom, Gospodaru!" Meleki, Jedan po jedan sabraše sve ibadete, ali, šta vidješe? Sve to nije bilo dovoljno da se zahvali ni za jedno oko i trebao je ići u Džehennem. Međutim, pokajao se i zamolio, te mu Dženabi-Hakk oprosti i naredi da ga odvedu u Džennet.

Neka nas Allah sačuva ovakve oholosti, od uzdanja u sopstvene ibadete.

Prenijet ću još nekoliko primjera vezanih za blagodat tijela i zdravlja.

Visina tijela i noge Allahovi su nimeti. Jedan moj prijatelj, dok je bio u vojsci, zbog toga što mu je jedna noga bila kraća tri centimetra, bio je tri puta operiran. Nakon svake operacije ležao je tri mjeseca i jednom u šest mjeseci bio bi operiran. Na ovaj način svaki put mogao je produžiti nogu samo za centimetar. Ukoliko bismo, pak, za svaki centimetar naše visine legli na operacioni sto, kažite, da li bi nam životni vijek bio dovoljan? Kad već spomenusmo, osoba visoka 170 cm morala bi se operirati tačno 170 puta i pritom provesti u krevetu 42 godine.

Uz pomoć hormona proizvedenog genetičkom tehnologijom, osobe koje su usljed poremećaja gena ostale niske, za 30 cm mogu povećati svoju visinu. Međutim, za ovo je potrebno 120 hiljada dolara. Ako bismo mjesečno zaradivali 500 dolara, morali bismo raditi tačno 20 godina.

Jedan moj poznanik imao je sina od 24 godine koji je morao izvršiti operaciju na mozgu u Americi jer se tako nešto nije moglo uraditi u Turskoj. Za transport je bio potreban posebno opremljen avion. Međutim, to je bila imućna porodica tako da je pokrila sve neophodne troškove. Nakon troška od milion dolara, nažalost, desila se smrt.

Kako se ljudi, čija je visina na mjestu, čiji su organi zdravi i hormoni ispravni, nalaze u velikom blagostanju. I zar zbog toga ne bi trebali danonoćno zahvaljivati? Osim toga, ovi naši lijepi organi imaju svoju opskrbu. Zarad želuca stvoreno je na hiljade vrsta hrane i pića, zarad jezika hiljade ukusa, zbog ušiju lijepi zvuci, zbog nosa bezbroj mirisa, zarad očiju beskrajni lijepi prizori. Primjeri koje smo naveli tiču

se samo našeg materijalnog bivstvovanja. Premda, ove organe, sve i da nisu razvijeni kao kod ljudi, posjeduju i životinje, naše istinsko bogatstvo sakriveno je u dubini naše pameti, duše, srca i osjećanja. Potrebne su mnogobrojne stranice da bi se objasnilo svako bogatstvo ponaosob.

Ukratko, uvjeti pod kojima se nalazimo i nimeti koje posjedujemo predstavljaju "stečena prava", dakle, nismo ih samostalno zaradili. Oni su nam poklonjeni i da bi i dalje trajali, potrebno je da svakoga trena ta ruka nimeta bude nad nama. Znači, zato što nam je jednom poklonjeno, ne možemo reći: "Od sada je ovo naše." Potrebno je da te blagodati svakog trena budu čuvane i nastavljene od strane Allaha. Zbog toga čovjek uvijek ima potrebu za snažnom dovom, zahvalom i ibadetom. Pogledajte značenje ovog ajeta:

Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti! O vjernici, tražite sebi pomoć u strpljivosti i obavljanju namaza! Allah je doista na strani strpljivih. (El-Bekara, 152.-153.)

U jednom drugom ajetu opet se naređuje da se pomoć traži saburom i namazom i kaže se:

Pomozite sebi strpljenjem i namazom, a to je zaista teško, osim poslušnima... (El-Bekara, 45.)

Dakle, u jednom smislu ne klanjati namaz znači ne plašiti se Allaha. Koji se vjernik ne boji Stvoritelja svega i Vlasnika neograničene moći? Ukoliko vam se zbog ove izjave naježi svaka čestica tijela, odmah sa ozbiljnošću i ushićenjem prigrlite namaz.

Eto, namaz je najljepši izraz zahvale koja se naređuje u ajetima. Ajet: *Zatim ćete toga dana za sladak život biti pitani sigurno!* (El-Tekasur, 8.), podsjeća nas na date nam blagodati, ukazuje na polaganje računa na ahiretu i zato ga nikako ne trebamo skidati sa uma.

Posebno namaz moramo s ljubavlju i velikom pažnjom obavljati, a ne bezvoljno i da bi ga se otarasili.

4. Namaz je sveobuhvatan ibadet

Namaz je sveobuhvatni ibadet koji u sebi sadrži sve ibadete i zikrove. Značenje namaza jeste izgovaranje *Subhanallah* naspram moći našega Gospodara, zahvaljivanje s *Elhamdulillah* naspram Njegove ljepote, i veličanje *Allahu ekber* spram Njegovog savršenstva. (Risale-i Nur, Sozler)

Naš Gospodar je Vlasnik beskrajne veličine, Uzvišen je, nema Mu sličnog. Tesbih ukazuje na to da je On lišen svih slabosti i nedostataka. On je sa svakog aspekta bez mahane, Savršen. Veličanje izražava Njegovu uzvišenost i veličinu. U krajnjoj mjeri On je lijep i sve ljepote predstavljaju manifestaciju Njegove vječite ljepote. Eto, zahvaljivati znači Njega veličati.

Tekbir, *tesbih* i *hamd* nalaze se u svakom dijelu namaza. Tekbirom započinjemo namaz i tokom svih ruknova izgovaramo Allahu ekber. Nakon toga, sa dovom Subhaneke počinje Tesbih. Na ruku'u i na sedždi čineći tesbih po tri puta svjedočimo o Allahovoj čistoći od nedostataka. Na početku Fatihe koju učimo na svim rekatima nalazi se zahvala Allahu. Kad ustanemo sa ruku'a ponovo zahvaljujemo. Namaz baš kao da je ukrašen cvijećem tesbiha, tekbira i šukura, neprikosnoveni je ibadet obasjan raznobojnom svjetlošću. Osim toga, svaki pokret u namazu izražava isto značenje. Stajanje na nogama i vezivanje ruku naprijed predstavlja izraz poštovanja. Saginjanje na ruku'u, opet izraz poštovanja. Pad na koljena pokazatelj je nemoći naspram jednog Uzvišenog Bića. Padanje na sedždu predstavlja vrhunac ljubavi, poštovanja i žrtvovanja svega radi Allaha. činjenje sedžde znači: "Gospodaru moj, šta god si mi od materijalnog i duhovnog dao u amanet, sve sam prostro na Tvome putu, žrtvovao sam za Tebe, sa svim svojim Tebi sam se predao."

U isto vrijeme namaz obuhvata sve ibadete koje obavljaju stvorenja kao što su biljke, životinje i meleki. Jer, jedan dio njih stalno je na sedždi, jedan dio na ruku'u, a jedan na nogama. Osim toga, neki od meleka zikre Allaha sa *tehlilom* (la ilahe illallah), neki sa *tesbihom* (subhanallah), neki sa *tahmidom* (elhamdulillah), neki sa *tekbirom* (Allaha ekber).

Namaz u sebi sadrži i njihove pokrete i njihove zikrove. U

namazu su sadržani bit i duša ibadeta kao što su post, zekat i hadž. Neuzimanje hrane i pića tokom namaza podsjeća na post, dok okretanje prema Kibli podsjeća na hadž. U isto vrijeme namaz je zekat na tijelo. Ukoliko se namaz površno klanja, shvata poput obične radnje i ako se preko njega pređe kao da je kakva navika, onda se ne mogu slivatiti duboke tajne sadržane u njemu, ne može se osjetiti koliko je to veličanstven ibadet.

S ovog aspekta potrebno je shvatiti namaz onako kako treba, klanjati ga onako kako treba i dovesti ga u idealno stanje.

5. Namaz je stup vjere

Resulullah, s.a.v.s., je rekao: "Namaz je stup vjere. Ko ga napusti, bez sumnje srušio je vjeru." (Ihja, t. 1, str. 399) Jednu zgradu uspravnom čine stupovi, ukoliko njih nema zgrada je neodrživa. Velika i veličanstvena građevina, srazmjerno svojoj veličini također mora imati velike i čvrste stupove.

Ako ste posjetili velike džamije, vidjeli ste velike stupove. Ogromnu Sultan Ahmed džamiju uspravno drže četiri džinovska stupa.

Namaz je u isto vrijeme stup uzvišene zgrade islama, a također i stup vjerskog života svakog pojedinca. Farz-namaz je osnovni temelj na kojem se oslanjaju ibadeti jedne muslimanske ličnosti.

Zamislite nekog ko se udara u prsa i govori: "Ja sam musliman." Izuzev namaza on obavlja pojedine ibadete: posti, ide na džuma-namaz, čini dovu, daje sadaku... Naravno, sve to radi zato što je Allah naredio. Međutim, izostavlja namaz, "stup vjere", kojem je Allah pridao najveći značaj, kojeg je najviše naredio, zadovoljavajući se drugim ibadetima. Zar se ovdje ne javlja kontradiktornost?

Iz hadisa razumijemo da, jedan vjernik, ukoliko ispravno ne klanja namaz, može uraditi šta god hoće ali on ne može održati svoju vjeru na nogama. Jer stup vjere nisu post, zekat ili neki drugi ibadet, već jedino namaz.

6. Prosti razlozi ne mogu biti opravdanje

Pojedini muslimani na pitanje: "Zašto ne klanjate namaz?"- iznose veoma proste izgovore. Kao što ćemo vidjeti u narednim poglavljima, iznalaze razloge koji nemaju nikakvu važnost: "Zauzet sam, nemam vremena, bolestan sam" i dr.

Međutim, osim dugotrajne nesvijesti, stanja kome, bespoštedne borbe, postoperativnog bunila, za neobavljanje namaza nema niti jednog drugog ozbiljnijeg razloga. Štaviše, namaz se klanja i u bitki, u trenutku obimnog posla, u bolesti, tokom puta, i sl. Namaz se ne može izostaviti zbog ovako prostih razloga. Jedino postoje određeni olakšavajući postupci, kao što je "namaz u opasnosti" u bitki, klanjanje u sjedećem stavu zbog bolesti, klanjanje dva rekata tokom puta, i dr. Jer, namaz je susret sa našim Gospodarem. Ne može imati niti jedne prepreke u susretu sa našim Stvoriteljem, ne smije je biti! Namaz se ne može ostaviti na kaza (odložiti) zato jer se nema vremena, odgovarajuće sredine i mjesta.

Tokom jednog putovanja nastupilo je vrijeme sabah-namaza. Autobus je stao ispred jedne džamije. Vrijeme je bilo veoma hladno i okolina je bila prekrivena snijegom. Osim jedne pumpe u džamijskoj avliji nije bilo druge česme sa koje smo se mogli abdestiti. Odmah smo počeli pumpati i redom uzimati abdest. Džamija još uvijek nije bila otvorena tako da odredismo Kiblu i na snijegu klanjasmo. Bilo je hladno, zebli smo, međutim, unutrašnjost nam je bila topla. Obavili smo svoju dužnost i spokojno nastavili putovanje.

7. Namaz je sredstvo pomoću kojeg se na ahiret odlazi sa imanom

Naredbe i zabrane, podsticaji i prijetnje, koje naša vjera posjeduje u vezi s namazom, nažalost, u potpunosti se ne znaju. U ajetima i hadisima, zatim u knjigama islamske uleme i u primjerima iz njihovog života, ima tako interesantnih i utjecajnih primjera, tako da će onaj ko ih zna teško ostati ravnodušan prema namazu.

Evo jednog događaja iz *Asri-Saadeta* koji će uputiti vjernika na odgovornost:

Abdullah ibn Ebu Evfa, r.a., prenosi:

U jednom momentu, dok smo sjedeli sa Resuli-Ekremom, s.a.v.s., došla mu je jedna osoba i rekla: "Poslaniče, ima jedan mladić koji leži na samrtnoj postelji. Iako mu se sugerira da izgovori *La ilahe illallah*, on ne može izgovoriti." Resuli-Ekrem, s.a.v.s., ga je upitao: "Je li klanjao namaz?" Čovjek reče: "Jeste." Nakon ovoga Poslanik, s.a.v.s., je ustao. Također i mi ustadosmo sa njim. Resuli-Ekrem, s.a.v.s., je ušao kod mladića i naredio mu: "Kaži *La ilahe illallah*". "Ne mogu izgovoriti." Kada ga Poslanik, s.a.v.s., upita za razlog, čovjek koji je prije došao reče: "Bio je neposlušan svojoj majci." Poslanik, s.a.v.s., upita: "Je li mu majka živa?" Prisutni odgovoriše da jeste. Tada Resulullah, s.a.v.s., naredi: "Pozovite je neka dođe." Čim je pozvaše, žena odmah dođe, a Poslanik, s.a.v.s, je upita: "Gledaj da tamo ima jedna velika vatra i da ti kažu: "Ako zatražiš milost za svoga sina, nećemo ga baciti u ovu vatru. Međutim ukoliko ne zatražiš milost zapalit ćemo ga, šta bi uradila? Da li bi se založila za njega?" Žena odgovori: "Bila bih mu šefadžija." Tada Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: "U tom slučaju, uzmi Uzvišenog Allaha i mene za svjedoka da si zadovoljna svojim sinom." Žena posluša: "Moj Allahu, uzimam Tebe i časnog Resula za svjedoka. Zadovoljna sam svojim sinom, oprostila sam mu svoj hakk." Poslanik, s.a.v.s., se okrenu bolesnom mladiću: "Kaži: *La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve Resuluhu*." Mladić odmah izgovori šehadet. Nakon toga Resulullah, s.a.v.s., reče: "Neka je hvala Allahu, posredstvom mene spasio je ovog mladića džehennemske vatre." (Hadis prenose Taberani i Ahmed ibn Hambel)

Poučne stavke iz ovog veličanstvenog hadisa, također, su privukle i vašu pažnju!

Najprije, pred nama se nalazi jedan mladić, musliman, kojemu prijeti opasnost da u posljednjim trenucima života ode bez imana u zasluženu vječitu patnju. I ovaj mladić je osoba koja je živjela u periodu sreće, koja je stasala u okruženju sreće tog zlatnog perioda i koja je odrasla i razvijala se u jednoj takvoj atmosferi. Iz drugih rivajeta ovog hadisa uviđamo da ovo nije osoba dečijeg uzrasta, već da je riječ o oženjenom, porodičnom mladiću.

Eto, u jednom periodu u kojem su iman i islam dostigli vrhunac, ovaj mladić je predajom svoje duše Allahu, pred odlaskom bez imana. Osim toga, on je bio ashab, jer je živio u tom periodu i vidio Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Zato što ne govori: "Ne vjerujem", ili "Neću da izgovorim" do svog zadnjeg trenutka on je vjernik, pobožan je. On kaže: "Ne mogu izgovoriti". Pogledajte prvog Poslanikovog pitanja, nakon što mu je prenijet problem jednog mladića u ovakvom stanju: "Da li je obavljao namaz?"

Ovo prvo pitanje nas, koji na ahiret želimo otići sa imanom, koji želimo osvojiti taj vječiti proces, udara u mozak, obuzima nam dušu, baš kao da je potresa. Znači, prvi uzrok jednog ovakvog problema može biti neklanjanje namaza. Drugo ne može ni biti kada je ovo prvo pitanje našega Poslanika!

Razmislite sada: Koji od nas želi izgubiti taj vječni život? Koji musliman može reći: "Šta će se desiti ako u posljednjem dahu odem bez imana?" Nasuprot tome, zar u svim dovama ne tražimo lijep svršetak, zar ne tražimo da umremo s imanom?

Eto, prvo pitanje tog strašnog ispita jeste iman; drugo je, pak, namaz; iz ovog hadisa također razumijemo u kojoj mjeri pravo roditelja utječe na lijep svršetak.

Bez sumnje, iz ovog hadisa ne možemo zaključiti da će svako ko ne klanja namaz ili ko ne poštuje roditelje zasigurno otići bez imana. Jedino Allah zna kako će ko u posljednjem dahu otići. Međutim, on nam daje jedan važan nagovještaj i pouku, na jedan veoma ozbiljan način poziva nas da budemo budni i oprezni.

8. Namaz je prvo djelo vjernika za koje će biti pitan

Namaz je, također, prvo djelo mu'mina za koje će biti pozvan da položi račun, jer je Poslanik, s.a.v.s., tako rekao: "Prvo za šta će rob biti pitan, jeste namaz. "Opet je rekao: "Kabur je jedna ahiretska stanica. Ko tu lahko položi račun, i ostalo će mu biti lahko."

Ukoliko ne klanjamo namaz, prva teškoća koja će nas zadesiti u kaburu, bit će zbog toga. Ukoliko tu bude teško, bit će i na Mahšeru i na Siratu. Kakvo će nam biti stanje na mejdanu proživljavanja kada se

Sunce približi na jednu milju od naših glava, na kojem će svako biti zauzet svojim brigama i na kojem će bježati od majke, oca, supružnika i djece?

Preduzmimo odgovarajuće mjere dok još nije došao Dan koji će sigurno doći. Nema nikakve koristi od kajanja na Ahiretu. Pojedini insani, koji će tog dana otvoreno vidjeti da su svoje živote potrošili u prazno, molit će našega Gospodara: "Pošalji nas ponovo na dunjaluk da činimo dobra djela!" Međutim, ova im mogućnost neće biti data, zato jer se dunjalučki ispit održava jednom i bez ponavljanja.

9. Veoma je stroga kazna za napuštanje namaza

Kazna za ostavljanje namaza na kaza, bez ikakvog razloga, veoma je velika. Ne klanjati namaz, znači nipodaštavati džehennemsku patnju. Ukoliko upalimo šibicu i pokušamo držati ruku u vatri samo dok drvce ne izgori, ne možemo izdržati bol. Ne možemo staviti ruku u ključalu vodu.

Pa možemo li biti nemarni spram Allahove kazne?

Da biste razumjeli šta se dobija zbog neklanjanja namaza, u prvoj prilici pročitajte prijevod sure El-Muddesir. Mi ćemo samo navesti značenje nekoliko ajeta:

Svaki čovjek je odgovoran za ono što je radio, osim sretnika, oni će se u džennetskim baščama raspitivati o nevjernicima: "Šta vas je u Sekar dovelo?" "Nismo" - reći će - "bili od onih koji su molitvu obavjali." (El-Muddesir, 38.-43.)

Značenje ajeta koji slijedi, pokazuje da osjećaj sigurnosti spram Allahove kazne predstavlja jednu veoma veliku grešku:

Zar oni mogu biti sigurni od Allahove kazne? Allahove kazne se ne boji samo narod kome propast predstoji. (El-A'raf, 99.)

Niko ne može biti neustrašiv i nezainteresiran spram Allahove kazne. Pogotovu ne možemo se osjećati spokojno kada je riječ o jednom ibadetu kao što je namaz.

Pojedine osobe troše riječi koje nemaju nikakve veze sa istinom:

"Ja neću gorjeti, gorjet će moja duša." Džehennemska kazna bit će primijenjena na tijelo i dušu. Čak i da se samo na dušu odnosi, pa zar ona nije naša? Uostalom, kad postoji odlazak u Džennet i vječita sreća, zašto bismo tražili patnju?

10. Namaz čuva od loših djela

Namaz je sredstvo s kojim se dobija *huzuru-daimi*, svijest da si uvijek i na svakom mjestu zajedno sa Allahom. On je vrijeme predaje Gospodaru, trenutak pokoravanja, molbe i traženja svojih potreba, kao i vrijeme podnošenja računa.

Zamislite, pet puta dnevno izaći ćete pred vašom vječitom ljubavi. Savit ćete vrat u dergahu Uzvišenog nad svim uzvišenostima, Koji je vlasnik svega i Koji cijelim kosmosom upravlja Svojim beskrajnim kudretom. Možete li počiniti grijeh?

Pet puta na dan obnovit ćete svoju vezu sa Gospodarom, u Kojeg se uzdate i od Kojeg pomoć tražite. Možete li se suprotstaviti Njegovim naredbama? Zakleli ste se da ćete pet puta dnevno podnositi račun Kahhari-Zuldželalu. Možete li se pobuniti?

Eto, zbog ovog veličanstvenog utjecaja namaza, naš Gospodar nas u Kur'anu podsjeća na sljedeću istinu:

Kazuj Knjigu koja li se objavljuje i obavljaj namaz! Namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno. (El-Ankebut, 45.)

Da, ko ispravno obavlja namaz svoj nefs čuva od razvrata, nepristojnosti, pobune, grijeha. Kakva šteta, ima muslimana koji i pored toga što klanjaju namaz ne mogu sebe sačuvati grijeha i harama. Znači, oni ne obavljaju svoj namaz onako kako treba, ne razumiju njegovu duhovnu dubinu i odrađuju ga kao kakvu običnu naviku. Rješenje za ovo jeste čitanje radi razumijevanja namaskih istina, istraživanje i ulaganje napora.

Pored toga što nas čuva od grijeha, namaz nas uzdiže i na duhovne deredže. Jednog dana Poslanik, s.a.v.s., rekao je svojim ashabima: 'Hoćete li da vam kažem o dobrim djelima sa kojima će Allah uništiti grijehe i uzvisiti na deredže?" Ashabi rekoše: "Hoćemo,

Poslaniče." Resuli-Ekrem, s.a.v.s., reče: "Uzimanje abdesta čak i u teškim uvjetima, koračanje prema mesdžidu, zatim, nakon klanjanja jednog čekanje drugog namaza. Eto, to je ono za šta se trebate vezati." (Muslim, Taharet, 41.)

11. Sve što uradi onaj koji klanja ubraja mu se u ibadet

Ako obavljate namaz, u mogućnosti ste da vam cio život bude proveden u ibadetu. Možete li imati veće radosne vijesti od ove?

Gospodar naš nam je poklonio nebrojeno mnogo blagodati. Zato je veoma jasno koliko su ovi ograničeni ibadeti koje obavljamo u jednom kratkom životnom vijeku, nedovoljni da se zahvalimo. Osim toga, sa ibadetima ovdje zaradit ćemo vječiti Džennet.

Eto, naš Gospodar Koji zna da naši ibadeti nisu dovoljni da bi se zahvalilo na blagodatima i da bi se zaradio Džennet, pružio nam je jednu veličanstvenu priliku. Ukoliko ispravno klanjate vaše namaze, također i vaša ostala lijepa dunjalučka djela, uz ispravan nijjet, mogu preći u status ibadeta.

Istina, nejaki ste da biste cio život ispunili ibadetom, međutim, Gospodar nam je za to dao zlatne prilike. Za ovo postoje tri uvjeta:

1. Klanjati ispravno namaz bez propuštanja;
2. Raditi lijepa djela koja nisu zabranjena vjerom;
3. Dunjalučka djela obavljati sa dobrom namjerom.

Recimo da ste osoba koja klanja pet vakata namaza. Vaše jelo, održavanje čistoće, rad radi opskrbe, ispravan govor, vaši osmijesi i spavanje predstavljaju jedan vid ibadeta, zato, jer su svi ovi procesi bitni za naš život i moramo ih raditi kako bismo ostali u životu. Moguće je da za svaki naš potez nađemo potporu u ajetima i hadisima. Kada smo već kod toga, ukoliko ne pretjerate već spavate tačno onoliko koliko vam treba, misleći o snu kao o jednom nimetu našega Gospodara te legnete uz bismillu i sunnetske dove, zatim se opet uz bismillu probudite, vi ste obavili ibadet. Naravno, uz uvjet klanjanja namaza.

Kada pogledamo iz ovog ugla, vidimo da je namaz jedna

jedinstvena riznica ibadeta.

12. Neobavljanje namaza može odvesti u širk i kufr

Namaz predstavlja pokornost Allahu, poslušnost, bivanje zajedno s Njim, molitvu i ispovijedanje Njemu. Namaz povećava iman, vezanost i ljubav insana prema Allahu. Ostavljanje namaza, pak, jeste prkos Allahu, udaljavanje od Njega, okretanje leđa i presijecanje veze sa Njim. NeobavIjanje namaza slabi iman, umanjuje vjerske osjećaje, dovodi vas u stanje bez zaštite i čovjeka čini voljnim na griješenje.

Jer u svakom grijehu ima po jedan put koji vodi kufru. Čovjek koji čini grijehe, kada razmisli o svojoj kazni, postane nespokojan. Savjest mu zaigra. Poželi da ne bude kazne i polaganja računa. Ukoliko još malo nastavi, čak mu može zasmetati postojanja meleka i Allaha, pa će poželeti da ih nema. Eto, zbog toga svaki grijeh približava čovjeka nevjerstvu, tj. kufru. Rješenje je da se odmah učini istigfar, da se prikloni Allahu i čvrsto veže za namaz.

Da bi ukazao na zastrašujuće mjesto u koje će upasti osoba koja je napustila namaz, Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Između čovjeka, širka i kufra, nalazi se napuštanje namaza." (Muslim, Iman, 134.) U svom ukazivanju na jednu strahovitu opasnost, ovaj hadis pokazuje kako će udaljavanje od namaza biti uzrokom jednoj beskrajnoj patnji.

Obratite pažnju, braćo moja! Namaz vas čuva od širka i kufra, dakle od pripisivanja druga Allahu i Njegovog nijekanja. Ako ga ostavite, približit ćete se nevjerstvu, zato, jer su kufr i širk sljedeći korak nakon napuštanja namaza.

Širk i kufr, grijesi su koje naš Gospodar zasigurno neće oprostiti. Oni su prepreka za stjecanje Allahovog zadovoljstva. Rezultat širka i kufra jeste vječiti Džehennem.

Možda uopće ne klanjate pet vakata namaza. Preispitajte svoj nefs, dođite sebi. Probudite se, pogledajte kuda vas vodi neklanjanje, počnite odmah sa namazom. Naravno da ne želite sličiti nevjernicima. Međutim, onaj ko napusti namaz upravo sliči njima.

Ukoliko obavljate namaz, ali ga ipak, s vremena na vrijeme

propuštate, ponovo se protresite, napravite planove za redovno klanjanje, dobijte samopouzdanje. Od sada preduzmite mjere. Kada smrt pokuca ili kada budete pali na ovome ispitu, nikakvu korist nećete imati od kajanja. Pogledajte kako se u Kur'anu definira svršetak onih što napuste namaz:

A njih smijeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požuduma pođoše; oni će sigurno zlo proći. (Merjem, 59.)

13. Namaz je najveći čuvar

Namaz čuva vjernike od straha i od opasnosti. Duša klanjača ispunjava se mirom i radošću. Posebno mnoge opasnosti koje ga zadese tokom namaza insanu ne mogu nanijeti nikakvu štetu, jer Allah čuva svoga roba koji Mu je došao, povio vrat i pao na sedždu. Evo primjera koji se tiče ovoga:

Jedan student tokom putovanja počinje tražiti načina kako da klanja akšam-namaz koji je bio pred istekom. Baš u tom trenutku autobus staje na benzinsku stanicu da natoči gorivo.

Uzevši dozvolu od vozača, student upita za Kiblu, otkorača do travnjaka i stade na namaz. Unutar sebe javila se neopisiva sreća. Nije više bilo muke, nalazio se pred Gospodarem svjetova i kušao je nezasiti lezet kojeg sa sobom nosi izvršavanje dužnosti. Dok je klanjao treći rekat, desilo se nešto što cijeloga života neće moći zaboraviti. Proučivši Fatihu i baš kada je trebao poći na ruku'u, pas koji se nalazio malo naprijed u svojoj kućari, uz lavež krenu na njega. Student u jednom trenu prolazi kroz kolebanje. Šta je sada morao uraditi? Da li je trebao prekinuti namaz i pobjeći ili ostati i nastaviti? Nije mogao nikako zamisliti da se odvoji od Allaha, pa izgovorivši Allahu ekber krenu na ruku. Baš u tom trenutku, kao da neko povuče psa otpozadi. Kada je stigao do njega, zastao je poput vozila ukočenih kočnica. Prestao je lajati, uz blago brektanje zurio je u mladića koji je klanjao, a kada je on pao na sedždu pošao je put svoje kućare.

Da, Vlasnik svega sačuvao je jednog mladića koji Mu je činio sedždu, od otvorene opasnosti.

Ko na putu namaza bude voljan i preduzimljiv, Allah će mu

stvoriti olakšice i sačuvat će ga od opasnosti. Postoji na hiljade ovakvih primjera.

14. Namaz je simbol muslimana

Najveći znak jednog muslimana jeste njegovo obavljanje namaza. Iman je najveća istina u univerzumu, nakon njega dolazi namaz. Iman se ne može vidjeti očima, stoga je namaz njegov najveći znamen.

Zar naš Pejgamber, s.a.v.s., koji govori ove riječi: "Namaz je znak koji nas odvaja od njih. Stoga, onaj ko napusti namaz uzličio je na nevjernike." (Tirmizi), nije objasnio ovu istinu?

Jedan mladić, musliman, oženio se nekom Njemicom koja je prihvatila islam. Naravno, žena Njemica naučila je o islamu, naučila dove i počela klanjati. Pogledala je svog muža i vidjela da kod njega nema ni namaza, ni dove. Jednog dana mu se plaho razljuti: "Kakav si ti to musliman? Uopće ne vidim da obavljaš namaz. Niti ideš u džamiju, niti u crkvu! Jesi li ti nevjernik, šta si?"

Zaista, mnogo ljudi koji prihvate islam, mnogo bolje žive islam od muslimana koji su to po rođenju. Dakle, u poziciji smo u kojoj se moramo uzdrmati i doći k sebi. Ne može se zamisliti vjernik bez namaza. Koliko su značajne ove riječi velikog učenjaka i evlije Hasana El-Basrija: "Da ste vi vidjeli ashabe kazali biste da su ludi. Da su oni nas vidjeli rekli bi da smo nevjernici."

Da, mnogo je insana koji su muslimani, koji se time ponose i drugo ni na tren ne mogu zamisliti, a koji nemaju nikakve veze sa namazom, stupom vjere ili mu ne pridaju potrebni značaj. Jedan musliman koji je počašćen islamom i koji na život van islama gleda kao na najstrašniji belaj, ne smije zamisliti život bez namaza.

15. Namaz čini čovjeka sretnim

Namaz je najljepši lijek protiv straha od smrti i protiv duhovne patnje koju nosi grijeh. Osoba koja klanja namaz i čuva se grijeha, ne boji se smrti. "Kako god da bude, obavljam namaz, čuvam se od

grijeha. Naravno da imam mnogo grešaka, nedostataka i da je nedovoljno ovo što radim. Bojim se od Gospodareve kazne, međutim, uzdam se u Njegovu milost", riječi su o kojima razmišlja i kojima olakšava sebi.

Namaz predstavlja pružanje ruku, kucanje na Allahovu kapiju rahmeta. On nas je pozvao, otvorio svoje riznice i baš kao da govori: "Robe moj, priđi Mi, potraži šta god poželiš da ti dam!" Zar je pametno oglušiti se o ovaj poziv?

Činjenje dove mora biti na način na koji On to želi. Sa jedne strane moliti Ga da nam riječi probleme, a s druge strane ne izvršavati Njegove naredbe, predstavlja veliku kontradiktornost. Da vas neko zamoli da mu učinite kakvu malu uslugu i vi mu to ne uradite i pored toga što ste u mogućnosti, a zatim nakon kratkog vremena vi osjetite potrebu za tom osobom, pa da li biste mogli od nje zatražiti bilo šta? Zar vam lice ne bi pocrvenjelo? Eto, ukoliko ne izvršimo naredbu o namazu našega Gospodara, Koji je Vlasnik svega i Koji nam u svakom momentu otklanja nebrojeno mnogo potreba, ukoliko ne obavimo ovaj veoma lahki i prijatan ibadet, a koji nam povrh svega donosi samo koristi, možemo li iznova zatražiti nešto od Allaha?

Nema smisla pobuniti se Njegovim naredbama a istovremeno moliti: "Gospodaru, daj mi lijek za ove bolesti! Omogući mi da vratim dugove! Učini me uspješnim na ispitu! Podari mi novac za kuću i automobil!" Naš Gospodar nam naređuje da klanjajući namaz tražimo pomoć od Njega:

O vjernici, tražite sebi pomoći u strpljivosti i obavljanju namaza! Allah je doista na strani strpljivih. (El-Bakara, 153.)

Koliko je jasan izraz u ovom ajetu:

O vjernici, ako Allahovu vjeru pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti. (Muhammed, 7.)

Znači, pričom se ne traži pomoć, ona se mora tražiti izvršavanjem Allahovih naredbi.

16. Namaz je voće (ukras) univerzuma, istinska dužnost insana

Možemo reći da je naš Gospodar stvorio cio univerzum radi nas. Prije 12 milijardi godina počeo je sa stvaranjem kosmosa. Kao rezultat, dao je 100 milijardi galaksija i u svakoj od njih oko 200 milijardi zvijezda, zatim Sunčev sistem i Zemlju. Zemlja, stvorena prije pet milijardi godina, stoljećima je poput bešike ukrašavana, stvoreno je na milione različitih životinja i biljaka i na kraju došao je insan, najčasniji gost univerzuma.

Zašto je naš Gospodar potrošio ovoliko zarad čovjeka? Zašto mu je podredio sve?

Pogledajte ovako: Sva stvorenja imaju svoje dužnosti. Krave daju mlijeko, kokoška nosi jaja, ribe nam daju meso. Štaviše, služe nam i pojedina stvorenja za koje smo mislili da su nepotrebna. Od zmijskog otrova pravi se lijek, gas kojeg proizvode mravi ojačava ozonski omotač, kišne gliste snabdijevaju zemlju fosforom. Ne postoji niti jedno nepotrebno i štetno stvorenje. Sve ovo radi za čovjeka. On također ima koristi od svih stvorenja: koristi ih kao prijevoz i jede im meso. Međutim, niti jednom stvorenju nije data dozvola da jede ljudsko meso, da mu pije mlijeko ili da ga jaše. Pojedina prava koja su data ljudima ne mogu se sresti kod nijednog drugog bića.

U redu, pa zašto je stvoren insan koji je snabdjeven ovakvim pravima, oko kojeg je uloženo toliko truda, troška i pažnje? Meso mu nije jestivo, mlijeko mu se ne pije, koža mu je neupotebljiva a mrtav se što prije zakopava. Zaboga, naš će Gospodar podariti neku mudrost u stvaranju jedne gliste a zar će insana ostaviti u prazno i stvoriti ga da 60-70 godina jede, pije i leži i na kraju umire?

Da li je ovo moguće?

Zasigurno nije moguće. Pogledajte značenje ovog ajeta, kako lijep odgovor daje na pitanja koja nam dolaze na pamet:

Mi nismo uzalud sivorili nebo i Zemlju i ono što je između njih; tako misle nevjernici, pa teško nevjernicinia kad budu u vatri! (Es-Sad, 27.)

Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete

povratiti? (El-Mu'minun, 115.)

Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti, da neće odgovarati? (El-Kijamet, 36.)

Dobro, ako nismo prepušteni sami sebi, zašto nas je Gospodar stvorio? Zar da bismo radili, jeli i pili? Eto Kur'anskih ajeta koji nam lijepo daju odgovor:

Džinnove i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju, Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane. (Ez-Zarijat: 56.-57.)

Značenja ovih ajeta na veoma precizan i jasan način objašnjavaju našu dužnost. U isto vrijeme, onima koji misle da su na dunjaluk došli da bi radili i zarađivali opskrbu, prenose ovu poruku: "Dženabi-Hak je Rezzak, On daje opskrbu. Vaš trud, koji ulažete kako biste dobili opskrbu koje On daje, nemojte pokazivati kao izgovor za neobavljanje namaza."

III DIO

VAŽNOST SABAH-NAMAZA

Zato što je i sam farz poput ostalih namaskih vaktova, sve pojedinosti o namazu spomenute u prethodnim poglavljima odnose se i na sabah-namaz. Međutim, ima nekoliko svojstava koje ga čine različitim od drugih.

1. Onaj ko klanja sabahski namaz pod Allahovom je garancijom

Sabah-namaz je prvi dnevni ispit, prvi ibadet. Zbog toga s danom morate početi lijepo, položiti prvi ispit da biste spram drugih ispita i opasnosti bili mnogo jači i opremljeniji.

Naposljetku, zar naš Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ne kazuje ovu istinu: "Ko klanja sabah-namaz nalazi se pod Allahovom garancijom"(Kutubi-Sitte). Jedan vjernik koji, klanjavši sabah-namaz započne dan pod "Allahovom garancijom", sve do narednog dana u opasnostima i borbi koje će ga zadesiti, posjeduje jedno veliko samopouzdanje i snagu. Kako god jedan čovjek započne dan, uglavnom tako traje do večeri. Vjernik koji dobro započne dan, koji je u borbi sa nefsom i šejtanom ostvario pobjedu, bit će uspješan sve dok ne legne. Naš Gospodar o sabah-namazu kaže slijedeće:

Obavljaj propisane molitve kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine i molitvu u zoru jer molitvi u zoru mnogi prisustvuju. (El-Isra', 78.)

Kao što se vidi, Uzvišeni Allah, koji je četiri vakta spomenuo

odjednom, sljedstveno važnosti, sabah-namaz posebno je naredio, jer su njegovi svjedoci noćni i dnevni meleki. Prema predaji, ovi meleki sastavljaju se na sabah-namazu iza imama. Nakon toga ostaju dnevni, a noćni meleki uzdižu se na nebesa. Zar ne želite da oni posvjedoče za vas na ahiretu?

2. Čak je i sabahski sunnet vrjedniji od dunjaluka

Sabah-namaz je toliko važan, da su njegova dva rekata sunneta najpritvrđeniji sunnet. U hadisima je rečeno: "Čak i da vas konjanici tjeraju, ne odbacujte dva rekata sunneta sabah-namaza." "On je bolji od cjelokupnog dunjaluka." (Kutubi-sitte). Opet je u jednom hadisu rečeno da su dva rekata sabahskog sunneta bolja od dunjaluka i svega što je u njemu, dok se u drugom kaže da se to odnosi na farz.

Pobogu, pa koji to izgovor koji se iznosi kao prepreka sabah-namazu može biti vrjedniji od svega što je na duljaluku? Koja briga i opasnost koje poturamo kao izgovor za neobavljanje namaza mogu biti strašne poput neprijateljske potjere? Čak nam se i u ovoj situaciji naređuje da klanjamo sabah-namaz, zato, jer je Allah Vlasnik svega. Kada se Njegova naredba izvrši, nijedna opasnost nam ne može nanijeti štetu. Čak i da nas ošteti naizgled, srušen nam je dunjaluk, međutim, ahiret će nam biti spašen.

Je li na šteti onaj koji dadne prolaznost za vječnost?

3. Hazreti Omer je i ranjen klanjao sabah-namaz

Cijenjeni ashabi našeg Poslanika, s.a.v.s., pridavali su veliki značaj namazu, zarad njega nisu poznavali nikakvu prepreku, čak se nisu osvrtali na borbu, ranjavanje i smrt.

Hazreti Omer, r.a., jedan od onih koji su još za života obradovani Džennetom, doživio je krvavi atentat. Dok mu je iz rane tekla krv klanjao je sabah-namaz, ni pomišljao nije da ga ostavi. Za Sa'd ibn Rebiu, r.a., ranjenog u Bitki na Hendeku, razapet je šator unutar mesdžida i on je tu, prolivajući krv, klanjao namaz i u tom stanju je preselio na ahiret.

Pogledajte ovaj veličanstven događaj:

Resulullah, s.a.v.s., zajedno sa ashabima krenuo je u Bitku Zatu-r-rika. U jednom mjestu data je pauza i Poslanik, s.a.v.s., Abbada ibn Bišra, r.a., i Ammara ibn Jasira, r.a., postavi u jednom prolazu kao stražare. Kada ove dvije osobe dođoše na ulaz u klanac, Ammar najprije zatraži da prijatelj prvi stražari i leže da spava. Kada vidje da je okolina mirna, hazreti Abbad, r.a., stade na namaz. Mušrik koji ih je pratio primijeti sjenku ovog ashaba pa odmah odasla strijelu koja, kao da je rukom zabodena, pronađe cilj. Međutim, hazreti Abbad, r.a., rukom izvadi strijelu i nastavi klanjati. Kada mušrik vidje da je ashab nastavio s namazom, pomisli da je promašio, ponovo odape strijelu. Abbad, r.a., je, ne kvareći namaz, nastavio sa ibadetom. U međuvremenu bacio je i treću strijelu. Nakon izvjesnog vremena, njegov prijatelj se probudio, a mušrik pobježe kada vidje da su dvojica. Ammar, r.a., ugleda krv koja je tekla sa njegovog prijatelja, pa reče: "Subhanallah, zašto me nisi probudio još poslije prve strijele?!"

Braćo moja, obratite pažnju na hazreti Abbadov odgovor: "Takvu sam suru učio da je ne htjedoh prekidati!" (Kutubi-sitte)

Po jednom drugom rivajetu, rekao je: "Da se nisam plašio da neću ispuniti dužnost stražara koju mi je dodijelio Resulullah, ne bih se odvojio od namaza sve do smrti."

Kakav je ovo iman, koliko je ovo veličanstvena predanost, da na strijele u svome tijelu gleda kao na igle!

U svijetu ashaba, od namaza nije bilo važnijeg ibadeta i vrjednijeg ponašanja. Nisu se ustručavali da zarad njega žrtvuju svoje duše, imetke i sve ostalo. Dakle, namaz je ibadet vrijedniji, važniji i umilniji čak i od duše, najvrednijeg što čovjek posjeduje.

Ne zaboravimo i ovo: hazreti Abbad, r.a., u ovom primjeru nije klanjao farz-namaz već nafilu. Kada bi ashabi mogli čuti izgovore današnjih muslimana, vjerovatno bi se bolno nasmijali.

4. Vakat sabahskog namaza traje do izlaska sunca

Kao što je svaki namaski vakat početak jednog važnog prijelaza

i reforme, isto tako on je i ogledalo velikog Allahovog rukovođenja i božanskog dobročinstva u tom rukovođenju.

Također i vakat sabah-namaza podsjeća na veoma važne poruke. Ovo pitanje u djelu *Risale-i Nur* objašnjava se na sljedeći način: "Vrijeme fedžra, sve do rađanja sunca sliči na proljeće, i na trenutak kada se čovjek zametne u majčinoj utrobi, a također sliči i na prvi od šest dana u kojima su stvorena nebesa i Zemlja. Podsjeća na njih i na Božansko stvaranje koje se nalazi u njima."

Kao što se vidi, vakat sabah-namaza podsjeća na veoma bitne momente koji se tiču insana, dunjaluka i univerzuma i on je početak jednog bitnog prijelaza, a također i manifestacija Božanskog dobročinstva.

Kao svaki namaski vakat, i vakat sabah-namaza je veoma bitan. Nažalost, neki muslimani ne znaju za njegovo vrijeme i ne pridaju mu značaj. Misle da se sabah-namaz može klanjati sve do podne-namaza. Međutim, ovo je veoma pogrešno. Vakat sabah-namaza počinje u imsaku, kada započinje post, i prestaje kada izađe sunce. Vrijeme imsaka koje piše u takvimima predstavlja početak sabah-namaza. Međutim, u hanefijskom mezhebu lijepo je klanjati sabah-namaz 30-40 minuta prije izlaska sunca. Opet u takvimima naznačena rubrika "sunce", pokazuje vrijeme rađanja sunca i prestanak vremena sabah-namaza.

Dakle, sabah-namaz se obavezno mora klanjati prije izlaska sunca. A nakon njegovog izlaska, sabah se jedino može klanjati kao kaza. Neki ljudi kažu: "Ukoliko klanjamo nakon izlaska sunca ispunit ćemo obavezu, ali nećemo dobiti sevap." Ova konstatacija nema veze sa istinom. Kako god sa jacijskim ezanom prestaje vakat akšama, isto tako sa izlaskon sunca prestaje vrijeme sabaha. Zbog toga se obavezno mora ustati i klanjati prije rađanja sunca.

Da nije bilo ovako, zašto bi onda Poslanik, s.a.v.s., i za njim milioni muslimana stoljećima u sabahskoj tmini polazili put džamija?

Kada propustite sabah-namaz a da prethodno niste poduzeli odgovarajuće mjere o kojima će biti riječi u sljedećim poglavljima knjige, ne možete se spasiti odgovornosti riječima: "Šta da radim, nisam

se mogao probuditi." Ukoliko niste mogli ustati i nakon toga što ste učinili dovu, legli rano, upotrijebili razna sredstva za buđenje i dr., naravno da prije podne-namaza trebate klanjati sabah *na kaza* zajedno sa sunnetom. Također morate učiniti tevbu i istigfar: "Moj Allahu, ne daj mi da još jednom osjetim bol neustajanja na sabah-namaz!"

IV DIO

IZGOVORI ZA OSTAVLJANJE NAMAZA

Ljudi koji nikako ne klanjaju namaz ili ga veoma često izostavljaju, koriste mnoge izgovore.

Zbog toga što ni na jednu stvar koja se iznosi kao prepreka namazu ne gledam očima "opravdanja", uporno koristim riječ "izgovor". Jer, jedino opravdanje za namaz mogu biti rizik od smrti, stanje kome i nesvijesti te njima slične nepremostive prepreke. Izvan ovoga, prepreke koje prikazuje naš nefs, nisu ništa drugo do prosti i lahko rješivi izgovori.

Sada ćemo ih jedan po jedan obraditi i istopiti.

1. Nepoznavanje važnosti

Nepoznavanje važnosti namaza najveći je uzrok njegovog izostavljanja. Mnogi muslimani, ne znajući koliko veliku važnost i vrijednost nosi namaz, koriste sljedeće riječi: "Imaš posla, klanjat ćeš kasnije ili kasnije ćeš klanjati na kaza."

Međutim, namaz je toliko važan, on je najveći uzrok stvaranja insana.

Razmislite malo: Naš Gospodar nam naređuje u Kur'anu:

Džinnove i ljude sam stvorio sumo zato da Mi se klanjaju. (Ez-Zarijat, 56.)

Ima li još šta da se kaže?

I naš Gospodar i naš Poslanik, s.a.v.s., nam kazuju da je namaz

najveći ibadet. Dok je istina ovoliko jasna, je li moguće razmišljati drugačije?

Naš Stvoritelj, Stvoritelj svega, Onaj Koji nas oživljava i usmrćuje, Onaj Koji će nas na Ahiretu pozvati na podnošenje računa i dati nam ili vječitu nagradu ili vječitu kaznu, Allah, na jedan veoma otvoren i jasan način govori da nas je stvorio da bismo Mu činili ibadet i klanjali, te uporno naređuje namaz.

Zar naše napuštanje namaza uz različite izgovore, ne predstavlja varanje samih nas i zabijanje glave u pijesak?

Probudimo se iz zablude u kojoj se nalazimo. Klanjajmo namaz na vrijeme, bez propuštanja, čim zauči ezan, ispravno i kako treba. Ako se odmah ne probudimo, znajmo da će buđenje u Džehennemu biti mnogo kasno.

2. Mišljenje "Allah je Gafur i Rahim, oprašta"

Pojedini ljudi koji ne klanjaju namaz, a prije svih naš nefs, kažu: "Ma hajde, Allah će oprostiti." Mnogi ljudi koji ostave namaz kažu da je Gospodarev oprost beskrajan i da će sve oprostiti. Međutim, ovo je jedna šejtanova zamka.

Naravno da će naš Gospodar oprostiti sve grijehe, osim širka. Ali kako?

U vezi s tim, ovaj ajet nas stalno mora držati opreznim:

O ljudi, bojte se Gospodara svoga i strahujte od Dana kad roditelj djetetu svome neće moći nimalo pomoći, niti će dijete moći svome roditelju imalo pomoći! Allahova prijetnja je istinita, pa neka vas nikako život na ovom svijetu ne zavara i neka vas u Allaha šejtan ne pokoleba. (Lukman, 33.)

Posljednja rečenica na sasvim jasan način iznosi grešku onih koji nemar prema namazu iskazuju riječima: "Kako god da bude, Allah će oprostiti."

Gospodar naš, u Koga se nadamo da će nam oprostiti nemar po pitanju namaza, zato što je Gafur i Rahim, otvoreno nas upozorava ne

želeći da se prevarimo. Da li mi bolje poznajemo Gospodara, nego što On poznaje sebe, pa govorimo "oprostit će, oprostit će" i napuštamo namaz? Baš kao da govorimo: "Koliko god da Allah u Kur'anu 70 puta naređuje namaz, vi ne brinite, On je merhametli, oprostit će."

Prije svega, ne zaboravite ovu istinu: Ne čine se grijesi uzdajući se u Allahovu milost i oprost. Jedino ukoliko je grijeh učinjen iz neznanja, pa se na kraju osjeti pokajanje i zatraži oprost, to je nešto drugo. Obratite pažnju na ovo upozorenje:

Allah prima pokajanje samo od onih koji učine kakvo hrđavo djelo iz lahkomislenosti, i koji se ubrzo pokaju; njima će Allah oprostiti. - A Allah sve zna i mudar je. (En-Nisa', 17.)

Dakle, da bi pokajanje bilo prihvaćeno potrebno je grijeh uraditi iz neznanja a zatim se pokajati dok ne prođe mnogo vremena. Ali, mnogo je ljudi koji ne klanjaju i koji ovaj grijeh svjesno čine i još ne osjećaju nimalo kajanja te svakog dana nastavljaju činiti isto. Ako ga urade svjesno pa se nakon toga iskreno pokaju i više ga nikada ne urade, inšaallah, opet će im biti oprošteno.

Da, među lijepim imenima našega Gospodara najviše je onih koja nose značenje nježnosti, oprosta i milosti. Također je On rekao da Njegova milost nadvisuje Njegovu kaznu. I rekao je da će, osim pripisivanja Mu druga, oprostiti sve ostalo. Toliko, da ima ljudi koje će staviti u Džennet zato što su učinili iskrenu tevbu iako su cio život proveli u griješenju. Međutim, ima i onih koji su cio svoj život proveli u dobru, a koji su se stropoštali u Džehennem zato što su se hvalili i uzdizali svojim ibadetima.

Jednom insanu, koji je učinio grijeh pa se kasnije osvijestio i došao k sebi, uzdrhtao riječima: "Šta sam to uradio, kako sam veliku grešku učinio", ukoliko ozbiljno i iskreno osjeti kajanje i zamoli za oprost, naš Gospodar može oprostiti. Obratite pažnju, kažemo: Može oprostiti. Jer se Allahovi magfiret i oprost ne nalaze ni pod čijom hipotekom. Niko nema pravo iskazati mišljenje u vezi s ovlaštenjem koje pripada Njemu. Niko ne može utjecati na Njega. I jedan od najvećih grijeha je mišljenje: "Allah meni neće nanijeti patnju", u šta također ubrajamo i shvatanje: "Kako god da bude, ja sam Džennetlija".

Svakako da su i mišljenja poput: "Allah mi neće oprostiti", "Allah me neće staviti u Džennet", "Ja sam zasigurno u Džehennemu", u krajnjoj mjeri pogrešna, zato jer se Allahov poklon, dobročinstvo, oprost, pravda ne nalaze pod ničijim uticajem. Kao i o svakom pitanju, također i u svim postupcima naš Gospodar je jedan, nezavistan i nikom ne polaže račun.

Zbog toga kažemo: Ostavimo po strani razmišljanje: "Oprostit će Allah", dok se prije činjenja grijeha nalazimo udaljeni od iskrenosti i u protivrječnosti. Mi čak ne možemo znati rezultat kada nakon grijeha iskreno i iz srca učinimo tevbu i istigfar. Niti je ispravno misliti da nam je oprošteno niti da nam nije oprošteno. Sve do smrti nadamo se Njegovom oprostu i bojimo se Njegove kazne.

Sa ovog gledišta, ne klanjati namaz i misliti da će Allah oprostiti, jeste velika greška i za namaz ne može biti nikakvog izvinjenja.

3. Još si mlad, klanjat ćeš kad ostariš

Biti mlad, također je jedan od izgovora za neobavljanje namaza. Čudno je da se mladost, koja nam treba pružiti veće i zanosnije vezivanje za ibadet i namaz, ponekad prikazuje kao prepreka. Štaviše, naš nefs i okolina mogu kazati da smo još mladi i da ćemo klanjati kada ostarimo.

Zapravo, ko ima garanciju da će doživjeti starost? Ko je napravio ugovor sa Azrailom? Zar smrt razlikuje stare i mlade? Recimo da je jedino nama data garancija da ćemo živjeti 100 godina. Kada ćemo početi s namazom? Šta je mjera? Šesdeset godina, sedamdeset, devedeset ili dan prije smrti? Zar nećemo biti pitani za ono što smo uradili od doba zrelosti pa nadalje? Da li Allah govori "O starci, namaz klanjajte", ili "O vi koji vjerujete, namaz klanjajte"? Da li je življenje islama stvar starih ljudi? Poslanik, s.a.v.s., kaže da će svaki insan pred Allahom podnijeti račun o tome gdje je proveo svoju mladost. I pored toga što su nam znane ove istine, kako može biti da smo ravnodušni dok ezan uči?

Da, mladost nas mora podstaći da se svim bićem vežemo za

namaz, zato jer je ona najljepše sredstvo za obavljanje dobrih djela. Energija, aktivnost, volja i snaga koje se imaju u mladosti ne mogu se naći u starosti. Sve to potrebno je unovčiti na Allahovom putu.

4. Izgovor "nemam vremena"

Neki ljudi, kada ih upitate zašto ne klanjaju namaz, daju jedan veoma smiješan odgovor: "Nemam vremena." Pogledajte ovu besmislicu! Za sve se ima vremena, ali za nešto što je cilj našega stvaranja, za namaz, nema se vremena! Ko će povjerovati u ovo?

Jednog dana vozio sam se taksijem. Moj desetogodišnji brat sjedio je naprijed i započeo je razgovor sa vozačem. U jednom momentu započesmo priču o namazu. Vozač reče: "Ja ne klanjam." S dječijom iskrenošću, moj brat ga upita: "Da li ne možete naći vremena?" Međutim, čovjek je bio veoma iskren: "Nije zbog toga, sine. Lijenost i nehat." Nakon ovih riječi, htjeli ne htjeli, nasmijasmo se. Vozač je čistu istinu rekao bez uvijanja. Nakon što se poželi obavljanje namaza, ne može se javiti problem nedostatka vremena i njemu slični razlozi.

Kažite mi, zar Allah nije taj koji je stvorio vrijeme i koji nam ga je dao na raspolaganje? Allah nas stvara, sve nam podređuje, naređuje nam namaz a mi ustajemo i kažemo: "Gospodaru, klanjao bih ali nemam vremena." Koliko je čudno, zar ne?

Naš Gospodar nam je poklonio jedan dugačak životni vijek. Od nas traži da dnevno od 24 časa odvojimo jedan za namaz. Toliko je saosjećajan i milostiv da i pored toga, kada bismo proveli 24 sata u ibadetu, ne bismo mogli da Mu se zahvalimo, On od nas traži jedan sat. Kada bi vam jedna bogata osoba poklonila 24 zlatnika a zatim vam zatražila jedan uz obećanje: "Ako mi daš to, nakon izvjesnog vremena dat ću ti pun džak zlatnika. Ako mi ne daš, poslat ću te u zatvor", da li biste odbili ovu ponudu? Nikada! A kako onda možemo okretati leđa namazu?

5. Pogrešno razumijevanje istine *"I rad je ibadet"*

Pojedini muslimani kao izgovor za namaze kažu: "Radimo, i rad je jedan ibadet. Zarađujemo opskrbu za naše porodice."

Nelogičnost u ovom primjeru je sasvim jasna, zar ne?

Riječ ibadet je, prije svega, vjerski pojam. Da bismo za neku riječ ili radnju mogli kazati da je ibadet, potrebno je da bude naređena od strane Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Na kojem mjestu se u Kur'anu kaže: "Nema potrebe za namazom, i vaš rad je ibadet"? U kojoj zbirci hadisa piše: "Dok radite ne obavljajte namaz, i to je jedan ibadet"?

Nasuprot tome, pogledajte kako naš Gospodar hvali vjernike koje nikakva trgovina ne odvraća od namaza:

Ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i koji molitvu obavljaju i milostinju udjeljuju, i koji strepe od Dana u kom će srca i pogledi biti uznemireni, da bi ih Allah lijepom nagradom za djela njihova nagradio i da bi im od Dobrote Svoje i više dao. A Allah daje kome hoće, bez računa. (En-Nur, 37.-38.)

Ovi ajeti na jedan siguran način obznanjuju da rad, radi opskrbe, ne može biti prepreka ibadetu. Razmislite, zar naš Gospodar, Koji nam je naredio namaz, nije znao da ćemo raditi? Da, rad je ibadet i ne samo rad, već ibadet može biti i svaki lijep posao koji smo obavili. Ali, pod jednim uvjetom: Najprije ćete klanjati namaz, a zatim ćete nositi jedan lijep nijjet.

Dakle, reći ćeš: "Moj Gospodar je istinski Vlasnik imetka. On nam daje opskrbu. Međutim, da bismo dobili ovu opskrbu, naređuje nam da radimo. I mi u okviru Njegove naredbe i zadovoljstva, na jedan dozvoljen način, trudimo se da je zaradimo", i sa ovim ćeš nijjetom raditi. Eto, uz namaz i ovakvu namjeru sve što uradite može biti ibadet. Ali, bez obavljanja namaza naša dobra djela nisu ibadet. Čak i da jesu, jedan ibadet ne može biti izgovor za neobavljanje drugog ibadeta. Kada smo već kod toga, veoma su pogrešne i proturječne riječi: "Ne mogu klanjati, ali postim ili dajem zekat." Zato jer je isti Onaj što je naredio i namaz i post. Nijedan ibadet nije pepreka drugom ibadetu, svaki od njih ima različito mjesto i vrijeme.

6. Nikako da prođe, dosadno je

Možda naš nefs može kazati ovako: "Ovaj namaz nikako da prođe. Dosadno nam je zato što stalno klanjamo." Ove riječi predstavljaju jednu igru našega nefsa, jer svaki dan uzimamo hranu, pijemo vodu, udišemo zrak. Da li nam je to dosadno? Jeste li vidjeli čovjeka koji kaže: "Dosadilo mi je više da jedem!" To nije moguće. Zato jer uživamo u tome. A zar ne uživamo i u namaza? Zar izlazak pred Stvoritelja svega, ispovijedanje Njemu, traženje pomoći od Njega, zar dostizanje srčanog spokojstva i duševnog mira koje On daruje, ne predstavljaju najveće uživanje?

Jeste li ikada vidjeli nekog ko klanja da se žali? Možemo li pokazati bar jednog insana koji kaže: "Oh, koliko sam se umorio, dojadilo mi je. Klanjao sam, krenuo sam lošim putem"? Potpuno suprotno tome, ko obavlja namaz on je u miru, rahatluku, jer je namaz hrana za pamet, srce i dušu. Zbog toga klanjanje namaza nikada ne može biti dosadno. Pamet, srce i duša zadovoljni su namazom. Jedino se može pobuniti naš nefs koji prima pouku od šejtana. Protiv njega se moramo boriti, podučavati naš nefs, štaviše silom ga dovesti pred Allaha.

7. Potraga za čarobnom formulom

Pojedini muslimani imaju mnogo znanja o namazu. Međutim, opet se ne mogu suzdržati da ne kažu: "Znamo to, ali nikako ne možemo pobijediti naš nefs i prokletog šejtana. Koliko god da se potrudimo, unutar nas postoji jedno odsustvo želje. Čak ponekad ramazanom počinjemo, pa nakon Bajrama ostavljamo. Nekoliko mjeseci u godini klanjamo a poslije prekidamo. Idemo na džumu i na bajram, ali kada je riječ o dnevnim vaktovima ne bivamo uspješni. Ti nama kaži takvu stvar, da počnemo sa namazom i da ga više nikada ne ostavimo."

Zaista je stanje pojedine naše braće koja ne klanjaju pet vakata namaza, u potpunosti isto kao što smo naveli. Štaviše, čovjek je stekao vjersko obrazovanje, od početka do kraja proučio je Kur'an i opet se

može namučiti u vezi s klanjanjem namaza.

I za ovo ima lijeka. Kur'an, lijek za sve naše bolesti, pokazao nam je i ovaj put.

Samo, povjerujmo u ovo: Niti jedan lijek za bilo koju brigu ne može se naći čarobnom formulom, niti se jedan problem može riješiti u jednom trenutku.

Recimo, zahvatila vas je neka bolest. Možemo li se spasiti ukoliko odmah popijemo nekoliko tableta? Zar nekada nije potrebna terapija koja traje godinama ili čak operacija?

Kako zarađujemo novac potreban za izdržavanje porodice? Uz rad od sat-dva dnevno, možemo li se opskrbiti za cio mjesec? Zamislite nekog učenika: Da li je dovoljno da radi pet minuta da bi položio godinu?

Eto, kao što smo naveli, također da bismo pobijedili naš nefs i šejtana, bit će potrebno da se malo potrudimo. Zar možemo pobijediti u jednom bitnom ratu, s mjesta na kojem ležimo, a da ne uradimo ništa?

Da bismo mogli klanjati namaz s voljom, potrebno je da nam vjerovanje bude veoma jako. Zato, jer je vjerovanje temelj na kojem se izgrađuje namaz i ostali ibadeti. Veoma dobro razumijevanje kur'anskih ajeta o vjerovanju, jeste put pomoću kojeg se vještački i slabi iman pretvara u aktivni i jaki iman. Potrebno je da pročitamo njihov tefsir i da ojačamo.

Eto, što se ovoga tiče neophodno je čitati *Risale-i Nur*, djelo hazreti Bediuzzamana Saida Nursija. Zato jer se u ovim djelima nalazi pouka o jakom imanu i razmišljanju. Osim toga, sadržane su i veoma vrijedne teme o važnosti namaza. Zato, čitanjem 4.,9., 11., i 21. riječi iz njegovog djela Riječi, i 6. i 15. zraka iz djela Zraci (iskre), stiče se velika korist. Štaviše, ove dijelove je potrebno stalno iznova čitati, izučavati i zajedno s prijateljima truditi se razumjeti duboke istine.

8. Klanjao bih, ali ne znam dove

Neki muslimani izmišljaju ovakve izgovore: "Ja ne znam u potpunosti klanjati, a i jedan dio dova nisam mogao naučiti napamet. Na

takav način ne mogu da klanjam."

Međutim, toliko mnogo naučimo stvari vezanih za dunjalučki život, pa zašto ne odvojimo nekoliko sati zarad vječitog života i ne naučimo pojedine dove? Koliko samo detaljnih informacija znamo o ovom prolaznom životu, trošeći veliko bogatstvo pohađamo razne kurseve, i dr. Ukoliko potrošimo malo vremena da bismo naučili način klanjanja, farzove, vadžibe i stvari koje kvare namaz, nećemo ništa izgubiti, naprotiv, zaradit ćemo mnogo.

Naša vjera je toliko lahka da čovjek koji zajedno sa Fatihom i Ihlasom nauči i Ettehijjatu, može klanjati sve farz namaze. Ionako nije teško naučiti ostalo. Kojeg god vjernika da zamolimo da nas poduči namazu on će to učiniti. Također, na ovu temu ima mnogo knjiga, kaseta i drugih medijskih formata. Ne ustručavajmo se da pitamo nekoga ko zna. U stanju smo pitati bilo šta u vezi s dunjalukom, pa zašto ne bismo pitali i naučili nešto što se tiče našeg vječitog života?

9. Imam mnogo posla

Još jedan izgovor nefsa jeste: "Imam mnogo posla, ne mogu naći vremena. Ne dozvoljavaju mi na poslu. Imam časove u školi."

U redu, zar namaz nije najvažniji? Zar ne možemo odvojiti 5-10 minuta na podnevnoj pauzi, u trenucima odmora, i sl. U isto vrijeme, namaz će biti uzrokom da nam poslovi dobro idu.

Recimo da se nalazite u školi. Shodno satnici ulaska i izlaska, morate se raspitati o vremenu i mjestu. Neki učenici, pod izgovorom da ne mogu klanjati u školi, uopće ne klanjaju namaz. Međutim, svega jedan ili dva namaska vakta zatiču nas u školi. Zato što je period između namaza kraći, zimi se možemo malo namučiti. Ali, u dugim ljetnim danima ozbiljnijeg problema nema. Nekada je pauza veoma kratka i nije dovoljna i za abdest i za namaz. Međutim, neko ko u srcu ima ljubav prema namazu, na jednoj će pauzi uzeti abdest, a na drugoj klanjati namaz. Ako i pored toga imate problema sa vremenom i mjestom, možete se zadovoljiti samo sa klanjanjem farza. Jer smo prvenstveno odgovorni za farz.

U pojedinim školama ne postoji mjesto predviđeno za obavljanje

namaza. Zbog toga je potrebno truditi se, ako ne više, onda klanjati farz u nekoj praznoj učionici, podrumu ili na bilo kojem drugom mjestu. Kao sedžadu možemo koristiti jednu veću plastičnu kesu. Velike kese koje se prodaju u marketima lahko možemo nositi u džepu i tako možemo klanjati na kojem god mjestu želimo. Za onoga ko želi, postoji mnogo formula za obavljanje namaza. Trojica mladića koji inače klanjaju namaz, pohađala su kurs pripreme za prijemni ispit na univerzitet. Jedan od njih spomenu da nije mogao klanjati akšam-namaz. Upitah ga: "Kako može biti? Ukoliko vi ne možete klanjati namaz, ko može?" Rekao mi je da u dershani nemaju mjesto predviđeno za namaz i da pauza iznosi svega 5 minuta. Čak i kada sam mu rekao da može saznati za pravac Kible od drugova i klanjati na klupi, odgovorio mi je: "Ne, stidim se da klanjam pred očima ljudi."

Međutim, u blizini dershane nalazila se jedna džamija. Nakon što bi se abdest uzeo prije, sa lahkoćom bi mogao stići na farz akšam-namaza. Štaviše, ostavljajući pojedine sunnete unutar farza, mogli su obaviti namaz za još kraće vrijeme. Rekao sam im da mogu dobiti na vremenu ukoliko izostave subhaneke, salli-barik salavate, zikrove na ruku izgovore samo po jednom, i da je tako bolje nego da nikako ne klanjaju. Da je džamija bila daleko, mogli su klanjati u dućanu nekog od esnafa, jer u našoj zemlji nije mali broj insana koji klanjaju namaz. Sve i da nekoliko osoba ne prihvati kada ih upitate, naravno da će biti onih koji će vam izići u susret. Na taj način podsjetit ćemo one što ne klanjaju koliko je namaz važan.

Jednom htjedosmo klanjati akšam-namaz. U luksuznom hotelu sreli smo se sa jednim čovjekom koji je tek primio islam a koji je tu radio. Moj prijatelj reče: "Ovdje nema mesdžid, ali opet da pitamo, neka uvide da ima potrebe za nečim takvim." Zaista su rekli da nemaju mesdžid, ali je naše pitanje urodilo plodom. Kada bi svi ruslimani pitali za mesdžid na mjestima gdje se osjeća potreba, odgovorne osobe bi zasigurno pokazale interesovanje.

No, zadrhtimo mi zarad namaza, a Allah će pripremiti i mjesto i vrijeme. Zar je vjera došla do nas pod lahkim uvjetima? Ono što je preživio Bilal Habeši kada je povaljen na vreli pijesak i kada mu je kamen stavljen na prsa, sa zadovoljstvom čitamo poput kakve bajke. Međutim, na hiljade ljudi poput njega podnijelo je bol i torturu da bi

ova lijepa vjera stigla do nas. Šta će biti ako i mi doživimo malo tjeskobe?

10. Bolestan sam, kako ću klanjati?

Ima ljudi koji zbog proste bolesti izostavljaju namaze. Ali s druge strane ima ljudi koji čak i na intenzivnoj njezi nastavljaju s klanjanjem.

Da li tokom bolesti ostavljamo dunjalučke poslove? Mnogo je ljudi koji čak i u bolesti ne napuštaju svoje poslove. Mnogo puta smo čuli riječi: "Nikada nisam vidio da taj i taj direktor bar jedan dan izostane s posla." Zar taj čovjek nikada nije bio bolestan? Znači, za poslove kojima pridajemo značaj ne poznajemo nikakve prepreke.

Jednom sam bolovao od veoma teškog gripa. Tada sam se bavio trgovinom pa sam morao otvoriti dućan i raditi. Klanjao bih jaciju i rano bih lijegao, tako bih se odmarao i uz nekoliko tableta protiv bolova i vitamina "preležah" bolest na nogama. Da nisam imao svoj posao ili da sam našao neko drugo rješenje, možda bih ležao dok ne ozdravim. Dakle, zbog bolesti nisam izostavljao dunjalučki posao, zašto bih onda izostavio namaz?

Najzad, s vremena na vrijeme uhvate me, što velike što male razne bolesti, ali nikada nisam napustio svoj namaz, jer on nema nikakvu težinu. Ionako naša vjera dozvoljava onima, koji su toliko bolesni da ne mogu stajati na nogama, da klanjaju sjedeći. Štaviše, dozvoljeno je klanjati i opruženih nogu kao i ležeći. Postoji mogućnost i da bolesnici spoje dva namaza. Ne klanjati namaz, i pored ovih olakšica, isto je što i ne okoristiti se o veliku riznicu.

Prije mnogo godina trebao sam se podvrgnuti jednoj operaciji tako da mi je najveća briga bila kako ću klanjati namaz. Pojedini namaski vaktovi mogu proći u toku operacije ili u sobi za intenzivnu njegu. Iz islamskog ilmihala ponovo sam pročitao poglavlja o obavljanju namaza tokom bolesti i o tejemnnunu. Čak i da znate otprije, pošto vam se nikako nije dešavalo, možete zaboraviti. Zato sam osvježio ranija znanja. U trenutku kada nisam mogao uzeti abdest, uzevši tejemmum mogao sam klanjati namaz na mjestu na kojem sam

sjedio. Iz bolničkog dvorišta uzeo sam jedan čist komad cigle. Uz tejemmum, nekoliko namaskih vaktova klanjao sam u krevetu za intenzivnu njegu. Nisam osjetio nikakvu tjeskobu i poteškoću. Rasteretile su me olakšice koje nam nudi naša vjera u abdestu i namazu. Da nisam brinuo o namazu i da sam razmišljao "kako god da bude, bolestan sam i operisan", ušao bih u grijeh i bio bih odgovoran.

Spominjanje Allaha, okretanje kaNjemu i utvrđivanje naše veze sa Njim, pedstavljaju srž namaza. Ako nemamo snage da uzmemo abdest i uradimo to na nogama, sa olakšicama koje nam nudi naša vjera možemo postići isti cilj. Dovoljno je da ne zaboravimo našega Gospodara i da činimo ibadet.

11. Imam ranu na ruci, ne mogu uzeti abdest

Pojedini muslimani i pored toga što u normalnim okolnostima klanjaju namaz, kada imaju ranu na nekom organu kojeg je prilikom abdesta potrebno oprati, odmah prekidaju sa klanjanjem. Kao razlog iznose sljedeće: "Imam ranu na ruci koju ne smije dotaći voda. Zbog toga ne mogu klanjati namaz."

Zapravo, ukoliko je na nekom od organa rana kojoj pranje šteti, možemo uzeti abdest i bez pranja tog mjesta. Ukoliko će pranje vodom nanijeti štetu rani ili ukoliko se na njoj nalazi zavoj, možemo uzeti abdest, ne perući taj dio, tako što ćemo uraditi mesh po previjenoj površini. Ostalo je još i da pojedinim ranama ne smeta voda.

Jednom tokom mladosti povrijedio sam nogu. Zato što tada nisam imao uvjeta da odem ljekaru, obratio sam se jednom apotekaru. Strogo mi je preporučio da ne perem vodom. Nije bilo nikakvog problema da se pridržavam njegovog savjeta, međutim, mene je obuzela sumnja da ako se ne operem, neću imati abdest. Ne da nisam kvasio, nego sam sasvim odvijao zavoj i potpuno natapao ranu. Voda od abdesta postala je lijek. I pored toga što nisam koristio nikakav mehlem, rana je za kratko vrijeme zarasla.

Ukoliko neku ranu ili bolest isuviše uveličate, posvetite isuviše pažnje, zaista će ozdravljenje biti teško. Međutim, ukoliko ne obratite pretjeranu pažnju, već onoliko koliko je potrebno, za kratko vrijeme

ćete ozdraviti.

12. Odjeća mi nije čista

Jedna grupa ljudi zaista obavlja poslove pri kojima prlja svoju odjeću, dok druga grupa, pak, ovo uzima kao izgovor. Ljudi koji rade na poslovima kao što su zemljoradnja, građevina, stočarstvo i sl., nemaju nikakav izgovor za neobavljanje namaza.

Potrebno je znati koja to prljavština predstavlja prepreku za obavljanje namaza. Prašina, zemlja, ulje i sl, nisu prepreka. Stvarna prljavština su stvari poput krvi, mokraće, fekalije i alkohola. Po hanefijskom mezhebu, ukoliko mjesto uprljano teškim prljavštinama ne prelazi veličinu jednog dirhema, iako spada u mekruh, ne predstavlja apsolutnu prepreku za namaz.

Dakle, čak i da nam je odjeća veoma prljava, opet moramo pronaći rješenje. Zarad posla, sporta, spavanja, biramo raznoraznu odgovarajuću odjeću, zar za namaz, ključ našeg vječitog života, nije potrebno imati čistu odjeću?

U većini slučajeva veoma je lahko zaobići izgovor "odjeća mi nije čista". Jednom sam ležao u bolnici operiran. Zajedno sa mnom bio je jedan moj veoma pobožan prijatelj, koji je klanjao pet vakata namaza. Nakon operacije prestao je klanjati. Šta se desilo prijatelju, kojeg sam stalno viđao u mesdžidu pa više ne klanja namaz, čak i kad je ustao na noge? Upitao sam ga: "Zašto ne klanjaš?" Odgovorio mi je: "Nakon operacije uprljao sam veš, ne mogu klanjati jer mi to smeta namazu." "Ustao si na noge, možeš oprati. Ako ti nemaš snage, da si mene zamolio, ja bih ti oprao", rekoh. "Hvala ti prijatelju, nije mi palo na pamet," odgovori. "Štaviše, dolje u kantini prodaje se nov veš. Ako nemaš para, kako god bilo, pidžama ti je čista pa možeš klanjati bez veša", ja opet insistirah. Nešto kasnije počeo je klanjati. Međutim, do tog vremena ostavio je na kaza približno 15-20 namaza. I to kada baš i nije imao ozbiljnijeg razloga.

Razgovor koji je potekao među nama možete prihvatiti kao neki sasvim prost i svakodnevan razgovor. Ali, da je on sam razmišljao o ovim prostim rješenjima, klanjao bi namaze bez ostavljanja na kaza, jer

je jedan vakat namaza vredniji i od cijeloga dunjaluka.

13. Ne dozvoljavaju na poslu

Zaista rukovodioci u pojedinim fabrikama i institucijama ne dozvoljavaju radnicima da klanjaju namaz. Međutim, ne zaboravimo ovo: Ko od nas radi na poslu 24 sata? Da li nas pet vakata namaza sve na poslu zatječe?

Naravno da ne. Ali naš nefs, uživajući u tome da pronalazi izgovore za namaz, čak i laži predstavlja kao zbilju. Broj namaza koje moramo obaviti na poslu je najviše tri. Po ovom pitanju ljeti nam je puno lakše, dok su zimi intervali između namaza veoma kratki. U našoj zemlji razlika između namaskih vaktova, na istoku i zapadu, iznosi jedan sat. Zbog toga istočni dio ima više problema, jer podne, ikindija i akšam nastupaju u radnom vremenu. U ovoj situaciji treba uraditi sljedeće: Podne-namaz možete klanjati za vrijeme ručka. Ako odložite malo ikindiju, sa istim abdestom možete klanjati i akšam. Pojedine osobe veoma dugo mogu zadržati abdest. Za njih abdest ne predstavlja problem. Ukoliko vaš namaz privlači pažnju okruženja, možete se zadovoljiti samo klanjanjem farza. Štaviše, skraćujući i farz-namaz za njegove sunnete, možete klanjati samo ono što je obavezno i vadžib. U ovakvim situacijama, da biste dobili na vremenu ako ne učite Subhaneke i dove nakon Ettehijjata, zikrove na ruku i sedždi izgovorite po jednom, bit će dovoljno. Jer želeći da obavimo sunnet i nafilu, postoji mogućnost da u potpunosti napustimo farz.

Ukoliko vam se na služenju vojne obaveze ili u poslovnom okruženju ni na jedan način ne dozvoljava obavljanje namaza i tako se suočite sa velikim poteškoćama, u tom slučaju možete razmisliti o spajanju podneva sa ikindijom i akšama sa jacijom. U jednom hadisu je rečeno: "Poslanik, s.a.v.s., i pored toga što nije bio u stanju straha i putovanja, spojio je podne sa ikidnijom i akšam sa jacijom i tako klanjao." (Kutubi-Sitte)

Većina učenjaka suprotstavila se spajanju namaza ukoliko nije riječ o strahu i putovanju. Međutim, bilo je i onih, poput Ibn Abbasa, r.a., koji su postupali po ovom hadisu. Ibn Hadžer vezao je ovo za uvjet

potrebe. Šire znanje u vezi s ovim, možete steći iz knjige: *Nasil namaz*, dr. Vehbi Karakaš, s. 92.-93.

Zasigurno se naši savjeti ne mogu primijeniti isto prema svima. Vi ćete slijediti jedan put shodno uvjetima na poslu. Ali ovo zasigurno prihvatite: Uz dobru motivaciju, trud i planiranje, za namaz uvijek možete učiniti više. Dovoljno je da to želite, možete biti mnogo uporniji, organiziraniji i uspješniji.

14. Kako klanjati u vojsci?

Vojska je jedna važna dužnost koja ima specifična pravila i uvjete. Mnogi ljudi koji u civilnom životu ne napuštaju pet vakata namaza, tokom vojnog roka "okače" namaz na čiviluk. "Zašto ne klanjaš?"- upitao sam jednog prijatelja u vojsci za kojeg sam saznao da u civilu klanja. Odgovorio mi je: "Ovdašnja sredina i uvjeti veoma su različiti. Ako Bog da, klanjat ću kada odslužim."

Ko ima garanciju da će živjeti do kraja vojnog roka? Čak i da poživimo, zar nećemo biti pitani za prošlost? Zar nećemo biti pitani za neobavljene namaze u vojsci? Bez sumnje, vojnicima nije zabranjen namaz. Međutim, može se desiti da određene odgovorne osobe imaju različita mišljenja o ovom pitanju. Osim toga, u glavama mladića, koji dođu u ovo specifično okruženje, javlja se zebnja: "Šta li će kazati, kako će prihvatiti?" Ova sumnja, koja nema ozbiljnu potporu, prema namazu formira jednu indiferentnost.

Međutim, isti raspored koji moramo napraviti u toku škole i radnog vremena, moguće je uraditi i u vojsci. Mnoge kasarne posjeduju džamije i mesdžide. Kada sam ja služio vojni rok, također su i komandanti dolazili u džamiju i zajedno smo klanjali namaz. Međutim, sve se može zloupotrijebiti. Neki vojnici koji klanjaju bili su veoma spori, kasnili su na obuku i smotru i na kraju bi se prema namazu i prema onome ko ga obavlja formirala antipatija i protest. Zapravo, u ovakvim situacijama mora se veoma brzo djelovati, štaviše, ako treba, zadovoljiti se samo farzovima.

Posebno u ljetnjem periodu zbog velikog razmaka između namaza, nema ozbiljnijeg problema. Ali, zimi u vrijeme ikindije i

akšama može biti poteškoća. Uz jedan dobar raspored, namaz je moguće klanjati za vrijeme pauza.

Veoma su specifični uvjeti ovog okruženja. Nekada ćete biti primorani na klanjanje na poligonu za obuku, u planini, blatu i snijegu. Mnogo prije morate preduzeti mjere za moguće poteškoće. Prije nego što sam otišao u vojsku veoma dobro sam proučio tamošnje uvjete i mogućnosti za obavljanje ibadeta. Ionako, ne samo u slučaju vojske, čak i da krenem na putovanje u neki drugačiji kraj, da pođem u bolnicu, na sastanak, ukoliko ću se naći u mjestu za koje će važiti uvjeti musafirluka, prvo što uradim jeste da obavim istraživanje po pitanju - "kako ću klanjati namaz?". U tom smislu, još ranije saznam namaske vaktove i pravac Kible, raspitam se za mjesto na kojem ću uzeti abdest i klanjati namaz. Zato jer je namaz sve što imamo. On je cilj našega stvaranja, uzrok postojanja, trenutak susreta sa vječitim Voljenikom. Radi susreta sa "Onim Koji je na svakom mjestu, u svako vrijeme zajedno sa nama", moramo misliti o najsitnijim djetaljima. Zbog toga sam prije odlaska na odsluženje vojnog roka obavio pripreme vezane za namaz. Uzeo sam jednu veliku najlonsku kesu koju lahko mogu nositi u džepu i koristiti kao sedžadu. Zahvaljujući njoj, na svakom prigodnom mjestu mogao sam klanjati namaz. Istina, ukoliko je mjesto čisto, ne morate po svaku cijenu koristiti sedžade. Na površinama kao što su zemlja, trava, beton, daska i dr., slobodno možete klanjati. Međutim, prilikom kiše i snijega, plastična kesa će vam poslužiti da se ne isprljate.

Na svakom mjestu i u svako vrijeme budite voljni za namaz. Prvog dana moga ulaska u kasarnu, u kantini se vršio upis. Prošlo je nekoliko sati i morao sam klanjati ikindiju. Zatražio sam dozvolu od narednika da odem do toaleta. Obavio sam nuždu i uzeo abdest. Nakon toga upitao sam jednog starijeg vojnika da li ima neko mjesto na kojem bih mogao klanjati i obavio sam namaz tamo gdje mi je on pokazao. Kada je zaučio akšamski ezan, već smo obukli vojničku uniformu i čizme. Zatražio sam dozvolu od komandanta a on me je upitao: "Imaš li sedžadu?" Rekoh mu da imam i odmah tu, na beton prostrijeh plastičnu sedžadu i klanjah namaz. I to bez izuvanja čizama, jer sam ih tek obuo i bile su čiste.

Ovom prilikom da podsjetim na pitanje: U kritičnim

momentima, kada se mora obaviti namaz, čizme možete prihvatiti kao mestve i po njima učiniti mesh. Zbog toga je potrebno da ih obujete pod abdestom i da ih dobro zapertlate. Zato što bi vam skidanje čizama, pranje nogu i ponovno obuvanje uzelo mnogo vremena, uzimanje mesha uštedjet će vam veliko vrijeme. Međutim, zato što ih nećete skidati u namazu, čizme moraju biti čiste. Da biste to postigli, bilo bi dobro da nakon mesha operete đonove. Prašina i zemlja koje se kasnije nalijepe nisu prepreka vašem namazu, jer su krv, mokraća, fekalije, alkohol, gnoj i dr., prljavštine koje predstavljaju prepreku. Detalje oko ovoga morate naučiti iz ilmihala.

Nažalost, nedovoljno znanje iz vjerskih pitanja biva razlogom za postupanje ljudi shodno pretpostavkama. Kada smo kod toga, neki ne znaju da se može uzeti mesh po čizmama, da se namaz može obavljati na zemljanoj površini, da prašina i zemlja po odijelu ne predstavljaju prepreku za namaz. Na kraju, postupajući prema pogrešnom znanju, izostavljaju namaz.

Pitanje sabah-namaza jeste još jedan problem tokom vojnog roka. Ukoliko je vrijeme ustajanja u kasarni nakon izlaska sunca, onda morate ustati ranije. Za ovo, dovoljno je da ostavite poruku dežurnom vojniku. Međutim, nekada se može desiti da dežurni zaboravi i protiv toga morate poduzeti mjere. Ja sam ostavljao poruku dežurnome a u isto vrijeme sam navijao budilnik. Sat je bio mali i jednostavan, ali, pet minuta nakon što ga ušutite pritiskom na dugme, ponovo bi zvonio i ne bi prestajao 45 minuta. Tako sam svaki dan mogao redovno ustajati. Moga "druga iz vojske" još uvijek koristim tokom putovanja, gostovanja i na odmoru ga ne odvajam od sebe!

Ne zaboravite: Dobar sat može vam donijeti nebrojeno sabah-namaza. Cijena koju plaćate je neznatna, ali vam je zarada veličanstvena!

Potreba za gusulom još jedan je problem koji se tiče sabah-namaza. Ovaj problem posebno u vojsci dobija na težini. I za rješavanje ovog slučaja morate poduzeti mjere. Kasarne posjeduju jedno veliko kupatilo, a osim toga, na mnogim mjestima ima i tuš-kabina. Kupatilo se svakog dana otvara u pet sati upravo radi onih koji imaju potrebu za kupanjem. U danima kada se kupatilo otvara redovno i na vrijeme,

nema problema, ali, ukoliko je dežurni vojnik zaboravio, potrebno je otići i upozoriti ga ili potražiti neki drugi izlaz. Pojedini vojnici su se čak i zimi kupali hladnom vodom. Nečiji organizam je mogao ovo izdržati, neko bi, pak, danima bio bolestan. Naravno, ne može svako izdržati hladnu vodu, a u obavezi smo čuvati naše zdravlje. U ovakvim prilikama važno je upoznati se sa vojnicima zaduženim za kupatilo, uspostaviti prijateljstvo sa njima i kada nije otvoreno otići i napomenuti ih. Jednom sam imao potrebu, otišao sam dežurnom, upozorio ga i riješio problem. Da ga nisam od ranije poznavao, mogao me je otjerati. Ali, mislio sam da mi možda može zatrebati, upoznao sam se sa njim, saznao mu četu i spavaonicu.

Ukoliko u vašim glavama ima brige za namaz, naspram svakog problema bit ćete spremni, naći ćete rješenje. No, ukoliko vas to ne brine, bezbroj namaza ostavit ćete na kaza i zbog toga čak ni savjest svoju nećete poslušati. Probudit ćete se na Mahšeru, na Dan polaganja računa, ali tada će biti veoma kasno.

Nekada se zbog popravke zatvori kupatilo koje koristi cijela kasarna. Kao rješenje izgradi se poljski hamam. Ali, zato što je to prolazno rješenje, nekada njegovo otvaranje može i izostati. U ovakvim situacijama morate pronaći razne izlaze. Možete iskoristiti odjel za pranje rublja ili kupatila manjih dimenzija. Ja sam se upoznao sa odgovornima svih odjela koji mi mogu biti od koristi u slučaju potrebe i dobio sam obećanje od njih da im se mogu obratiti. Neki su mi zatrebali, a neki ne.

Nipošto ne govorite: "Šta će se desiti ukoliko nekoliko namaza ostane *na kaza*? Zar se preduzimaju mjere za mogući problem, za nešto što se još nije desilo?" Jedan namaski vakat vrijedan je cijelog dunjaluka! Svaki trenutak razmišljanja o rješenjima i načinima za obavljanje namaza, predstavlja ibadet.

15. Kako klanjati tokom putovanja?

Desilo mi se u jednom od dana u kojima sam pisao ovu knjigu. Na pitanje jednog čitaoca: "Imate li neki novi projekat?" - odgovorio sam: "Pripremam jednu knjigu pod nazivom *„Kako ustati na sabah-*

namaz?“ Kao i svi koji su čuli za ovaj projekat, odmah iznese svoje čuđenje: "Zar ima toliko materijala da se može napisati takva knjiga, naviješ sat i ustaneš?" Ja mu također rekoh da sam išao do najsitnijih djetalja ovog pitanja, kad smo već spomenuli, da čak ni tokom putovanja nipošto ne treba ostavljati namaz *na kaza*. On je bio čovjek koji je zbog posla mnogo putovao. Rekao mi je: "Ja sam izgorio! Tokom većine mojih putovanja ja ostavljam namaz *na kaza*!"

Putovanje ima posebne uvjete. Ukoliko putujete vozilom koje je pod vašom kontrolom, u namaskom vaktu možete stati na prigodna mjesta. Ali, ukoliko putujete autobusom, brodom, avionom, vozom, dakle, sredstvima van vaše kontrole, morate preduzeti određene mjere.

Zbog toga redom morate uraditi sljedeće:

a) Izbor sredstva i vremena: Za koliko se sati stiže u mjesto u koje ćete ići i koje vaktove morate klanjati u putu? U koliko sati polazite, da li ćete manje namaskih vaktova provesti u putu? Agencija kojom putujete, gdje i u koje vrijeme pravi pauzu i koji vakat je moguće klanjati u toj pauzi? Da li odgovorni u firmi imaju razumijevanja prema namazu?

Najprije je potrebno potražiti odgovore na ova pitanja i na vrijeme poduzeti mjere. Vozači i ostali radnici pojedinih agencija imaju razumijevanja prema namazu, možda i oni klanjaju pa prilikom odredivanja mjesta i dužine pauze ponašaju se fleksibilnije. Tokom jednog putovanja prišao sam vozaču i rekao mu: "Ukoliko možete sačekati još nekoliko minuta, počet će vrijeme sabah-namaza i moći ću klanjati." Prihvatio je. Kada je nastupio vakat, klanjao sam učeći kratke sure i odmah sam dotrčao u autobus. Jednom, tek što krenusmo i iziđosmo izvan grada, zauči akšamski ezan. Nekoliko osoba je klanjalo i svi zajedno zamolismo vozača. Odmah je stao ispred jedne džamije i mi klanjasmo namaz.

Ovdje je potrebno voditi računa da, koliko je to moguće prije, uzmete abdest i bez trošenja mnogo vremena obavite svoju dužnost. U suprotnom ćete dovesti vozača u nezgodnu situaciju i također, izazvati protest ljudi koji ne klanjaju namaz. Pogrešno je misliti da trebate kritizirati i ponižavati one što ne klanjaju, te da su oni u obavezi ispoljiti toleranciju. U tom trenutku, po pitanju namaza, oni nisu osjetljivi poput

vas, ali može doći dan kada čak i vas mogu preteći. Nikoga ne treba primoravati, prema svačijem izboru mora se pokazati poštovanje. Na kraju, namaz će klanjatii radi Allaha a ne radi nas. I dok Vlasnik namaza njima daje vremena i strpljenja, nije ispravno da mi budemo nestrpljivi i da odbijamo od namaza insane čiji je popravak moguć.

b) Ukoliko ste primorani, možete klanjati u vozilu: Namaz, prije svega, morate klanjati poštujući sva njegova pravila i to u mesdžidu ili na nekom prigodnom mjestu. I pored toga što ste odabrali agenciju i preduzeli sve mjere u vezi s polaskom i pauzom, rezultat može biti negativan. Pauza može ne biti u vremenu u kojem ste planirali i namaski vakat može početi tokom putovanja. Šta morate tada uraditi?

Prije svega, vodite računa da budete pod abdestom. Jer kada imate abdest u mogućnosti ste iskoristiti najmanju priliku. Ali, ukoliko se i to ne desi, nemojte gubiti hrabrost. U ovom slučaju trebate otići vozaču i na ljubazan način reći mu da želite klanjati namaz i da će vam biti drago ukoliko može stati na nekom prikladnom mjestu. Neki vozači odmah prihvataju ovakve molbe, ali, pojedini mogu reći da kasne i da u određeno vrijeme moraju stići na odredište. Najzad, jedan putnik otišao je jednom vozaču sa ovakvom željom. Vozač mu je odgovorio: "Kasnije klanjaj *na kaza*." Također je i putnik šaljivo uzvratio: "A šta ako prije nego obavim kaza namaz vi napravite nesreću?"

Ovo se desilo efendiji Paksu Mehmedu: Tokom putovanja zamolio je vozača da zaustavi vozilo na pet minuta na nekom pristojnom mjestu kako ne bi ostavio namaz na kaza. Vozač je odbio sve njegove molbe i insistiranja. Malo kasnije pukle su obje prednje gurne na autobusu, tako da je vozač uz poteškoće zaustavio vozilo. Naravno, bili su primorani napraviti pauzu dok se gume ne promijene tako da je Paksu efendija obavio svoj namaz.

Ovdje je važan sljedeći momenat: Kada je vozač odbio, umjesto rasprave sa njim, najbolje je pozitivno ponašanje. Kao što će ga rastužiti riječi "Kako nećete stati, to je moje osnovno pravo, zar ne poštujete slobodu ibadeta?"- isto tako mogu biti uzrok većem inatu i formiranju lošeg mišljenja u vezi s onima što klanjaju. Umjesto toga, upotreba izraza poput "Prilikom putovanja uvijek biram ovu agenciju i ranije su mi izlazili u susret. Ionako neću oduzeti mnogo vremena. Klanjat ću

farz i odmah ću doći", mnogo je ljupkije i uvjerljivije. Ne zaboravite: Na svim poljima vlada nevjerovatna konkurencija i niko ne želi izgubiti jednu ovako kulturnu mušteriju.

Moja najveća briga tokom dugih putovanja jeste klanjanje namaza na vrijeme. Zbog ovoga sam mnogo puta računao i bezbroj formula izmislio. Do sada sam mnogo puta zamolio vozača autobusa da stane i u većini slučajeva naišao sam na razumijevanje i pomoć.

Ukoliko uprkos svim preduzetim mjerama nemate mogućnosti klanjati namaz onako kako je najbolje, morat ćete klanjati u vozilu. Jer naš Gospodar u ovom ajetu objašnjava ovo pitanje i nipošto ne dozvoljava odlaganje:

Redovno molitvu obavljajte, naročito onu krajem dana, i pred Allahom ponizno stojte. Ako se budete nečega bojali, onda hodeći ili jašući. A kada budete sigurni, spominjite Allaha onako kako vas je On naučio onome što niste znali. (El-Bekara, 238.-239.)

U sljedećim situacijama nužno je klanjati farz i vadžib namaze na životinji ili prijevoznom sredstvu:

- ukoliko se brinete za sigurnost svog života i imetka u slučaju silaska s jahalice;
- ukoliko nemate prilike izaći iz prijevoznog sredstva ili se bojite da ćete ako izadete propustiti to prijevozno sredstvo i nećete ga sustići.

U ovim slučajevima možete klanjati namaz sjedeći u vozilu. Međutim, ako je moguće, u prijevoznim sredstvima kao što su voz, avion, brod i sl., klanja se na nogama, ako nije moguće, onda sjedeći. Osoba koja će na životinji ili vozilu klanjati sjedeći, prilikom sedžde saginjat će se malo više od saginjanja na ruku'. Međutim, u autobusu je pokudeno činiti sedždu na sjedištu koje se nalazi ispred.

U vozilima u pokretu okretanje prema Kibli tkom namaza nije obavezno. Namaz se uz pomeranje glave klanja u pravcu kretanja vozila. Veliki je grijeh odložiti namaz a pritom ne probati načine koje smo nabrojali, ne ispoljiti nikakvu želju. Ne može se biti spašen od odgovornosti klanjanjem namaza na kaza nakon završenog putovanja, jer ovdje nema nikakve prepreke koja iziskuje odlaganje namaza. Iz

ilmihala možete saznati o pojedinostima namaza tkom putovanja i namaza u prijevoznom sredstvu. Nepoznavanje ovih pitanja ne ubraja se u izgovor za ostavljanje namaza na kaza, jer dužni smo naučiti znanja koliko nam je potrebno da bismo živjeli svoju vjeru.

c) Možete uraditi *džemi-takdim* ili *džemi-te'hir*: Ukoliko se nalazite na dugom putovanju i tako vam nekoliko namaskih vaktova prolazi u putu, možemo spomenuti još jedno rješenje koje je u knjigama ilmihala naširoko objašnjeno, a koje se naziva *džemi-takdim* i *džemi-te'hir*. Pored Hanefijskih učenjaka koji ne dozvoljavaju da se tokom putovanja ili bolesti spajaju podne sa ikindijom i akšam sa jacijom i to na način što će se pomjeriti naprijed (*takdim*) ili odložiti kasnije (*te'hir*), prema mišljenju Šafija, Malikija i Hanbelija dozvoljeno je spojiti ove namaze. Prema ova tri mezheba kao što se podne i ikindija jedno za drugim mogu klanjati u jednom od ova dva vremena, također se i akšam i jacija mogu spojiti ili u vremenu akšama ili u vremenu jacije. Jedino, uvjet je da se prije obavljanja ovih namaza učini nijjet za *takdim* ili za *te'hir*.

Naprimjer, neko ko hoće klanjati spojeno podne i ikindiju u ikindijskom vaktu, da bi mogao klanjati podne-namaz mora učiniti nijet da će odložiti podne-namaz prije nego počne vakat ikindije (dakle, dok ima vremena da se klanja jedan farz-namaz). Kada se spoje namazi uvijek se podne mora klanjati prije ikindije, a akšam prije jacije namaza. Jedino, spajanje sabah-namaza nije moguće.

Što se ovoga tiče, osobe koje pripadaju hanefijskom mezhebu, ukoliko to žele mogu se upravljati prema ova tri mezheba i spojiti namaze.

Mi mislimo da je mnogo bolje spojiti namaze nego klanjati sjedeći. Jer, kada se klanja u vozilu, u pravom smislu značenja ne postoji kijam, ruku i sedžda. Međutim, kada se dva namaza spoje, osim samog vakta izvršavaju se svi ruknovi.

Eto, dok u našoj vjeri postoje ovakve olakšice, ni na koji način ne može se prihvatiti ostavljanje namaza *na kaza* u toku putovanja.

16. Htio sam klanjati ali sam zaboravio

Jednoga dana, dok su podnevski ezani pozivali vjernike na susret sa Allahom, radostan išao sam prema mesdžidu. Ljudima oko sebe rekoh: "Jeste li čuli, dolje ima sastanak. Odmah se pripremite."

Sastanak - koliko je to magična riječ, ljudi se u jednom momentu uzbude, ulije im osjećaj da moraju prisustvovati. Tužno su odgovorili: "Nismo znali." Odgovorih: "Ako je tako, sada ste saznali. Odmah uzmite abdest i potrčite."

Zar za nas jedan vakat namaza nije važniji od hiljade sastanaka, susreta i razgovora? Zar Hazreti Bilal, r.a., koji kaže: "Namaz je bolji od sna", u isto vrijeme ne govori da je namaz važniji od svega? Nastavio sam: "Da nas u vojsci pozove komandant, trčeći bismo mu otišli. Međutim, nas u ovom trenutku poziva Kumandan-i Akdes, Sultan ezela i ebeda, Vladar dunjaluka i ahireta. Ko Njemu može reći ne?"

Jedan prijatelj mi je rekao: "Veoma je dobro klanjati namaz u džematu i na vrijeme. Međutim, to veoma teško pada nefsu." Ja mislim drugačije. Klanjati namaz na vrijeme veoma je lahko i prijatno. Uistinu, odlaganje pada teško mome nefsu. Kada klanjam namaz, moja pamet, srce, duša, štaviše, moj nefs se olakšava. Kada ga se god sjetim, kažem "Oh, klanjao sam namaz." A pomislite na trenutke kada ga odložite. Prilikom svakog sjećanja, "Da sam namaz klanjao", zar vam se cijelo biće ne pritišće u stezi? Sve dok ne klanjate namaz, dok ne obavite tu urođenu dužnost, zar se ne osjećate kao da se gnječite pod stijenom velikom kao dunjaluk? I dok u vidu klanjanja na vrijeme i u džematu postoji spas od ovog bola, a uz to i dobijanje 27 puta više sevapa, zašto onda trpite da vam se duša steže u presi?

Zar nas naš voljeni Pejgamber, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji klanjanje namaza na vrijeme ocjenjuje kao najbolje djelo, u isto vrijeme ne spašava ove stege?

Ukoliko ste zakasnili sa namazom, pokazali ste da mu ne pridajete značaja. Onaj koji odlaže, izostavlja i ne pridaje značaj, također i zaboravlja. Kako se može odložiti Allahov poziv, kako se može zaboraviti, kako se može izostaviti susret sa najvećim Voljenikom? Možete li shvatiti? Želite li se spasiti od odlaganja i

zaboravljanja namaza? Evo vam najkraći put za to: Prihvatite ga kao vaš najveći posao, programirajte život prema namazu. Kada vas Vlasnik univerzuma pozove Sebi, bacite sve iz ruku, neka vam prvi posao bude odgovor: "Dolazim, Gospodaru moj", i trčanje na namaz. Štaviše, pripremite se prije vremena, uzbudite se. Trčite ka ibadetu kao oni što trče od smrti ka životu. Zar naš Gospodar ne kaže:

O vjernici, kad se u petak na namaz pozovete, kupoprodaju ostavite i pođite da namaz obavite; to vam je bolje, neka znate! (El-Džumu'a, 9.)

Ne samo za džumu, trčite u džemat na svih pet vakata. Vidjet ćete, tada će vam ruhanijjet meleka opasati vašu dušu, cio život ispunit će vam se radošću i bereketom. Zar zaboravljate?

Zbog odlaganja, bit ćemo lišeni namaza. Naljutit će nam se ibadet i ostat ćemo sami, potpuno sami na zemlji. Znate li šta znači ostati jetim? A biti napušten u pustinji? Niko nije usamljen kao onaj kojeg je Allah napustio, ostavio samog. Zar ćete odložiti?

Ne, On nas ne ostavlja same. U našim ušima pet puta na dan odzvanjaju poruke koje nas Njemu pozivaju. I živimo naš život među cvijećem, insektima, leptirima, zvijezdama, među stvorenjima koja Ga svakog trena bez prestanka objašnjavaju. Mi sami sebe ostavljamo same. Koga može okriviti malo mače koje je pobjeglo od vlasnika i izgubilo se u pustinji?

Ulažem sve napore da shvatim: Jednog direktora, čiji sam gost bio, pozvao je ministar telefonom. Kao da bježi od munje, sav zadihan doletio je do slušalice. Kada sam vidio njegov napad na telefon, pomislio sam da mu je spas od smrti vezan za vijest koja će mu doći ovim pozivom. Zar se ne biste uzbudili da vas je tako važna ličnost pozvala? Upitajte svoju savjest: Da vas pozove predsjednik države, bilo da ga volite ili ne, biste li ga ostavili da čeka? Ostavite sate, da li biste zakasnili jednu minutu? Ali, nije običan čovjek Onaj Kojeg mi ostavljamo da čeka. Mi zadržavamo Allaha, Onoga Koji nas bez prestanka poziva.

Zar čekamo godine kada postanemo djedovi pa da uzbuđeno trčimo ka džamiji kako bismo klanjali u džematu? Kada bi samo znali

oni koji mnogo puta čekaju u redovima za neki jeftin proizvod, do kojeg bi bogatstva dostigli sa petominutnim čekanjem u džamiji! Međutim, mi smo najčasnija stvorenja koja predstavljaju ibadet i uzvišenost univerzuma. Mi smo ljudi prema kojima je Najmilostiviji Stvoritelj bio ljubazan da progovori i za koje je rekao "moja najljepša umjetnost". Mi smo oni koji znaju jecajući plakati kada padnu u beznađe. I mi u sabahu svakog dana slušamo taj sjetni i uzbudljivi poziv gajba. Ako nas Gospodar naš poziva Njemu, a mi ne možemo ustati iz mehkanog kreveta, ako nas poziva na sedždu na kojoj će nas obasuti Svojom ljubavlju, a mi se ne možemo odvojiti od filma kojeg gledamo, onda jadno li je naše stanje!

Hoćete li reći: "U redu, dolazim, moj Allahu. Čuo sam ovu poruku. Da završim ovaj posao, da odgledam kraj filma pa ću doći. Želim doći, ali kako ću sada ustati iz ovog toplog kreveta? Molim Te, pozovi me neki drugi put. Nemoj insistirati, moj Allahu! Podari Svoju milost drugima!"?

"Sačuvaj Bože", drhti vam savjest, zar ne?

Međutim, zar nije ovo poruka koje šalju oni koji ne mogu ustati iz toplih kreveta ili ne mogu ostaviti svoje poslove? Na koji drugi način ćete prevesti jezik onih koji zato što ne mogu ostaviti televizor ostaju budni sve dok ih san ne savlada, pa zatim, postaju zarobljenici svoga sna i propuštaju jacija-namaz?

Žalosno je ovo. Možda se smijemo na stanje zbog kojeg bismo trebali plakati. Međutim, od stida čelo bi nam se trebalo spustiti do dna stopala. Bol uslijed kajanja morao bi biti veliki poput planine koja nam srce gnječi. Zamislite na tren da je zvuk tog ezana zvuk kojeg je slušao naš Poslanik, s.a.v.s. Zamislite da vas u tom trenutku poziva hazreti Bilal, r.a., koji je prvi zaučio ezan po nebesima Medine. Prepoznajte jedan trenutak, hazreti Pejgamberov, s.a.v.s., manevijat (prisustvo duha, moralno stanje) koji je mnogo prije vas stigao u džamiju, čeka vas tamo. Na tren zatvorite oči i slušajte. Kao da ćete čuti da vam Najmilostiviji govori: "Moj voljeni robe, zar Mi još uvijek nećeš doći?" Hoćete li i dalje uspijeti da izostavite, odložite, zaboravite?

17. Toliko mnogo imam prepreka...

Ne priznajte nikakvu prepreku pred namazom. Budite sigurni, ukoliko ne priznate, Onaj koji vas poziva, Allah, će pod vašim nogama poniziti svaku prepreku koja se usudi izići pred vas. Probajte. Dok uz vas stoji Allah, Onaj Koji cio univerzum drži za žilu kucavicu, koje će vas to vojske zaustaviti? Koji će vas to šejtan odvratiti od tog uzvišenog susreta? Znam, svi se mi suočavamo sa različitim izgovorima. Možda naše raspoloženje nekada nije razlog za neobavljanje namaza. Da li ste umorni do posljednjeg atoma vašega tijela? Je li vas bolest obuzela do srži? Da li vam je vremena nestalo? Ako ništa drugo, možete klanjati farz. Farz je donja granica očuvanja naše veze sa Allahom. Kada prekinete sigurnosnu vezu, stropoštat ćete se u provaliju. Mi nismo snažne akrobate na koje ne utječe nikakav vjetar. Među kišom metaka koji su za cilj odabrali naše srce, hodamo po ovom životnom užetu. Ukoliko napustimo i farzove koji nas povezuju sa nebeskom vječnošću, postoji opasnost da više nikada ne mognemo uhvatiti ispušteno uže. Ukoliko ne klanjate jedan namaski vakat, može se desiti da ne klanjate i ostale namaze. Kada se jednom otkačite i krenete padati, ukoliko vas, u tom vašem padu, ne prihvati milost, sudeno vam je da se zarijete u provaliju.

Nefs se nikada ne zasićuje, ne zadovoljava i ne troši svoje želje. Za jednim ustupkom kojeg se dočepa, slijedit će još veći zahtjev. Ukoliko vam uzme ruku, poželjet će da vam odnese i glavu. Ko se selami sa nefsom postat će njegov dužnik. Na vama je izbor. Kako ćete čekati da vas uhvati milost za srce koje niste ponudili?

Ukoliko jednog dana šejtan od svih izgovora sagradi tenk pa krene na vas, ukoliko jednog dana vaš nefs poželi da vas odvuče lancima kojima vam je srce okovano, sjetite se od koga je traženo vaše otrgnuće. Ovo otrgnuće nije poput odvajanja od majke, oca, ljubavi ili domovine. Čak ni odvajanje od duše nije toliko bolno. Pogladajte od koga se želi vaše odvajanje. Shvatit ćete da ćete ojačati poput lava, da ćete ovladati čeličnom voljom. Tada niti jedna prepreka neće uspijeti da prekine vezu sa vašim Stvoriteljem.

Prema namazu se morate ophoditi psihologijom jednog fudbalera koji igra u napadu ili jednog golmana. Oči obojice uperene su

ka lopti. Fudbaler napadač bez prestanka prati loptu razmišljajući: "Šta da uradim da postignem gol?" Također i golman misli: "Samo da ne propustim loptu u mrežu!" Propuštenu šansu za zgoditkom ili primljeni gol prihvataju gorko poput smrti. Znaju da ih posmatraju milioni gledalaca. Radovat će se njihovom uspjehu a greška će ih potopiti tugom.

Jeste li ikada razmišljali ko nas posmatra kada se uči ezan? Najprije nas naš Gospodar čeka da Mu dođemo. Meleki, poslanici, a.s., evlije, koje mi ne vidimo a koji su uvijek duhovno oko nas, žele da potrčimo na namaz. Ukoliko radosno trčimo ka Allahu, oni bivaju sretni, ukoliko izostavimo namaz, obuzima ih tuga. Zar ćete ponovo izostaviti?

Kada je već namaz, nakon imana, najveća istina u našoj vjeri, naša pamet, srce, duša i osjećanja moraju se ispuniti njime, moraju se nasladiti namazom i svaki naš atom mora obuzeti sreća zbog susreta sa Allahom.

Obratite pažnju: Ja pišem ovo uz shvatanje koje ne prihvata izostavljanje ili odlaganje čak i jednog namaskog vakta.

Ne ciljam, dakle, samo na one koji nikako ne klanjaju namaz. Zato neka niko od nas ne kaže "Ja ionako klanjam namaz", i pređe preko ovoga. Pogledajte stvari koje prikazujemo kao izgovor za izostavljanje, odlaganje ili klanjanje namaza reda radi. U ime Allaha, kažite mi koji je to izgovor neprikosnoven! Namaz nam tako mora upopuniti ličnost, da naše vrijeme, mjesto i posao moramo urediti prema njemu. Kada je moja rahmetli majka išla u bolnicu radi liječenja, prvo što je stavila u torbu bila je sedžada. Pod kakvim god da se uvjetima nađe, prvo što bi uradila kada bi došlo vrijeme namazu, jeste njegovo klanjanje. Šta bismo izgubili da se i mi ponašamo ovako?

Da nas ne bi pobijedile stvari koje odlažu namaz, tako pripremite odbrambene snage da ne primite gol od nefsa. Ukoliko se zaštitite ovakvim oklopom spoznaje, nemojte imati sumnje da će Allah stvoriti prilike koje niste mogli ni zamisliti. Ukoliko budete pravi rob i živite sa uzbuđenjem koje donosi klanjanje namaza, On će vama stvoriti vrijeme, mjesto i mogućnosti. Štaviše, i insane će učiniti vašim hizmetćarima.

18. Da li je mjesto čisto, sredina pogodna, kako se Kibla određuje?

Pojedinci kao prepreku za namaz prikazuju da prostor na kojem se nalaze nije čist ili da ne mogu naći prigodno mjesto za klanjanje. Međutim, namaz možete klanjati na zemlji, betonu, daskama, parketu, staklu, na travi i dr. Dovoljno je da ne bude prljavštine koja se može vidjeti golim okom.

Ukoliko mjesto na kojem ćete obaviti namaz nije zastrto tepihom, ćilimom, hasurom ili sličnim materijalom, bez ustručavanja skinite sako ili džemper i prostrite. Jednom sam zbog jednog teksta otišao u sud da dam izjavu. Dok sam čekao red, nastupio je namaski vakat. Mogao sam pomisliti: "Kako god da bude nakon izjave, ostat će vremena pa ću tada klanjati." Međutim, najbolje je klanjati namaz na vrijeme. Jer, ne znam šta se može desiti, uslijed neke neočekivane situacije mogu ga propustiti. Odmah sam u toaletu uzeo abdest i izašao na terasu sprata na kojem sam se nalazio. Skinuo sam sako i u potpunom spokoju klanjao namaz. Došao sam da dam izjavu u sud, bio sam uzbuđen i zabrinut. Ali, ništa nije bolno i brižno kao ostavljanje namaza *na kaza*.

Možda se možete naći pritiješnjeni istekom vremena u nekoj sredini. Može to biti i mjesto u kojem niko ne klanja namaz. Kao u navedenom primjeru, možda je moguće zastidjeti se. Došli ste u sudnicu, uzbuđeni ste, oko vas ima službenika. Uopće nije bitno. Vi koristite pravo na ibadet, vaše najosnovnije pravo. Ko i kakve štete ima od namaza?

Jednom sam trebao učestvovati uživo u jednom televizijskom programu. Učio je akšamski ezan. Otišao sam do toaleta, uzeo abdest a zatim pitao da li imaju mesdžid. Nažalost nisu imali. lzračunao sam dužinu mojega gostovanja i vidio da ću završiti prije isteka namaskog vakta. Tako sam klanjao namaz napolju. Da ovo nije bilo moguće, bez ustručavanja bih klanjao u studiju. Da je bilo potrebno, čak ne bih učestvovao u programu, jer, od namaza nema ničeg važnijeg.

Još jedan problem sa kojim se susrećemo u nepoznatim

sredinama udaljenim od džamije jeste određivanje Kible. Pravac Kible moguće je pronaći ako pitamo nekog iz okoline ili primjenom različitih formula. Za ovo je potrebno pogledati primjere date u knjigama ilmihala. Ali, najbrži način za određivanje Kible, jeste nabavka kompasa. Postoje busole i prospekti konstruisani samo za određivanje pravca Kible. Ako nosimo ovo sa sobom, na svakom mjestu moći ćemo odrediti Kiblu.

Za dunjalučke potrebe teglimo mnogobrojne stvari, pa ako i za ahiret ponesemo neku stvar, ništa nećemo izgubiti.

19. Daleko smo od džamije i od mjesta za abdest

Jedna grupa pobožnih muslimana iznajmila je autobus i došla u obilazak Istanbula. Među njima je bilo mladića, veoma pažljivih prema namazu, koji su gorjeli imanskom ljubavlju prema Kur'anu. Imali su namjeru klanjati sabah-namaz u džamiji Sulejmaniji, obilato udahnuti duhovnu atmosferu i provesti sat vremena u plodnom svijetu prijašnjih stoljeća.

Međutim, u gradu i to baš u vaktu sabah-namaza autobus pogađa kvar koji nikako nisu mogli riješiti. Naravno, u to vrijeme sve je bilo zatvoreno i bilo je nemoguće dovesti majstora. Prijatelj koji mi priča ovo, nažalost kaže da nisu mogli klanjati sabah-namaz. Nisam mogao vjerovati svojim ušima: "Kako, zar vam na pamet nije palo nikakvo rješenje?" Prijatelj mi je odgovorio: "Ne poznajemo okolinu, u blizini nije bilo džamije."

Međutim, samo nekoliko stotina metara naprijed nalazila se džamija, koja se nije mogla vidjeti od visokih zgrada. Izgubili su zato što su još na početku pomislili: "Nema džamije, ne poznajemo okolinu, ne možemo naći mjesto za klanjanje."

Da im je u glavi bilo mišljenje: "Moramo klanjati namaz, ne priznajemo nikakvu prepreku na tom putu", Allah bi im zasigumo pokazao neki izlaz. Recimo, dvije osobe su mogle taksijem obići okolinu i odvesti sve ostale u džamiju koju bi pronašli. Možda bi se potrošilo malo sredstava, ali im ne bi sabah-namaz koji je "vrijedniji od dunjaluka i svega što je na njemu", ostao na kaza.

20. Moje srce je čisto, zašto da klanjam namaz?

Prilikom razgovora ili savjetovanja u vezi s namazom, neki ljudi odmah kažu: "Brate moj, ti pogledaj u moje srce. Ono je čisto, nikome zlo ne mislim."

Ljudi koji kažu ovo, zaista ne znaju ništa o naredbama našega Gospodara i o našoj vjeri islamu.

Prije svega velika je greška prsiti se riječima "Moje srce je čisto", diviti se sebi i gledati na ljude koji obavljaju namaz kao na ljude sa prljavim srcem. Naša vjera nam naređuje da budemo skromni a nikako da se oholimo. O čistoći nečijeg srca moraju posvjedočiti drugi ljudi, a ne sam čovjek. Naravno da osoba misli o sebi dobro. Istinska vrlina jeste kada je neko drugi pohvali.

Ovo je veoma važna činjenica: Naš Gospodar nam je naredio namaz, a Resulullah, s.a.v.s., nas je podučio ovom ibadetu. Ni u jednom ajetu ili hadisu nema ovakve naredbe: "O vi prljavog srca, namaz obavljajte, a vi čistog srca možete ležati sa strane."

Sve naredbe koje se tiču namaza odnose se na vjernike i na muslimane. Osim toga, ukoliko vam je srce čisto, još više morate klanjati namaz. Naš Pejgamber, s.a.v.s., je najčistiji insan koji je ikada došao na dunjaluk. Ni o kome nije mislio loše, štaviše, oprostio je mnogim neprijateljima koji su mu radili o glavi. Međutim, opet je on taj koji je najviše klanjao namaz. U jednom pogledu možemo reći sljedeće: Čije srce je čisto, iman jak, predanost velika, ta osoba klanja puno namaza.

Zbog toga, izgovor "srce mi je čisto" jeste jedna besmislica koja ni u čemu nema potpore.

21. Nisam propisno pokrivena, da li će mi namaz biti ispravan?

Neke naše sestre ovako razmišljaju: - Ja nisam pokrivena, te ionako ulazim u grijeh. Čak i da klanjam namaz, da li će mi biti kabul?

Uistinu, pojedine naše sestre koje, i pored toga što to žele, zbog različitih razloga nisu propisno pokrivene, te što se obavljanja namaza tiče, ispoljavaju kolebanje. Ukoliko stei vi u ovakvoj nedounici, onda podvucimo sljedeće:

Prije svega uvećajte znanje u vezi sa pokrivanjem i u najkraće vrijeme izvršite ovu sigurnu naredbu našega Gospodara. Uporedo s tim, čak i da se još uvijek niste pokrivene, obavezno klanjajte namaz. Zato što je namaz, nakon imana prva naredba koja je stigla. Tako ćete činiti dovu za jedan potpuni islamski način života i, ako Bog da, bit će vam primljena. U suprotnom, zajedno sa mnogim grijesima učinit ćete još jedan veliki grijeh kao što je neobavljanje namaza.

Još jedan problem koji se tiče ispravnog pokrivanja žena, javlja se prilikom uzimanja abdesta. U većini naših džamija nema posebno odvojenih abdesthana za žene. Stoga one bivaju primorane da, prilikom uzimanja abdesta, otkriju ruku, glavu i druge dijelove koje ne bi smjeli otkriti. Da biste riješili ovaj problem trudite se da, koliko je to moguće, budete pod abdestom, i da na vrijeme koristite povoljne prilike za uzimanje abdesta. S druge strane, korjenito rješenje bila bi izgradnja posebnih abdesthana za žene, a sve to prema preporuci Predstavništva za vjerske poslove. Ovo nije teško ostvariti. U krajnjem slučaju moguće je odvojiti nekoliko česama za žene i taj deo pregraditi zastorom ili nekim drugim materijalom.

22. Ne dopada se mojoj porodici i okruženju

I pored toga što podrška djetetu koje se objeručke veže za namaz, predstavlja veliku blagodat, pojedine porodice rade upravo suprotno. Postoje i roditelji koji ne žele da im dijete kalanja namaz, koji ga kritikuju, ili čak kažnjavaju zbog toga. Ukoliko se nalazite u jednoj takvoj porodici ili okruženju, bez ustručavanja klanjajte namaz i nemojte se bojati ničega. Ne zaboravite, namaz koji obavite pod teškoćama bit će mnogo više nagrađen. Ukoliko zbog toga doživite nepravdu, dove koje ste uputili bit će mnogo brže primljene. Jer je dova onih kojima se učini nepravda, od onih koje se brzo primaju.

Mušrici, koji su u prvim godinama naše vjere ispoljili veliki

otpor i protivljenje, počinili su nezamislivo zlo prema muslimanima. A muslimani su se prema svakom bolu suprotstavili saburom i nikada nisu ustuknuli.

Kratko vrijeme nakon toga većina neprijatelja islama postali su muslimani. Ugroženi muslimani prešli su u stanje vladara. Oni koji su do jučer trpili zlostavljanje, postali su valije novoformirane islamske države. Osim toga, bivajući uzrokom ibadetu muslimana do Sudnjega dana, zaradili su sevap koji niko neće moći dostići. I vi nemojte obraćati pažnju na teškoće. Prema vašoj porodici i okolini budite milosrdni, merhametli. Doći će dan kada će shvatiti istine koje ne znaju i prići vam sa tolerancijom. Nekada ćete morati obaviti namaz u čaršiji, na pijaci, autobuskoj stanici, aerodromu i sličnim mjestima na kojima ima gužve. Možete se naći na sastanku, veselju ili na mjestu koje nije pogodno za obavljanje namaza. Nipošto ne odustajte od namaza.

Nipošto ne mislite poput: "Šta će reći oni što me vide?" Neka misli ko šta hoće, šta god da kaže neka kaže! Važno je šta će Allah reći i kako će prihvatiti.

Ukoliko ćete ići na sastanak, prezentaciju, koncert, svadbu dobro proračunajte namaski vakat, stanje abdesta i gdje ćete klanjati. Uprkos svemu nikada ne ostavljajte namaz *na kaza*.

Brzo će proći teškoća i bol kojima ste izloženi zbog ovog ibadeta, ali duhovna tegoba koju će donijeti neobavljanje namaza ne prolazi lahko. Šta više, nekada uopšte ne prolazi.

V DIO

IZGOVORI ZA NEOBAVLJANJE SABAH-NAMAZA

Ljudi koji ne klanjaju sabah-namaz imaju mnogo izgovora. Jedna grupa njih ima dobre namjere, ali uvjete u kojima se nalazi shvatila je kao prepreku i nije mogla pronaći neko rješenje. Eto, u ovom dijelu nabrojat ćemo izgovore za neklanjanje sabah-namaza i objasnit ćemo način za njihovo prevazilaženje.

1. Mnogo sam umoran, spava mi se

Čuo sam mnogo izgovora od onih koji su lišeni jedinstvene slasti sabah-namaza, ibadeta koji nas uzima od nas samih i odvodi Uzvišenom. Znam da će oni što sebe uspavljuju i obmanjuju sa možda pedeset izgovora, na danu računa pognuti glave. Predstavit ću vašoj pažnji prvi od ovih i želite li razmisliti kako smo neosnovanim izgovorom varali sebe?

Da li vaš umor prikazujete ka prepreku za sabah-namaz? Rad i umor kao i spavanje i odmaranje jesu Allahovi nimeti i počasti. Kako možemo vidjeti rad kao prepreku, a koji je zapravo jedan od najvećih nimeta koje nam je On podario? Kako može biti da san, u kome se odmaramo i koji je uzrok sakupljanju energije potrebne za ponovni rad, prikazujemo kao prepreku ibadetu?

Ako ste zaista mnogo umorni i neispavani te mislite da ćete ustajanjem na sabah-namaz ostati uskraćeni za malo sna, onda ste na krivom putu. Jer naš Gospodar sigurno nas želi primiti u audijenciju. Zbog toga riječ koju je hazreti Bilal Habeši dodao u ezan *Es-salatu hajrun mine-n-nevm*, dakle, "namaz je bolji od sna", stoljećima nas na sabah-namazu podsjeća na ovu istinu. Ukoliko su vas, zaista, veliki i

nužni poslovi iznurili i ostavili bez sna, opet ustanite na sabah-namaz sa velikom voljom i zanosom. Ukoliko nemate vremena i ukoliko se narednog dana morate odmarati, namaze možete obaviti kratko. Bez učenja dugih sura, bez odužívanja sa dovama i zikrom, klanjajući samo sunnet i farz možete osjetiti spokoj obavljenog namaza. Jer naš Gospodar od vas traži farz. U teškim trenucima vaše zadovoljenje sa neophodnim dijelom, umjesto da odustanete, možda će vam odnijeti nekoliko minuta, ali će vam zaraditi Džennet, inšallah.

2. Dijete me ostavlja bez sna, pa se poslije uspavam

Da li vas vaša djeca džennetskih lica do kasno drže i ostavljaju bez sna? A zatim se ne možete probuditi? Kako god bilo, djeca su vam poklon iz Dženneta. Moramo pogledati u njihovu čednost i uzeti pouku. Želite li da vam se djeca, koju vidite kao prepreku namazu, uzmu i odvedu iz ruku? Kako možemo djecu, koja su stvorena na prirodi islama, koja čine da volimo život i rad, dovoditi u stanje izgovora za naše napuštanje ibadeta? Ako jednog dana sudbina stane pred vas i saopći da vam ih je uzela iz ruku, zar ćete bolje obavljati ibadet u akšamima kada se kući vratite i u sabasima kada se uz jecaje probudite? Ne, ali ko se tada od nas prevario?

Ako jednog dana šejtan pokuša da od naše djece napravi izgovor, uzmimo pouku od majke vjernika hazreti Fatime, r.a.: Zbog hazreti Husejnove bolesti, koji je tada još bio dojenče, nije mogla zaspati sve do sabaha. Naspram dječijeg jecaja u očima milosrdne majke san nije ulazio sve do sabaha. Kada joj se učini da u jednom trenu pred sabah hazreti Husejn zaspa, hazreti Fatima iskoristi prvu priliku i okrenuvši se prema Vlasniku univerzuma obavi sabah-namaz. Tek nakon toga mogla je odvojiti vrijeme za san koji je doveo u bezizlaznu situaciju. Poslanik, s.a.v.s., koji je predvodio namaz u mesdžidu, po svom običaju došao joj je u posjetu. Kada je vidio hazreti Fatimu kako spava, pomislio je da nije klanjala sabah-namaz. Rekavši: "Kćeri moja, Fatima, nipošto ne napuštaj namaz uzdajući se u to što si Pejgamberova kćerka. Kunem se Allahom, Koji me je poslao kao istinskog Pejgambera, sve dok ne klanjaš namaz na vrijeme, nemoj misliti da ćeš ući u Džennet", istakao je da se namaz ni na koji način ne

može izostaviti. Hazreti Fatima, r.a., mu je odgovorila: "Mili oče, nisam spavala cijelu noć. Klanjala sam sabah-namaz i legla." Obratite pažnju na nezaboravnu Poslanikovu poruku: "Radosna vijest, kćeri moja Fatima! Na Ahiretu nećeš vidjeti ovakvih briga."

Neka su radosne vijesti njoj! I neka su radosne vijesti onima koji poput hazreti Fatime ne odustaju od milosrdnog Stvoritelja univerzuma, pa ma koliko ovaj sabah bio težak! Oni nikada neće biti ostavljeni sami i bez pomoćnika.

3. Polucirao sam, moram se okupati

Ukoliko potrebu za kupanjem vidite kao prepreku za klanjanje sabah-namaza, znači da zbog jednog lahko rješivog problema gubite nepresušive riznice. Prema našoj vjeri, osoba koja ima potrebu za kupanjem, mora se okupati u određenom vremenu. Ovo vrijeme jeste vrijeme nakon kojeg neće proći jedan farz namaz. Dakle, morate se okupati prije vremena dovoljnog da se klanja farz namaskog vakta u kojem ste osjetili potrebu za kupanjem. Recimo, osjetili ste potrebu za gusulom i u tom trenutku nastupio je vakat podne-namaz. Morate se okupati i klanjati podne-namaz prije nego što nastupi ikindija.

Šteta, pojedini mladići misle da je potreba za guslom razlog za ostavljanje namaza *na kaza*. Ne! Riječi: "Dok se ne okupate ne možete klanjati namaz", ne znači da je to za vas opravdanje za ostavljanje namaza. Naprotiv, to znači: "Odmah se okupajte, ne ostavljajući namaski vakat *na kaza*."

Potreba za gusulom, posebno kod mladića i neoženjenih ljudi ili u posebnim situacijama tokom putovanja i gostovanja, predstavlja važan problem, ali, nikada ne predstavlja prepreku za namaz.

Zbog toga, za ispravljanje pogrešnih shvatanja, ima koristi u podsjećanju na sljedeća pravila:

a) Za gusul nije po svaku cijenu potrebna topla voda

Topla voda ne predstavlja naredbu, već olakšicu. Ukoliko ste namaz ostavili *na kaza* radi čekanja da se ugrije voda i pored toga što ste mogli podnijeti hladnu ili mlaku vodu, onda ste odgovorni. Bio je

ljetni dan i do izlaska sunca bilo je još dvadesetak minuta. Bio sam gost u jednoj kući u kojoj su stanovali studenti. Ukoliko krenem u potragu za toplom vodom, proći će mnogo vremena i namaz će ostati *na kaza*, jer nije bilo ni električnog, niti bojlera na gas. Zagrijavanje, pak, vode na štednjaku uzelo bi mnogo vremena. Zato što je bilo ljeto, okupao sam se bez zagrijavanja vode. Malo sam ozebao, ali, namaz, važniji od univerzuma, nije mi ostao *na kaza*. Međutim, ako je voda mnogo hladna i postoji šansa da se razbolite, naravno da je morate zagrijati, jer naša vjera ne naređuje nešto što škodi zdravlju. Osim toga, u vojsci sam imao prijatelja čvrstog imana, koji su se čak i zimi kupali vodom hladnom kao led. Ta njihova nepokolebljiva predanost izazvala je u meni divljenje.

b) Gusul ne zahtijeva temeljito čišćenje

Ukoliko je sunce pred izlaskom, odmah se morate zadovoljiti farzovima, oprati se što prije i potrčati na namaz. Pojedini mladi ljudi jedan sat prije izlaska sunca uvide da se moraju okupati. I dok odmah moraju krenuti u akciju, nastavljaju spavati, ostavljajući namaz *na kaza*, a to nikako nije ispravno. S druge strane, neki ljudi, tako sporo vrši pripreme i toliko dugo ostaje u kupatilu, da i pored toga što ima dovoljno vremena, kada se konačno spreme, sunce je već izišlo i namaz je ostao *na kaza*. Međutim, ukoliko postoji opasnost da se propusti namaz, onda je dugo kupanje, sapunjanje i ribanje pogrešno. Ono što se mora uraditi, jeste farz gusula i klanjanje sabah-namaza.

c) Ne očekujte da sve u vezi s gusulom bude besprijekorno

Kada bi svakom tekla topla voda 24 časa, kada bi svakom kupatilo bilo dostupno, možda tada ne bi ostalo nikakvog problema. Međutim, nekada voda ne teče a nekada su nedovoljna sredstva za grijanje. Ono što je na vama jeste da iskoristite svaku mogućnost, probate sve formule i ispunite vašu dužnost. U doba kada sam bio student imao sam velikih problema da nađem i zagrijem vodu. Doživio sam periode kada danima ne bi bilo vode. Nismo imali bojler. Kada sam jedno jutro ustao na sabah, vidio sam da nema dovoljno vode. Odmah sam sakupio po litar-dva iz svih bidona, također sam zahvatio zaostalu vodu iz cijevi obližnje česme. Da bih je brzo zagrijao, uključio sam sva četiri gorionika štednjaka na gas i na svaki stavio po određenu količinu

vode. Na taj način voda se zagrijala za četiri puta kraće vrijeme, nego da se grijala na jednom gorioniku. Toliko sam se brzo kretao i djelovao, da bi onaj ko bi me vidio mogao pomisliti da sam lud. Međutim, uprkos svemu, ostvarena je pobjeda i spašen je još jedan sabah-namaz koji je bio pred ostavljanjem *na kaza*. Priprema je bila veoma uzbudljiva, napeta i brižna. Ali, kada je sve završeno i kada sam stao pred moga Gospodara, doživio sam najsretniji trenutak.

d) Nekada možete stanovati u gužvi

Možda se u istom momentu moraju kupati dvije osobe, a ima samo jedno kupatilo. U takvoj prilici uz jednu kofu vode čak se možete okupati i u WC-u. Jedino kada budete izlazili dobro isperite noge. Jednom se jedan moj prijatelj, student fakulteta islamskih nauka, začudio kada sam, zbog zauzetog kupatila, ušao u toalet da se okupam. Mislio je da kupanje na takvom mjestu nije dozvoljeno, premda, najprije pod možete oprati hladnom vodom.

Možda je moje iznošenje ovako detaljnih primjera s početka knjige začudilo nekog čitaoca, možda će reći: "Zar se i ovo piše?"

Ovo pišem zbog sljedećeg: Sreo sam mnogo mladih ljudi koji zbog ovako jednostavnih razloga propuštaju svoje namaze. Kada sam ih upozorio, rekli su: "Neka Allah bude zadovoljan tobom, nismo znali da je ovo ovako", i tako popravili svoje stanje.

Čak je zarada ako samo jedan moj brat koji doživljava iste stvari, nakon što pročita knjigu u svom dugom životu spasi od propuštanja samo jedan namaz, jer je spasio veliki univerzum i zaradio ključeve beskrajne riznice.

e) Neke osobe nakon kupanja troše dosta vremena na sušenje i oblačenje

Prvi je posao saznati još koliko je minuta ostalo do izlaska sunca i stalno gledati na sat. Ukoliko je vrijeme kratko, brzo se mora posušiti i obući i odmah stati na namaz. Počevši od veša, nije moranje obući cijelu garderobu. Moramo se obući onoliko koliko je dovoljno da odmah ispunimo farz. Štaviše, ukoliko je vrijeme mnogo kratko i sunce pred izlaskom, moguće je klanjati i u bade-mantilu i peškiru. U normalnim situacijama ovakvo klanjanje je mekruh, međutim, u ovom

slučaju neće se desiti ništa.

f) Ukoliko je nakon gusula ostalo malo vremena, odmah možete početi s farzom

Jer ćemo najprije odgovarati za farz. Dok ga klanjate, kao što smo prije rekli, izvršite samo obavezne dijelove, dok sunnete i mustehabe možete izostaviti. Izvršiti farz prije rađanja sunca jeste ono što je bitno.

Kad god sam se u svome životu susreo sa ovakvim problemom, primjenjujući razne interesantne formule, uspio sam izaći pred svoga Gospodara. Tačnije rečeno, dok sam se ja trudio šta da uradim da izađem pred Njega, On mi je pružio mogućnosti, podario mi olakšice. Naš Gospodar ne ostavlja samog niti jednog roba koji se dušom upire da izađe pred Njega, uhvati ga za ruku, pomogne mu i ukloni sve prepreke.

Ko god je gorio aškom namaza, ko nije priznao nikakvu prepreku, Allah ga je primio kod Sebe, uništio mu je sve smetnje.

Evo jednog sjećanja iz kojeg je kipila silna želja za namazom, koje svjedoči kako jedan vojnik nije ostao bez Pomoćnika.

Kada god čujem priču tog vojnika, koju je Muhammed Bozdag prenio od svoga prijatelja, uvijek osjetim oduševljenje. Borbom izmorena vojska pokušavala je zaspati, obuzeta uzbuđenjem koje je nosila misao da će se narednog dana opet boriti prsa u prsa. Možda će vojnici sutra postati šehidi, njihova djeca, žene i majke prolit će za njima suze. Kada je u mrkloj, kao led hladnoj noći mladić otvorio oči, desilo se što se desilo. Morao se odmah okupati. Zar je sutra u ovakvom stanju mogao postati šehid? Plakao je, iz duše molio, u grudnom košu bjesnile su oluje, naspram neprijatelja koji je čekao i najmanji šum da otvori vatru, zaustavljao je svoje jecaje u grlu. Skočio je sa mjesta. Morao je čist otići Allahu. Mogao se oprati u jezercetu koje se nalazilo ispred mjesta na kojem su se utvrdili. Svojoj braći, dežurnim vojnicima pokraj sebe, objasnio je situaciju. Niko ga nije mogao spriječiti. Kada je puzeći prišao do vode i umočio prste, tijelo mu je drhtilo, prsti su mu se mrznuli, međutim, duša mu je bila okupana toplinom koju mu je podarila ljubav Milostivog Stvoritelja. U jednom momentu otvorio je

oči. Jedno neprijateljsko odjeljenje sa bidonima u rukama došlo je na jezerce da zahvati vodu. Ostao je u vodi potpuno sam i nenaoružan. Neprijateljski vojnici, koji se odmah dohvatiše oružja kako bi ga zarobili, odjednom prestravljeni baciše puške i podigoše ruke.

Da li vas interesuje kraj?

Nenaoružanom vojniku, zauzvrat pokazane čvrste vjernosti i odanosti prema Allahu, poslati su meleki u pomoć i zahvaljujući njima, jedan nenaoružani čovjek zarobio je naoružano odjeljenje neprijatelja i predao ga svojoj jedinici.

Možda je ovo jedan izvanredan događaj za koji mislite da vam se nikada u životu neće desiti. Ne! U trenutku kada i po cijenu života ne odustanete od namaza, i vi ćete zasigurno doživijeti sličan događaj.

U tom slučaju, kada sa ezanom čujemo Božanski poziv, koji nas to izgovor može spriječiti da Mu ne odemo?

4. Sunce je bilo pred izlaskom

Ponekad i pored toga što preduzmet sve mjere, ne možete se probuditi. Kada otvorite oči, vidite da je okolina osvijetljena i pomislite "ah, sunce je izišlo." Baš tada vam srce počinje prekrivati jedan neopisiv bol. Zato jer je namaz propušten, iz ruke je pobjegla duhovna riznica, a vama je ostalo da se napunite dubokom tugom. Međutim, sačekajte malo. Ne donosite odluku da je sunce izašlo. Pogledajte na sat. Možda imate još nekoliko minuta.

Poneko u ovoj situaciji pogleda u sat, vidi da je ostalo 3-4 minuta i pomisli "ne mogu stići". Mada, iako je ostalo još 3-4 minuta do izlaska sunca, opet se može nešto uraditi. Ukoliko se i pored preduzetih mjera niste probudili, već ste otvorili oči pred sam izlazak sunca, ustanite iz kreveta poput odapete strijele. U tom momentu ne razmišljajte ni o čemu drugom, već kako da uzmete abdest i stignete obaviti namaz. Zato što imate malo vremena, čak i da osjećate potrebu, ne idite u toalet. Ovaj čin koji je u normalnoj situaciji mekruh, ne spada u ovu kategoriju kada je riječ o situacijama u kojima nema vremena. Odmah uzmite abdest. Ali, ne gubite vrijeme sa abdestskim sunnetima. Samo operite šake i ruke do lakata i pređite na lice. Kada potrete glavu

operite noge i bez gubljenja vremena zbog sušenja, stanite na namaz. Kao što niste koristili peškir i tako izgubili vrijeme, ukoliko ste muško nemojte se, čak, truditi ni da spustite rukave. Odmah započnite klanjati farz. Ako je mjesto čisto, nemojte dangubiti tražeći sedžadu. Zadovoljite se da obavite farzove namaza. Ukoliko klanjate samo obavezni dio namaza, to neće trajati ni tri minuta. Budete li pedantno vodili računa o vremenu, spriječit ćete gubljenje jedne riznice. Ali, budete li opušteni kao da imate dosta vremena, iz ruke će vam otići riznica vrijedna koliko univerzum.

U međuvremenu, da podsjetimo i na ovo: Pejgamber, sallallahu 'alejhi ve sellem, daje nam jednu ovako radosnu vijest: "Ko mogne klanjati jedan rekat sabah-namaza prije izlaska sunca, znači da je stigao na sabah-namaz. Ko mogne klanjati jedan rekat ikindije namaza prije zalaska sunca, znači da je stigao na ikindiju-namaz." (Kutubi-sitte) Također, ova vijest predstavlja veliku prednost za vjernike.

Nemojte pretvoriti u naviku kašnjenje na sabah-namaz. Nemojte, kao neki muslimani, ustajati 5-10 minuta prije izlaska sunca. Međutim, ukoliko ste uprkos preduzetim mjerama kasno ustali, znajte vrijednost svake preostale sekunde i po svaku cijenu stignite na namaz.

5. Krevet je topao, a izvan njega je hladno, mrzi me ustati

U najslađem ste trenutku sna. Dok mimo spavate, zvoni vam sat i podsjeti vas da ustanete na sabah-namaz. Unutrašnjost kreveta je topla, ali, van njega? Zimi je ionako hladno, dok ljeti, pak, javlja se jutarnja svježina. Zar je lahko prekinuti pospanost, napustiti vrući krevet, uzeti abdest hladnom vodom i otrčati na namaz?

Baš dok se raspravljate sa svojim nefsom da li da ustanete ili ne, sjetite se džennetskih bašči i džehennemskih provalija. Ukoliko, uprkos svemu, pokvarite svoj spokoj i otrčite na namaz, dat će vam se 500 godina Dženneta. Znate li šta ovo znači? Ukoliko budete htjeli da prođete s jednog na drugi kraj datog vam Dženneta, proći će tačno 500 godina. Eto, podarit će vam se ovoliko široka Zemlja sreće. I to ne kao prazno zemljište već, kao što kaže naš Poslanik, s.a.v.s., sa takvim

blagodatima "koje oko nije vidjelo, uho nije čulo, niti je ljudskom razumu na pamet palo." Za uživanje i slasti šta god poželite, ima u Džennetu. Raznobojni cvjetovi, raznovrsne ptice, dvorci u čijem podnožju teku potoci, i to sve za vas.

Ima li išta lošije od čovjeka, i njegovog gubljenja mjesta vječite sreće, koji na putu zarade nekoliko dunjalučkih kuruša, radi ne govoreći ni da mu je toplo ni hladno, niti da mu je teško ili lahko, a koji na Putu vječnosti ne želi izdržati niti jednu malu teškoću?

Ostavimo neustajanje na namaz, čak je i tromo ustajanje pogrešno. Evo u vezi s ovim, Gospodarevog ajeta:

Licemjeri misle da će Allaha prevariti, i On će ih za varanje njihovo kazniti. Kada ustaju da molitvu obave, lijeno se dižu, i samo zato da bi se pokazali pred svijetom, a Allaha gotovo da i ne spomenu. (En-Nisa', 142.)

Naš Pejgamber, sallallahu 'alejhi ve sellem, pak, kaže da jacija i sabah veoma teško padaju munaficima.

Želite li da na sebi imate neki od znakova licemjerstva? Svaki vaš atom se buni protiv toga. Ako je tako, nemojte ustajati na namaz bezvoljno već ustanite revnosno, radosno.

Ukoliko vas, uprkos svemu ovome, hladnoća izvan kreveta, čini mrzovoljnim prema namazu, trudite se da nađete načina da se zagrijete. Peć, klima uređaj, grijalica ili bilo koji drugi uređaj koji će vas brzo ugrijati, potražite načina da sa njim ugrijete prostor u kojem ćete klanjati. Ukoliko vam se nefs opire uzimanju abdesta hladnom vodom, bez oklijevanja je zagrijte, samo da vam se unutrašnjost umiri i u duševnom spokoju uzmite abdest i obavite ibadet.

Ali, ne možete uvijek zagrijati sobu. Tokom putovanja, gostovanja, na služenju vojnog roka, možda ćete biti primorani da napustite tople krevete i klanjate namaz u hladnom okruženju. Čak i da je riječ o sopstvenoj kući, moguće je da nekada nećete imati tako široke mogućnosti. Ono što vam priliči i u ovim uvjetima, jeste da se ne obazirete na nikakve negativnosti, već da radosno izađete pred Allaha.

Mnogo sam puta napustio topao krevet i po hladnoći otrčao na namaz. Uzimao sam abdest ledenom vodom, drhtao sam kao prut. Sva

odricanja koja sam ispoljio neka budu zarad moga Gospodara Koji mi je podario jedno zdravo tijelo. Naše odricanje ne predstavlja ništa u usporedbi sa Njegovim dobročinstvom i poklonom.

6. Kako se treba ponašati kad smo gosti?

Musafirluk, tj. boravak u gostima, predstavlja nerazdvojni dio našega života. Nekada vam može zatrebati da prenoćite kod rođaka ili prijatelja. Ukoliko je domaćin obazriv prema namazu, a posebno prema sabahskom namazu, naravno da će probuditi i vas. Šta ćete uraditi ako se radi o osobi koja ne klanja namaz ili mu ne pridaje potrebnu važnost? Zapravo, ukoliko se i radi o nekome ko klanja, vi opet preduzmite svoje mjere. Jer možda on ne pridaje značaj kao vi ili se uprkos svemu ne probudi. Zbog toga saznajte pravac Kible, uzmite sedžadu i navijte sat. Ja svoj budilnik na putovanju i gostovanju nosim u torbi. Osim toga, i alarm na mobilnom telefonu pomaže mi da ustanem u željeno vrijeme. Nekada možete biti lišeni svih mogućnosti. Ali, opet ima rješenja koja se mogu pronaći. Bio sam u gostima kod jednog prijatelja. Putovanje se završilo u dva sata ujutru, dok sam došao sa stanice i malo porazgovarao sa njim, bilo je četiri sata. Bila je zima. Željeli smo sačekati još malo i klanjati namaz, ali u devet sati ujutru morali smo biti na sastanku. Bilo je najbolje da zaspimo pa da ustanemo na namaz. Moj prijatelj je bio osoba koja ispoljava vanrednu pažnju prema namazu, međutim, nije bilo nikakvog sredstva pomoću kojeg smo mogli biti upozoreni. Dijete se igralo sa budilnikom i tom prilikom ga pokvarilo, a tada ni ja ni on nismo imali mobilni telefon sa alarmom. "Ne brini, ja ću se probuditi", reče. Ja ga upitah: "Hoćeš li se sigurno probuditi, zar nikada ne ostavljaš *na kaza*?" Ušutio je. Možda je u normalnim okolnostima bilo lahko ustati, ali leći u četiri i nakon dva sata ponovo ustati, nije bilo lahko. Rastužila ga je nemoć spram mojeg zabrinutog razmišljanja.

Morali smo pronaći drugi izlaz. Zatražio sam bokal sa vodom i popio tri-četiri čaše. Ovako je bilo moguće probuditi se nakon nekoliko sati. Mobilnim telefonom pozvao sam jednog prijatelja i rekao mu da me u pola sedam probudi na sabah-namaz. Spavali smo uz smiraj duše i ipak smo ustali na namaz. Nakon toga dana stekao sam još jedno

iskustvo. Po pitanju sabah-namaza, ukoliko nema ozbiljne mjere predostrožnosti, neću se pouzdati ni u kog i lično ću za svoje stanje potražiti izlaz.

Neka se i vama na pameti nade: Sami preduzmite mjere. Snijeg može padati po planinama u koje ste se uzdali.

7. Zaboravio sam naviti sat

Uistinu, nezamislivo je zaboraviti namaz ili zaboraviti izvršavanje priprema za namaz. S tog aspekta, najbitnija stvar koja se treba obaviti prije lijeganja, jeste navijanje sata za buđenje na sabah-namaz. Nažalost, pojedinci to zaboravljaju uraditi. Pojedine osobe, i pored toga što klanjaju pet vakata namaza, urone u dnevne poslove i tako zaborave klanjati poneki namaz. Neprihvatljivo je zaboraviti klanjati namaz, jer zaborav znači nepridavanje značaja.

Vladar svega, Sultan univerzuma pozvat će Svoga roba da Mu dođe a on će zaboraviti! To je nemoguće.

Međutim, razmislimo o pozivu upućenom od strane ljudi.

Da li zaboravljamo kada nas na ručak ili iftar pozove neki prijatelj ili rodbina? A još kada bi nas pozvao neki ministar ili premijer? Nemoguće! Nestrpljivo bi brojali dane i uzbudljivo čekali taj termin.

Povrh svega, Uzvišeni Gospodar koji nas poziva Sebi, svakog trenutka nas podsjeća na Sebe blagodatima koje nam je podario. Hrana koju jedemo, voda koju pijemo zrak koji udišemo hiljadu i jednim jezikom, podsjećaju nas na Allaha. I sve što postoji besprijekorno izvršavajući svoje dužnosti, podsjećaju nas na naše suštinske obaveze.

Dok stvari stoje ovako, kako se namaz može zaboraviti?

Zamislite jednog roba kojeg sultan poziva u audijenciju i on taj poziv zaboravlja! To je nešto što se ne može desiti. Namaz je naš razgovor sa Gospodarem, naše klanjanje i naša molba, naše ispovijedanje briga i traženje lijeka za njih.

Kako se može desiti da jedan rob, čije su potrebe beskrajne, zaboravi tražiti pomoć koja mu je prijeko potrebna?

8. Da li su jacija i tehedžud-namaz prepreka sabah-namazu?

Pojedini vjernici, koji vode računa o pet vakata namaza, misle da jacija i sabah-namaz predstavljaju jedno drugom prepreku. Posebno u ljetnjim danima, zato što jacijski namaz počinje kasno, nemoguće je leći rano. Osim toga i sabah-namaz počinje rano.

Neki čovjek je rekao: "Ukoliko sačekam jaciju, ostajem bez sna i ne mogu ustati na sabah-namaz. Ponekad zbog toga što sam veoma umoran i neispavan, liježem rano i ustajem na sabah. Međutim, tada mi jacija ostaje *na kaza*."

Nažalost, postoje ljudi koji imaju ovakve probleme. Međutim, rješenje nije teško. Maj i juni su mjeseci u kojima se ovi problemi najviše dešavaju. U njima su noći veoma kratke, zato je tokom ova dva mjeseca potrebno biti veoma pažljiv.

Osobe koje rade na teškim poslovima, moraju odmah klanjati jaciju i leći. Na taj način moguće je spavati šest sati, a toliko sna prije sabah-namaza nije malo. Ukoliko ste umorni i pospani toliko da ne možete sačekati jaciju, možete zaspati određeno vrijeme i klanjati je prije vakta imsaka. Ukoliko, izvjesno vrijeme nakon jacije počne vakat imsaka, umjesto ponovnog lijeganja možete sačekati, klanjati sabah-namaz i nakon toga vratiti se u krevet. U suprotnom, možete dovesti sabah-namaz u opasnost.

Također i neke osobe koje klanjaju tehedžud-namaz govore da ponekad propuštaju sabah-namaz. Ima i onih koji ustanu na tehedžud, zatim ponovo legnu i poslije se namuče oko ustajanja na sabah. Tehedžud je među namazima najjači sunnet, i za našeg Pejgambera, sallallahu 'alejhi ve sellem, predstavljao je farz. Međutim, prije svega oni koji tek počinju sa ovim namazom u situaciji su da izostave sabah-namaz. Koliko god da je neki sunnet pritvrđen, on ne može dostići stepen farza. Zbog toga je neprilivatljivo da se zbog tehedžud-namaza izostavi sabah-namaz.

Rješenje je u sijedećem: S navikavanjem na tehedžud-namaz poželjno je započeti u zimskom periodu, kada su noći duge. Ukoliko se

radi o ljetu, potrebno je klanjati jaciju što je moguće prije i leći uz čvrstu riješenost na ustajanje na sabah-namaz.

Svako može, shodno svom stanju i uvjetima, smisliti formulu, ali u svakom slučaju naš cilj mora biti da ni jedan namaz ne ostavimo *na kaza*.

VI DIO

FORMULE ZA USTAJANJE NA SABAH-NAMAZ

1. Zaspite na vrijeme

Da biste mogli ustati na sabah-namaz, prvo što je potrebno uraditi, jeste ne sjediti do kasnih sati i zaspati na vrijeme. Svako prema sebi ima svoj program spavanja. Ono što je za nekog kasno za drugog može biti rano. Koje je vaše normalno vrijeme za spavanje, koliko vam je dnevno potrebno sati sna da biste bili odmorni, u koliko trebate leći da biste mogli ustati?

Nakon što sami sebi odgovorite na ova pitanja, trudite se da liježete na vrijeme koje je odgovarajuće za vas. Nažalost, u vezi sa sabah-namazom postoji jedan veliki problem. Ljudi uglavnom zimi liježu rano zbog dugih noći. Međutim, zimi sunce izlazi kasno. Ljeti, pak, liježu kasno zbog kratkih noći. Upravo suprotno, ljeti se sunce rađa rano. Ovim u periodu ljeta ispit sabah-namaza postaje teži.

Rješenje je u tome da, uprkos svemu, program svog spavanja stavite pod kontrolu. Možda se mogu javiti neznatni nedostaci. Ponekad postoje prepreke sa kojima ne možete izaći na kraj. Nekada se možete naći u situaciji da vas do kasno u noć drži bolest djeteta ili razgovor sa prijateljem kojeg dugo niste vidjeli. Pod bilo kojim uvjetima, ustajanje na namaz mora biti vaše neprikosnoveno pravilo, premda vam lijeganje na vrijeme osigurava lahko ustajanje a također i klanjanje namaza u jednom čilom i odmornom stanju.

Zamislite da imate posao koji morate obaviti rano ujutru. Kako tada liježete na vrijeme i preduzimate niz mjera! Sjećam se šta sam uradio na dan kada sam trebao ići na prijemni ispit za fakultet. Dan prije obišao sam školu u koju ću ići i informirao sam se o vrsti prijevoza do

nje. Tu noć legao sam ne kasneći mnogo. Štaviše, vlasnik kuće u kojoj sam bio gost, rekao mi je: "Ukoliko kažeš da je prijemni ispit od životne važnosti, možeš leći a da ne klanjaš jaciju." Ja sam se pobunio i rekao: "Ne, za mene nema ništa važnije od namaza."

I vi preispitajte sebe. Sjetit ćete se za koliko ste samo važnih dunjalučkih poslova legli rano, kako ste se upinjali da ustanete! Ima takvih insana, koji ne da nisu nikada izostali sa posla, već nikada nije primijećeno ni njihovo zakašnjenje. Začudim se svaki put kada se sjetim događaja koji se desio u jednoj školi u Njemačkoj. Jedan musliman, nastavnik, zakasnio je na čas. Kada je Nijemac direktor čuo galamu učenika, otišao je u razred i jedan čas proveo sa đacima. Malo kasnije nastavnik je došao, a direktor ga je pozvao u kancelariju i rekao mu: "Slušaj, nastavniče, ja dvadeset godina obavljam svoju dužnost i nije se desilo da jednom zakasnim. Ukoliko nisi čuo zvono budilnika, ti uzmi još jedan budilnik. Ukoliko i dalje ne čuješ, uzmi još jedan i ako opet ne čuješ, uzmi još jedan. Sve dok ne dođeš do broja budilnika koji će osigurati tvoj dolazak ovamo, ti uzmi toliko, ali po svaku cijenu dođi na svoj čas. Ja imam svoga posla, ne mogu paziti na tvoje đake."

Da, ljudi koji zarad dunjalučkih poslova pokazuju svaku vrstu napora, morali bi zbog vječite sreće uložiti više truda. Zato morate biti veoma dobro skoncentrirani. Toliko pažnje morate pridati ustajanju na sabah-namaz, baš kao da njegovo izostajanje znači koliko i gubljenje najvažnije riznice vašega života.

2. Iskreno učinite dovu

Slast i uzbuđenje sabah-namaza moraju početi još prilikom odlaska na počinak. Kad smo kod toga, iskreno možemo pomisliti: "Duša mi je ispunjena radošću, veoma sam uzbuđen. Želim da što prije svane, jer ću se tada naći sa mojim Gospodarem, stat ću pred Njega. Preklopit ću ruke pred mojim Gospodarem, Koji mi svakog trenutka čini dobročinstvo, uvijek mi pritrči u pomoć, Koji je lijek za moje brige, moj jedini prijatelj Koji me nikada ne napušta. Molit ću Mu se. Činit ću Mu dovu, past ću na sedždu. Moj Allahu, volim Te, Tebi želim činiti ibadet. Molim Te, prihvati me! Ne baci me u nesreću koju nosi nemogućnost susreta s Tobom. Probudi me na sabah-namaz i učini da

ga s radošću klanjam!"

Vjerujem da naš Gospodar prihvata ovako iskrene i emotivne dove, jer je ovdje prisutna veoma prefinjena tajna ropstva: Dženabi-Hakk ne odbija onog ko se svom dušom bori da uđe u Njegovu audijenciju.

Po ovom pitanju od Džemala Uššaka čuo sam jednu veoma dirljivu i poučnu priču:

"Advokata Bekira Berka 1989. godine zahvatila je veoma teška bolest. Sa 95 kilograma tjelesne težine dospio je na 52. S teškom mukom klanjao je namaze. Toliko teško da je katkada i po nekoliko puta padao u nesvijest dok bi uzimao abdest ili tokom samog namaza. Kada bi došao k sebi, prvo što bi upitao bilo je: "Da li je prošao namaski vakat?" ili "Još koliko ima do namaza?" U godini koju je proveo u Londonu na liječenju, doživio je ovakav događaj: Stao je na namaz i jedva klanjao dva rekata. Dok je na trećem rekatu išao na sedždu, koliko god da se napregao, nije uspio, ostao je bez snage. Veoma tužan zbog toga iskreno je pomislio: "Gospodaru, želim Ti učiniti sedždu, ali nisam u stanju. Ili me možda ne prihvataš k Sebi?" Nakon toga, uz Allahovu milost, osjetio je kako čelom dodiruje hladni mermer Kabe i tamo čini sedždu. Na ovaj način dva rekata namaza klanjao je u Londonu a preostala dva u Mekki. Ovo sjećanje nakon namaza objasnio je kao iskaz Božije blagodati.

Eto, ko iskreno poželi da uđe u audijenciju kod Allaha, zasigurno će postići svoj cilj. Allah prima kod Sebe onoga ko Mu želi činiti ibadet.

Radi ustajanja na sabah-namaz uz čist i iskren nijjet potrebno je činiti dovu i učiti određene sure.

Prije svega, činite dovu na način koji osjećate iznutra, iz svoje duše. Pored toga, možete učiti sedam puta suru Kevser, po tri puta suru Ihlas, Felek i Nas, zatim Fatihu i Ajetu-l-kursijju. Kada se nijjet, dova i iskrena želja sjedine sa raznim pomagalima za buđenje, inšaallah, ništa ne može spriječiti vaše ustajanje na namaz.

3. Okoristite se mehanizmima za upozoravanje

Postoji mnogo formula za buđenje na sabah-namaz. Nikada se nemojte vezati samo za jednu. Ukoliko budućnost vašega namaza vežete samo za, recimo, jedan budilnik, govoreći "Navio sam ga ali ga nisam čuo", pokušat ćete da se izvučete. Štaviše, i riječi poput "Nemam sat" ili "Pokvaren mi je budilnik", prihvatit ćete kao opravdanje.

Međutim, ukoliko znate mnogo formula za ustajanje na sabah-namaz i primijenite ih, ne možete biti predani beznađu. Postoji mnogo starih i novih metoda buđenja. Sada ću vam poredati sredstva o koja se možete okoristiti prilikom buđenja na sabah-namaz:

a) Navijanje budilnika

Najpoznatije rješenje na buđenje za sabah-namaz jeste navijanje sata. Mnogo osoba kojima sam rekao da pišem knjigu sa naslovom *Kako ustati na sabah-namaz?,* reklo mi je: "Zar se o tome može napisati knjiga? Naviješ sat i ustaneš!"

Nažalost pitanje nije tako jednostavno. Ono ima mnogo različitih pravaca.

Najprije zvuk budilnika mora biti prodoran i dugotrajan, jer pojedine osobe imaju veoma tvrd san. Ukoliko pripadate kategoriji ljudi kojima "da nad glavom udaraju u gong, ne bi se probudili", apsolutno morate imati sat sa gore navedenim karakteristikama. Mene je godinama na sabah budila moja majka. Međutim, kada bih bio sam, najveći problem mi je predstavljalo pitanje kako ću ustati. Zato što sam još u srednjoj školi zaradio bolest sinusa, imao sam veoma tvrd san, glavu nisam mogao podići. Sa 14-15 godina imao sam budilnik sa dva zvona, koji se navija ručno i koji ne bi zvonio dugo. Da bih mu pojačao zvuk, sat bih smještao u kazan ili u tepsiju i stavljao bih ga iznad jastuka. Kada bi zazvonio, zvukom jačim od normalnog budio bih se iz sna i trčao bih na namaz.

Tokom studija, radi produžetka vremena zvonjenja sata, prespajali smo ga na kućno zvono. Kada bi sat počeo zvoniti postavljene opruge bi se počele rastezati i tako bi počelo zvoniti kućno električno zvono na vratima. Zvonjava bi trajala sve dok nako ne ustane da ga ugasi.

Danas nema potrebe primenjivati ove metode. Sada ima uređaja koji veoma dugo mogu zvoniti. Štaviše, časovnici koji mogu zvoniti i cio sat vremena, čiji se zvuk polagano uvećava, koji nakon pritiska na dugme prestanu, a zatim ponovo počnu zvoniti.

Zato što je sabah-namaz bolji od čitavog dunjaluka i od svega što je na njemu, morate kupiti vrlo kvalitetan sat. Nažalost, mnogi ljudi koji su propuštanje sabah-namaza doveli u stanje navike, koji ovo pitanje vide kao sasvim obično, ne pridaju značaj nabavci kvalitetnog budilnika. Čak iako spasimo samo jedan namaski vakat, vrijedno je da za jedan dobar sat potrošimo i milione, a on sigurno ne košta toliko. Zapravo, kvalitetan budilnik bit će uzrok našem ustajanju na stotine namaza. Za dunjalučke i materijalne potrebe trošimo neograničeno mnogo novca. Mnogo vjernika ponaša se nezainteresirano po pitanju sata, naizgled veoma proste sprave, ali shodno hizmetu kojeg obavlja, veoma vrijedne. Kod pojedinih ljudi vidio sam da nemaju sat ili da im je pokvaren zato što su ga djeca koristila kao igračku. O ovom pitanju razmišljati u smislu "Inšallah ćemo ustati", ne preduzimajući nikakve mjere, nije ispravno, jer insanu nije svaki dan isti. Nekada možete biti veoma umorni, neispavani ili bolesni. Mjere koje provodimo u povodu sabah-namaza moraju biti shodne svim uvjetima i okruženju. Ako neko, kao rezultat svoga truda, spasi od odlaganja čak i jedan namaz, znači da je ostvario veliku pobjedu. Međutim, pedantnost će vam donijeti hiljade klanjanih namaza na vrijeme.

Ukoliko, uprkos svemu, ne čujete budilnik, vi navijte nekoliko budilnika. Ja sam ponekad navijao dva. Za vaš vječiti život, sve i da potrošite nekoliko sekundi tokom navijanja sata, nećete izgubiti ništa, već ćete dobiti mnogo.

Od mnogo ljudi čuli ste riječi: "Čim čujem sat, ja ga ugasim zatim, ponovo zaspim." Zaista, znam da mnogo ljudi propušta sabah-namaz samo zbog ovoga. A rješenje za ovo je mnogo jednostavno. Nemojte stavljati sat uz uzglavlje, već malo dalje. Ukoliko ga postavite na mjesto na kojem ga nećete moći zaustaviti bez ustajanja, nećete moći ponovo zaspati.

b) Upotreba telefona

Radi sabah-namaza upotrebljavao sam svakojake metode. Jedna

od njih je i korištenje statičnog telefona. Najprije smo pozivali servis za buđenje i naručivali bismo vrijeme u kojem su nas operateri budili.

Kasnijih godina, postalo je moguće automatski kodirati telefon u željeno vrijeme. Da biste ovo postigli, potrebno je pritisnuti slijedeće tipke: 1401, vrijeme u kojem želimo ustati. Na primjer, želimo ustati u 4:45. Pritisnut ćemo sljedećim redom: 1401 0445. Telefon će početi zvoniti tačno u podešeno vrijeme. Pomislit ćete da vas neko zove i uzbuđeno ćete ustati. Dočekat će vas snimljeni glas i poželjet će vam dobro jutro. Ova usluga ima izvjesnu cijenu, ali u poređenju sa vrijednošću namaza, nema nikakve važnosti.

Ukoliko posjedujete mobilni telefon sa alarmom, onda nema potrebe za ove dvije metode. Međutim, morate znati od najprostijeg do najsloženijeg načina, jer se možete naći na takvom mjestu na kojem nije primjenjiva nikakva formula i bit ćete primorani da upotrijebite neki stari i jednostavan način buđenja.

Ako posjedujete mobilni telefon, onda možete na svakom mjestu i u svako vrijeme podesiti vrijeme ustajanja. Uz pravilne razmake, alarm će zvoniti uz konstantan porast intenziteta zvona sve dok se ne ugasi. Na ovaj način skoro je nemoguće da ne čujete.

Naravno, može biti da svako ne posjeduje mobilni telefon. Osim toga, nemaju svi telefoni alarm. U tom slučaju ili ćete nabaviti mobilni telefon sa alarmom ili ćete primijeniti neku drugu metodu.

c) Kazati nekom da vas probudi

Zamoliti nekog ko se lakše budi od vas ili čije ustajanje je izvjesnije, da vas probudi na sabah-namaz, jeste jedan klasičan, ali i jedan od najviše korištenih načina. Ovih se dužnosti u kućama najviše prihvataju majke. Djeca rukovođena mišlju, "Kako god da bude, majka će me probuditi", u krajnjoj mjeri opuštena su i bez stresa.

Obratite pažnju, većinu omladine koju na sabah-namaz bude njihove majke, ponašaju se veoma slobodno. Majka ili otac, puno puta dolaze u sobu i počinju: "Hajde prolazi ti namaz", "Sunce samo što nije izašlo", zatim nastavljaju "Ostalo je još 15 minuta!", pa "Još 10" i na kraju "još 5". Ljudi koji žive slobodu koju im nosi saznanje da će ih neko drugi probuditi, nažalost, ostavljaju namaz do posljednje minute, s

mukom stignu klanjati malo prije izlaska sunca. Ovakvo ponašanje omladine veoma zamara njihove roditelje, tako da im buđenje djece na namaz postaje velikim teretom.

Ponašati se tromo i bezvoljno prilikom ustajanja na sabah-namaz predstavlja dosadu i zamor onima koji nas bude i u isto vrijeme veliki je grijeh prema našem Gospodaru. Njemu moramo trčati sa velikom radošću i na vrijeme.

Rješenje za ovo je sljedeće:

Prije svega morate imati određeno vrijeme za ustajanje na sabah-namaz. Uglavnom roditelji, znajući da im djeca kasno ustaju, počinju pozivati sat vremena prije izlaska sunca. Također djeca misleći da je još rano, ne žure sa ustajanjem. Međutim, kada bi ih stariji svakog dana budili u određeno vrijeme, i kada bi djeca bila odlučnija pri ustajanje, problem bi se riješio.

Poneko ustaje satima prije namaza, klanja tehedžud-namaz, uči Kur'an, čini dove i ibadet. A neko ustaje 5-10 minuta prije. Najkasnije prihvatljivo vrijeme jeste pola sata prije izlaska sunca. Za dvadeset minuta potrebno je obaviti nuždu, uzeti abdest i klanjati namaz. Nakon namaza mora ostati deset minuta, jer u slučaju neke nepravilnosti morate biti oprezni kako biste ponovo uzeli abdest i klanjali namaz.

Kada čuju glas starijih, djeca odmah moraju iskočiti iz kreveta. Zato jer je ionako, ostalo pola sata. Ako spavate još 5-10 minuta, nećete dobiti ništa, a ako spavate manje, nećete izgubiti ništa. Prije odlaska na spavanje, po ovom pitanju morate se dogovoriti sa osobom koja će vas probuditi na namaz i morate biti odlučni.

Ukoliko će vas na namaz probuditi neko drugi, a ne majka ili otac, onda se nećete dugo premišljati. Međutim, u ovom slučaju mogu se javiti inat i svađa. Neki studenti dijele sa svojim prijateljima stanove. I dok moraju biti tolerantniji i razumniji zato što dijele istu sudbinu, među njima nastaju nesuglasice. Ovi nesporazumi odražavaju se i na sabah-namaz. Čuo sam da pojedini studenti kažu: "Zapravo, ustao bih na namaz, ali, zato što me ljuti način na koji me moj drug budi, ne ustajem." Koliko je ovo nepotrebna i nerazumna reakcija.

Osoba koja vas budi na namaz, čak da se ophodi daleko od

potrebne ljubaznosti i mehkoće, ono što morate uraditi nije da ispoljite protest tako što nećete ustati na namaz, već da problem riješite dijalogom. U toku dana razgovarajte sa tom osobom i možete je zamoliti da bude uljudnija kada vas budi. Za zdravo razvijanje međuljudskih odnosa najbolja metoda jeste ispravna komunikacija. Vi objasnite vašu namjeru, ali uprkos tome ako se ta osoba ponaša grubo, nemojte napuštati namaz.

Osoba koja spava biva uznemirena iznenadnim paljenjem svjetla ili glasnom vikom. Uznemirenost vašeg nefsa ne treba prebacivati na drugog. Odgovornost je na vama, ne okrivljujte drugog.

Obavještavanje nekog insana da vas probudi na namaz, ne prolazi uvijek u najboljem redu, kao što smo objasnili u prethodnim slučajevima. Ponekad ste lišeni svih mogućnosti. U ovom slučaju, morate obavijestiti neku drugu osobu da vas lično ili telefonom probudi.

d) Čekati na smjenu

Nekada se možete naći u tako nepovoljnoj situaciji da nemate nikakvih mogućnosti za ustajanje na namaz. Tokom srednje škole stanovao sam u kući sa pet osoba. Nismo imali telefon, sat nam je bio pokvaren i bili smo potpuno bez izlaza. U takvoj situaciji donijeli smo odluku da svaki od nas čuva stražu po jedan sat. Svako je ostao budan po jedan sat, čitao je knjigu, budio bi sljedećeg i išao na spavanje. Posljednja osoba nas je probudila na namaz. Tako smo spasili naš namaz od opasnosti. Malo smo se namučili, ostali smo bez sna, ali okusili smo blaženi spokoj klanjanja sabah-namaza na vrijeme. Neka Dženab-i Hakk ne da nikome da osjeti bol kojeg nosi neustajanje na sabah-namaz ili njegovo ostavljanje *na kaza*.

Naposljetku, Jahja Kemal Bejatli, jedan od naših slavnih pjesnika, u spisu, *Naselja bez ezana*, kaže: "Živio sam na Bujukadi. Na Bajram, odlučio sam otići na namaz. Međutim, zar se poslije provedene *alafranga* noći ustaje na sabah-namaz? Sa strahom da se neću moći probuditi ujutru, tu večer nikako nisam spavao. Kada je došlo vrijeme, uzeo sam abdest." Ovim riječima Bejatli nas podsjeća na ovu interesantnu formulu.

Možda ovaj način nećete upotrijebiti, ali neka vam se nađe u

negdje u podsvijesti vašeg mozga. Možda vam jednog dana zatreba. Kao što često ponavljamo, jedan vakat namaza vrijedniji je od čitavog dunjaluka.

4. Kako probuditi drugog na sabah-namaz

Kao i ustajanje na sabah-namaz isto tako veoma je bitno i buđenje drugog i zahtijeva umješnost. Ukoliko ste vi osoba koja prije svih ustaje i budi ostale, znajte da je to što radite veoma bitno, osjetljivo i vrijedno. Budite svjesni toga. Prema osobi koju budite na sabah-namaz morate se ophoditi na odgovarajući način. Ona može biti vaša majka, otac, supruga, djeca ili vaš prijatelj. Koga god da budite, prije svega budite blagi, iskreni i koristite govor pun milosrđa. Neko rukom drmusa onoga što spava, dere se i vrijeđa. Otvoriti grubo vrata od sobe, ljutito ući unutra, odmah upaliti svjetlo i početi vikati veoma je pogrešno. Mora se razumjeti psihologija osobe koja spava i pretpostaviti kakva će njena reakcija biti na galamu i svjetlo koje mu bode oči dok mirno spava u tišini.

Da, vaša namjera je mnogo lijepa i iskreni ste. Jednog vjernika pozivate na neprikosnovenu dužnost kao što je sabah-namaz. Međutim, negativna ponašanja mogu biti uzrokom dobijanja potpuno suprotnog rezultata od onog koji ste željeli.

Naposljetku, način buđenja na sabah-namaz nekih ljudi, može ohladiti od ibadeta one koji su novi u vjeri, neiskusni i slabijeg imana. Po ovom pitanju nema potrebe za inatom. Posebno ukoliko je osoba koju ćete probuditi starija od vas, tada zasigurno, morate biti mnogo razumniji i ljubazniji.

Namaz se ionako obavlja želeći to. Osoba mora klanjati svojom voljom, poželjevši srcem. Namaz se ne obavlja silom. Da je naš Gospodar htio, svima bi nam pred Njim savio vratove. Ali, On ne želi da Mu se klanjamo nazor i pod pritiskom, već da to činimo poželjevši dušom.

Ukoliko je osoba koju ćete probuditi na namaz vaša supruga, onda morate biti još veći podstrekač. Zato, jer supružnici jedno drugom ispunjavaju hirove, a u isto vrijeme imaju i određena prava jedno prema

drugom. Ukoliko ćete vašu djecu probuditi na namaz, dok su mala budite mnogo uporni i strožiji, a kada porastu budite za nijansu blaži, ali nikada ne vršite pritisak i ne kažnjavajte. Vaša dužnost je da učinite da oni zavole namaz, a ne da im usadite mržnju.

Objasnite namaz na tako lijep način i sa ponekim poklonom učinite ga privlačnim, tako da vas oni mole da ih probudite na sabah-namaz. A vi tada kažite: "Kada toliko želite, u redu, probudit ću vas", i tako prebacite odgovornost na njih.

Koliko je moguće, umjesto kazne zbog neklanjanja namaza, odaberite nagradu ako klanja, jer je nagrađivanje uvijek efikasnije.

Poneki roditelji, navodno, zato što ispoljavaju milosrđe prema svojoj djeci ne bude ih na namaz. "Da mi se dijete ne prehladi, da ne ostane bez sna", na ovaj način razmišljaju. Ali kasnije, žale se zašto im djeca ne klanjaju namaz.

Uopće se nemojte žaliti, jer ste vi tako željeli. Sažalili ste se na dijete ne razmišljajući o džehennemskoj vatri. Međutim, da ste razmišljali o tome kakav će put patnje otvoriti neklanjanje namaza, morali biste probuditi vaše dijete na namaz. Sve se uči od malehna.

Naredba našega Gospodara mora zabrinuti sve majke i očeve: *Naredi čeljadi svojoj da obavlja molitvu i istraj u tome!* (Taha, 132.)

Jedna od najvećih dužnosti roditelja prema djeci jeste da učine da zavole namaz i da ih podstiču na ovaj ibadet.

VII DIO

KAKO SE KLANJA SABAH-NAMAZ?

1. Ustanite na sabah-namaz sa žarom

Sabahski namaz jeste jedan bajrak pobune i ostvarena pobjeda protiv nefsa i šejtana na najslađem mjestu sna. U tim momentima insansko tijelo obuzima jedna prijatna mehkoća. Ničiji nefs ne želi napustiti topao krevet i klanjati namaz. Zbog toga većina ljudi bezvoljno, bezdušno, polusneno u posljednjim trenucima ustaje. Što prije želi uzeti abdest, brzo klanjati namaz i baciti se u krevet dok se još nije ohladio.

Međutim, na namaz treba ustati uz veliku radost i polet, zato jer nas naš Gospodar poziva Sebi. On je Vlasnik svega, Vladar i Voljeni svih nas. Njemu ne treba ići bezvoljno, već trčeći!

Zamislite: Bilo je mnogo poslova zbog kojih ste ujutru ustali radosni i čili. Milioni ljudi primorani su ustati veoma rano zbog posla. Opet milioni đaka prije izlaska sunca iskaču iz kreveta kako bi išli u školu ili lijegaju rano kako bi mogli ustati odmorni i živahni.

Da li je sabah-namaz, ključ našeg vječitog života, manje važan od posla i škole pa ustajemo bezvoljno i pospanih očiju? Zasigurno, ne!

Kada čujete zvuk ezana ili zvono budilnika, radosno i uzbuđeno, dušom želeći ustati ćete iz kreveta. Hladno vrijeme ili hladna voda ni koliko atom neće utjecati na nas. Dok ide prema Voljenome Kojemu duguje svoje postojanje i svoj život, čovjek ne razmišlja o ovome. Čak da mu na putu stoji smrt, trčaće bez oklijevanja.

Da biste odagnali san i bili živahni, hladnom vodom uzmite abdest. Ne zaboravite, za valjan namaz morate uzeti valjan abdest. Po

ovom pitanju Poslanik, sallallahu'alejhi ve sellem, kaže: "Dova je ključ rahmeta, abdest namaza, a namaz je ključ Dženneta."

Ako i pored ovoga nefs i šejtan, da bi nas udaljili od namaza, nameću kao izgovor hladnoću sobe i vode, odmah ih ušutite. Ukoliko ste u mogućnosti, zagrijte sobu i vodu. Ako vam je tako prijatnije, ne bježite od trošenja novca i vremena. Nema važnijeg ibadeta od namaza i ništa nije tako čestito i vrijedno kao kada se obavi spokojno.

2. Ne klanjajte brzo

Ni jedan namaz ne smije se klanjati brzo. Pogotovu ako klanjate sabah-namaz, još više morate voditi računa. Brzi namaz posebno dolazi do izražaja tokom teravija.

Znate, nakon brzog teravih-namaza jedan čovjek prišao je imamu i rekao mu: "Moj hodža, toliko brzo klanjate da od tri zikra na ruku'u i sedždi mogu izgovoriti samo jedan." Imam se nasmijao, a zatim mu rekao: "Budi zahvalan na tome. Ja ni to ne mogu izgovoriti."

Dakle, on nikako nije izgovarao tesbih. Da li se ovako nešto desilo, ne znamo. Ali, postoji problem "mlaznih imama" sa kojima se svakog ramazana lično suočavamo.

U jednoj džamiji tokom mjeseca ramazana u kojoj sam klanjao teravih-namaz, džemat ne bi stigao ni Subhaneke da prouči, a imam bi započinjao Fatihu.

U Ramazanu ima mnogo "jednomjesečnih" klanjača. Za one koji samo ramazanom počinju sa namazom a zatim prekidaju, ljudi kažu "jednomjesečni". Jedan dio ovih veoma vodi računa o dužini teravija. Štaviše, među sobom razgovaraju: "Ja sam bio jučer u jednoj džamiji, za 23 minuta završeni su i jacija i teravih-namaz", kaže jedan. Drugi odgovara: "Zar je to nešto? U džamiji u kojoj sam ja bio, imam završava posao za 19 minuta!"

O kakvoj god mudrosti da je riječ, ljudi koji za prolaznost svakog dana troše sate, štaviše ponekad troše dane za nepotrebne stvari od kojih nema koristi niti njegova vjera niti dunjaluk, trude se da završe namaz što prije. Da bi obavili namaz za kratko vrijeme, tako brzo uče

sure, da im se značenje gotovo i ne razumije. Jednom sam klanjao podne namaz u nekoj džamiji. Prišao je čovjek, klanjao je deset rekata i izašao, a ja sam još uvijek bio na prvom sunnetu. "Bože dragi", rekoh. Bio je to insan kojeg sam površno poznavao. Klanjao je pet vakata namaza i vodio računa o vjeri. Mislio je da je obavio namaz, da je namirio dug. A uopće nije bilo tako, jer nije ispunio čak ni minimum uvjeta za namaz. Kada je jednog dana Tahir Mutlu, jedan od Beduizzamanovih učenika, sreo ovakvog čovjeka, oštro ga je upozorio: "Brate moj, ti ćeš sutra vidjeti, na ahiretu kada u defteru djela ne budeš imao nikakav zapis u vezi s namazom. Jer to nije namaz. Klanjaj polahko, poštujući sve ruknove i pravila."

Čuo sam da je ovaj veliki evlija, koji je trideset godina postio učajluke, na farz sabah-namaza učio cijele sure Jasin i Tebareke.

U nekoliko različitih hadisa objašnjeno je da namaz ne treba klanjati brzo kao što kokoš kljuca zrno. Štaviše, naš Pejgamber, sallallahu 'alejhi ve sellem, je jednu osobu vratio da tri puta klanja namaz zato što je brzo klanjala. Rekao je da to nije namaz i lijepo je objasnio čovjeku kako se klanja, kada je ovaj rekao da ne zna drugačije.

Umjesto što će čovjek klanjati brzo i učiti dugačku suru na skoro nerazumljiv način, bolje je da nakon Fatihe normalno prouči makar samo jedan ajet, i opet, umjesto obavljanja cjelokupnog namaza neprihvatljivom brzinom, bolje je klanjati samo farz-namaz uz poštovanje svih pravila. Naravno, klanjajmo i sunnet i farz onako kako je ispravno, jer je namaz jedan ibadet u kojem se rob okreće prema Allahu, i koji, prema Pejgamberovim riječima, "sadrži momenat sedžde u kojem je rob najbliži Allahu". Ko se nađe u audijenciji kod Allaha, mora pokazati odgoj i poštovanje dostojno Njegovoj veličini. Mi vežemo ruke na pojas pred jednim običnim direktorom, pred ministrom ili pred premijerom. Učiti Kur'an i dovu na nerazumljiv način, pred Sultanom univerzuma Koji se ni sa čim ne može uporediti, ne može se uklopiti u lijepi odgoj.

Kada bi jedan komandant na zahtjev padišaha pričao pred njim poput mašine, poput ubrzane magnetofonske trake te pokrete obavljo opet kao ubrzana videotraka, zar ga padišah ne bi kaznio? Ostavimo se kazne, zar ovakav čin priliči jednom insanu, vlasniku časti i poštenja?

Ukoliko i mi poželimo da shvatimo koliko velike greške činimo prilikom brzog učenja sura, pročitajmo njihov prijevod na isto tako brz način. Naprimjer, pročitajmo brzo prijevod Fatihe. Eto, to su značenja kojima se obraćamo

Vladaru svijetova. Vidjet ćemo u kolikoj su mjeri naša greška i brzina veliki grijeh. Najsretnije vrijeme, najslađe, najslobodnije, najspokojnije, najbereketnije vrijeme insana jesu minuti potrošeni za klanjanje namaza radi Allaha. Kako god ne želimo da se odvojimo od nekog duhovnog velikana, voljenog od strane ljudi, ili od pravednog vladara, trudimo se da još malo razgovaramo sa njim, isto tako, moramo misliti da još malo više klanjamo, a ne da što prije pobjegnemo od Allaha.

Ukoliko o ovom pitanju ne vodimo računa, zapast ćemo u stanje posramljenog čovjeka koji misli da je namirio svoj dug.

3. Ne klanjajte namaz službeno i površno

Kako god se Allahova imena manifestju u univerzumu na veoma raznovrstan način i do najsitnijih detalja, isto tako i na insanu vidimo tu raznobojnu i detaljnu manifestaciju imena. Kao što postoji bezbroj puteva dobrote koji su rezultat ovih manifestacija, isto tako ima i nebrojeno mnogo uzroka zla. Uzvišeni Allah ovaj svijet uredio je kao svijet iskušenja. A iskušenje, pak, uzrok je napredovanju. Zbog toga je na dunjaluku izmiješao jedno s drugim dobro i zlo, ljepotu i ružnoću. Radi ove borbe šejtane je svalio na insana. Zbog toga na ovom svijetu ispit traje do posljednjeg daha, sve dok sposobnosti i talenat ne izađu na vidjelo. Čovjek stalno treba dovom tražiti utočište kod svoga Stvoritelja da se ne bi odvojio od Pravoga puta.

Dok pojedini gube namaski ispit uopće ga neklanjajući, pojedini, klanjajući ga bez ihlasa, bivaju zaslužni Kur'anskog govora: Neka je šteta takvima... Neko među nama zbog ne klanjanja tačno na vrijeme izlazi sa ovog ispita uz gubitak, a neko izostavljajući džemat biva ranjen.

Ispit ne prestaje. Nedostaci poput "izostavljanja pravilnog klanjanja", "nemogućnost bivanja poniznim", "požurivanje namaza",

prate nas svakog trena. Ne možemo se spasiti klanjanjem jednog namaza pa da, poput hadža, iskoristimo svu snagu, usmjerimo se na jednu tačku i u potpunosti izvršimo dužnost. Ispit je svakog dana, štaviše, pet puta na dan, a osim toga kada počne namaski vakat traje svakog sata, svake sekunde dok ne klanjamo.

I osobe koje svoj namaz obavljaju pravilno, bore se i da drugi počnu klanjati, koje se nalaze u službi vjere, imaju ispite vezane za namaz. Jedan od ovih ispita koji se tiču njih jeste opasnost od službenog, površnog i brzog obavljanja namaza i trčanja ka vjerskim poslovima.

Većina vas se mnogo puta u svom okruženju susrela sa ovim. Obrazloženje osobe koja površno obavlja ibadet, naprimjer, brzo klanja namaz, je poznato. Ili ima neki bitan posao ili treba izvršiti neku neodložnu vjersku dužnost.

Zapravo, ostavimo druge, razmislimo o svome nefsu. Zar se ne susrećemo sa sličnim situacijama? lznoseći kao obrazloženje neku vjersku aktivnost, neki imanski hizmet, da li nikada nismo požurili sa farzom ili izostavili sunnet? Jesmo, i to mnogo puta.

Razmišljajući kako ovakvo ponašanje nije ispravno, pred nama se pojavljuje jedna tvrdnja Bediuzzamana Saida Nursija vezana za ovo pitanje. Objašnjavajući u Pismu 29., koje se tiče tasavvufa, osobenosti tarikata, njihov hizmet i koristi, također ukazuje i na opasnosti u koje pojedinci mogu zapasti. Dotičući se veoma bitne činjenice u 7. naznaci ovog pisma, na sljedeći način upozorava:

Tarikat i hakikat ne trebaju izlaziti iz okvira uzročništva. Ukoliko pređu preko zakonitosti stvarnog cilja, tada će sigurne vjerske naredbe, praksa i pridržavanje časnog sunneta ostati na hukmu službenog (postaje poput ceremonije), srce se okreće prema drugoj strani. Dakle, više razmišlja o zikr-halki nego o namazu, više ga privlače dnevne dove, nego farzovi, mnogo se više čuva da ne učini nešto suprotno tarikatskim pravilima, nego od griješenja. Zapravo tarikatski zikrovi i dove ne mogu biti ekvivalentni čak ni jednom od farzova, koji su sigurne vjerske naredbe, ne mogu popuniti njegovo mjesto. Tarikatska pravila i tasavvufske dove moraju biti utješni uzrok istinskoj slasti koja se nalazi u tim farzovima, ne smiju bili izvor. Dakle,

tekija mora bili sredstvo slasti i pravilnom namazu u džamiji. U suprotnom, onaj koji namaz u džamiji brzo klanja (poput ceremonije) i misli da istinsku slast i zrelost pronađe u tekiji, udaljava se od hakikata. (Mektubal, 423)

Skoro da svaki pripadnik hizmeta može upasti u grešku koja je gore navedena. Naposljetku, dati primjer "službenog klanjanja namaza" veoma je efektan, jer je namaz najveći, najbitniji, najuzvišeniji i najširi ibadet. U njemu su sadržani zikr, fikir, šukur i sve vrste dova. Odabir nekog drugog ibadeta ili hizmeta van namaza nema nikakve logike.

Cilj svakovrsnog vjerskog hizmeta jesu i ibadeti koji kao rezultat daju Allahovo zadovoljstvo i koji su naređeni u Kur'anu. Zato što nijedno "sredstvo" ne može zamijeniti stvarni "cilj", cilj se ne može žrtvovati zbog sredstva.

Klanjati namaz površno i ceremonijalno, velika je greška koja se ne može nadoknaditi niti jednim zikrom, hizmetom i aktivnošću.

4. Klanjajte s poniznošću i po pravilima

Nefs i šejtan žele da čovjek što prije klanja sabah-namaz i vrati se u krevet. Insan koji trči ka snu klanjajući namaz brzo i ne obavljajući čak ni tesbih i dovu, gubi jednu veliku riznicu. Vrijeme koje smo odvojili za sabah-namaz, mijenja se shodno našim godinama, poslu i zrelosti. Međutim, nipošto ne smije pasti ispod određenog nivoa. Namaz morate klanjati predano, bojeći se Allaha, bez žurbe, učeći polako sure i dove i obavljajući svaki pokret ispravno. Ovaj prijevod ajeta objašnjava nam predanost u namazu:

Ono što žele - vjernici će postići, oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju. (El-Mu'minun: 1.-2.)

O ovom pitanju obavezni smo uzeti pouku, naučiti kako su klanjali namaz, najprije naš Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, a zatim i islamski velikani.

Kao i sva druga stanja našega Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, tako je i njegov način klanjanja izuzetan i služi nam za primjer. On je u svakom namazu bio u stanju ihsana. Kada su ga upitali: "Šta je

ihsan?"- naš Pejgamber, s.a.v.s., je odgovorio: "Klanjati namaz kao da vidiš svoga Gospodara. Koliko god ti ne vidiš Njega, On vidi tebe."(Muslim)

Jedan ashab na sljedeći način opisuje Resulullahov namaz: "Kada bi hazreti Pejgamber počeo klanjati, ljudi oko njega čuli bi kako mu iz grudi dolazi žubor sličan žuboru kotla sa vodenom parom."

On je tako klanjao namaz, u čudu su ostajali oni što bi ga vidjeli. Tokom namaza toliko bi dugo ostajao na nogama, ruku'u i sedždi, da bi se ljudi uplašili pomislivši da je mrtav.

U odnosu na druge namaske vaktove, Resulullah, s.a.v.s., je na sabah-namazu učio veoma duge sure. U hadisima se prenosi da je na sabahskom farzu učio sure Kaf, Et-Tekvir i Insan. Dužina ovih sura mijenja se od jedne do tri stranice. S druge strane, sunnet je klanjao veoma kratko. U dva rekata sabahskog sunneta najviše je učio sure El-Kafirun i El-Ihlas.

Način klanjanja namaza ashaba i islamskih velikana, koji su uzvišenog Resulullaha, s.a.v.s., uzeli za uzor, također je veličanstven. Opet saznajemo iz rivajeta da je na sabah-namazu hazreti Osman, r.a., učio suru Jusuf (13 strana), a hazreti Omer, r.a., suru Jusuf i suru El-Hadždž (10 strana).

Kada bi Ibni Mes'ud, r.a., ustao na namaz, presamitio bi se od straha od Allaha, dok bi klanjao čak ne bi čuo ni razgovor ukućana.

Kada bi nastupio namaski vakat, hazreti Alijino stanje bi se promijenilo, poblijedio bi i počeo drhtati. Upitavši ga za razlog, ovako bi rekao: "Zar ne znate da je ovo vrijeme, vrijeme izvršavanja emaneta kojeg je Allah ponudio Zemlji i nebesima a od kojeg su oni ustuknuli. Ja sam se prihvatio i ne znam da li ću ga ili ne izvršiti na najbolji način."

I opet kada je ovog veličanstvenog ashaba strijela pogodila u nogu, zatražio je da je izvade za vrijeme namaza. Prenosi se da je odabrao ovaj način zato što je u namazu svakim svojim atomom okrenut ka Allahu i što ništa što je materijalno nije osjećao. Znači, tako je predano klanjao, baš kao da ga je namaz odvojio od njega samog, poput anestezije za vrijeme operacije, kidao mu je svaku vezu sa dunjalukom.

Rabija el-Adevijja, evlija iz reda žena, također je osoba koja u namazu nije osjećala materijalnu bol. Dok je jednog dana klanjala namaz, u oko joj je upao komadić trske koje nije primijetila sve dok nije predala selam. Kada je završiia, viknula je: "Pogledajte, šta mi se zabilo u oko?"- i trsku su s mukom izvadili.

Način klanjanja hazreti Bediuzzamana, čovjeka koji je hazreti Aliju prihvatio za učitelja i od njega uzeo pouku iz "svijeta značenja", također je veoma interesantan. Čim bi nastupio namaski vakat, on bi se svim svojim bićem okrenuo prema Allahu i počeo klanjati. Na njegovom jeziku nalazile su se dvije riječi koje je tokom cijelog života ponavljao. To su: iman i namaz. Poput Medžnuna, koji je lutajući pustinjom izgovarao "Lejla, Lejla", i on je cijelog života govorio " Iman, iman, namaz, namaz". Kao što je o imanu shvatio da treba biti van klasičnog kalupa, "živ, pokretan, aktivan iman", također je i o namazu shvatio da nije pusto ponavljanje naviknutih dova i bezdušnih pokreta. U njegovom svijetu namaz je predstavljao simbol tevhida, motiv postojanja, izraz okretanja ka Allahu svim svojim bićem i klanjanje Njemu. Kao da je sav trud samo zbog toga da bi se u Njegovoj uzvišenoj audijenciji doživio taj sveti i prijatni trenutak, koji se ne razlikuje od veselja i praznika.

Kao što je iman, kojeg je objasnio u svojim djelima, jedan sasvim drugi iman koji sa sobom nosi dah onog svijeta, također je i namaz kojeg je objasnio jedan sasvim različit namaz od onoga kojeg je društvo tradicionalno prihvatalo.

On je živio iman o kojem je pričao i klanjao je namaz koji je spominjao. Ove riječi jednog od njegovih hizmećara Bajrama Juksela, pokazuju kao da je tokom namaza ulazio u neki sasvim drugi svijet:

"Veoma je predano klanjao namaz. Dok bi učio suru, učio bi je harf po harf. Dok smo stajali na namaz, a on činio nijjet u potpunoj koncentraciji i kada bi izgovorio Allahu ekber, mi bismo se iza njega uplašili. Bez pretjerivanja, drvena kuća bi se potresla."

Također, i ono što prenosi još jedan od njegovih učenika Molla Hamid Ekindži, pokazuje nam da je njegov namaz izvan nama znanih namaza: "Osjećao sam veliko zadovoljstvo u namazu koji bih klanjao za njim. Njegov kijam ulivao je u insana strahopoštovanje i bojazan od

Allaha. U vezi s tesbihatom koji se obavlja nakon namaza, podučio nas je sljedećem: "Tesbihat na kraju namaza predstavlja sjeme namaza." Jednim sjetnim tonom obavljao je tesbihat mnogo sporije od nas. Dok bi izgovarao subhanallah, čuli bismo mu glas kako dolazi iz duše i veoma polako. Vidio sam mnogo učitelja kako klanjaju namaz. Međutim, nisam sreo nikoga da kao on klanja u ovakvoj sjeti i pokornosti. Kada bi počeo sa tesbihom la ilahe ilallah, da se pored njega našao pripadnik nekog tarikata, odmah bi zapao u zanos. Glas bi mu izlazio gromko, poput topovskog đuleta."

Opet jedna osoba po imenu Hilmi Aridži, koja ga je posjetila u Denizliju, na sljedeći način objašnjava njegov način klanjanja: "Kada je nastupio vakat akšam-namaza pozvao me je pa smo zajedno klanjali. Njegovo započinjanje namaza veoma je teško opisati. Klanjao ga je osjećajući ga, živeći ga. Ja sam mu bio džemat. Nakon toga učinio je dovu. Jaciju sam ponovo za njim klanjao. Pozvao me je i na sabah-namaz. Na ovim namazima osjećao sam jedno sasvim drugo uzbuđenje. Kada bi započinjao namaz, kao da su mu kosti pucketale."

Namaz, koji je sa svom svojom veličanstvenošću objasnio u svojim djelima, jeste namaz koji je u značenju zrelosti i sam obavljao. Slobodno možemo reći da je on klanjao namaz onako kako je pisao i da je pisao onako kako je klanjao.

5. Klanjajte u džematu

Kao i ostale farz-namaze, također i sabah-namaz kanjajte u džematu. Gdje god da se nađete, čak i da vas je samo dvoje, ne izostavljajte džemat. Klanjajte u džematu u kući, u domu i džamiji, nemojte propuštati ovaj veliki sevab.

Nažalost, kao što ne znamo vrijednost i važnost namaza, također smo neznalice i po pitanju veličanstvene nagrade i napretka koje nosi klanjanje u džematu. Mislimo da je džemat jedna navika svojstvena starima, penzionerima ili onima koji rade na nekim veoma lagodnim poslovima. Međutim, ovo je jedna dužnost koju moraju uraditi svi oni koji su u obavezi klanjati, pod bilo kojim uvjetima i u ma kojoj sredini.

Sva opravdanja i izvinjenja koja se iznose za neobavljanje

namaza u džematu jesu samo obični izgovori. Ono što nas vara u pravcu ispravnosti tih izgovora, jesu veoma zastupljeni izostavljanje, neosjećajnost i nezainteresiranost.

Da je klanjanje namaza bila radnja koju povremeno obavljaju samo ljudi bez obaveza, zar bi naš Pejgamber, s.a.v.s., i njegovi cijenjeni ashabi u najtežem momentu Bitke na Bedru klanjali namaz u džematu? Vojska mušrika bila je tri puta brojnija od njih i bila je to borba na život i smrt, ali, Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi nisu odabrali spasavanje svojih života, već da pred Allahom budu jedan uz drugog, rame uz rame.

Dok je polovina klanjala namaz ostali su se borili, zatim su se borili oni što su obavili namaz a drugi su klanjali u džematu. Ovo pitanje u 102. ajetu sure En-Nisa spominje se na sljedeći način:

„Kada ti budeš među njima i kad odlučiš da zajedno s njima obaviš molitvu, neka jedni s tobom molitvu obavljaju i neka svoje oružje uzmu; i dok budete obavljali molitvu, neka drugi budu iza vas, a onda neka dođu oni koji još nisu obavili molitvu pa neka i oni obave molitvu s tobom, ali neka drže oružje svoje i neka budu oprezni.“

Ukoliko se namaz u džematu ne napusti čak ni u borbi, najdelikatnijem dunjalučkom momentu, pa koje to opravdanje može spriječiti njegovo obavljanje?

Veoma interesantno. Dok hazreti Bediuzzaman objašnjava da čak ni na borbenom mejdanu nije prekidao sa pisanjem tefsira Kur'ana, kazuje da je iz dva slučaja uzeo pouku. Jedan od njih je i prije spomenuto klanjanje namaza u džematu u Bitki na Bedru. Drugi je, kada je islamski junak hazreti Alija, r.a., na mnogo mjesta u kasidi Dželdželutije, a zatim i na samom kraju, zatražio čuvara dok bi klanjao namaz, kako mu namaski mir ne bi nešto poremetilo. Zbog toga što je imao mnogo neprijatelja, razmišljajući u namazu o njihovom napadu mogao je pokvariti predanost i spokoj pa je zato od Allaha zatražio čuvara.

Namaz u džematu toliko je važan da bi nas hadis koji slijedi s tim u vezi trebao dobro uplašiti: Prenosi Ebu Hurejjre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Vallahi iznutra mi dolazi da nekom

čovjeku naredim da predvodi namaz, zatim da odem određenim ljudima, koji se nisu priključili džematu i da naredim da se svežnjevima drva zapale njihove kuće. Kad bi neko od njih znao da će naći kakvu masnu kost, zasigurno bi došao na namaz." (Muslim)

Naravno da naš Pejgamber, s.a.v.s., nije zapalio ničiju kuću. Međutim, ovo što se javilo u njegovoj duši, interesantno je sa aspekta pokazivanja koliko je pridavao značaja namazu u džematu. Tako je veliki vječiti gubitak napuštanja džemata, da su duša i imetak, ove prolazne stvari, ništa u usporedbi s tim. Kao što je Poslanik, s.a.v.s., rekao, jednu prostu dunjalučku korist nipošto nećemo propustiti, otići ćemo na mjesto gdje se dijeli, ali kada bismo znali, sevab namaza u džematu, za svaki vakat ponaosob, vrijedan je trilione. Zato jer je njegov ishod beskrajan.

Ovaj hadis kojeg prenosu Ebu Derda, r.a., objašnjava da se ne smije odustati od džemata čak ako je riječ o malom broju ljudi: "Ukoliko se među tri osobe, (od onih koji stanuju u selu i u pustinji), namaz ne obavi u džematu, samo ih je šejtan pobijedio. Budi ustrajan u džematu, vuk jedino jede ovcu odvojenu od stada." (Ebu Davud, Salat, 47)

Svi mi možemo kazati mnogo opravdanja za izostavljanje džemata. Međutim, hadis kojeg prenosi Ibn Abbas, r.a., pokazuje nam koliko moramo biti uporni u odbijanju opravdanja po ovom pitanju: "Ko čuje mujezinov ezan i pritom nema neke prepreke koja ga sprečava da se odazove njegovom pozivu, namaz kojeg obavi sam neće biti prihvaćen." Upitali su ga: "Koje opravdanje može spriječiti čovjeka da pristupi džematu?" "Resulullah, s.a.v.s., je ovako rekao: "Strah i bolest." (Ebu Davud, Salat, 47)

Razgovor između Abdullaha Ibn Umm Mektuma, r.a., i našega Poslanika, s.a.v.s., u istom kontekstu mora nam biti pouka. Ibn Umm Mektum, r.a., upitao je Resulullaha, s.a.v.s.,: "Poslaniče, ja sam neko ko je slijep i čija je kuća daleko. Imam jednog vodiča koji se ne ophodi blago prema meni. Imam li dozvolu da pod ovim uvjetima namaz obavljam kući?" Resulullah, s.a.v.s., ga je upitao: "Čuješ li ezan?" "Da", odgovorio je. Tada je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne mogu ti dati dozvolu da klanjaš namaz u svojoj kući."

Učenjaci, koji pred očima drže različite ajete i hadise vezane za ovu temu, kazali su da namaz u džematu predstavlja jedan veoma pritvrđen sunnet. Međutim, ne smije se preko toga prelaziti riječima "Kako god da bude, sunnet je", jer namaz u džematu 27 puta ima više sevapa od namaza kojeg čovjek sam obavi. U jednom vremenu u kojem nas grijesi strašno napadaju, zar nije sasvim jasna istina koliko imamo potrebe za sevabima?

Kakva je to mudrost u džematu, pa čak i u borbi nije izostavljan? Kakve su to prednosti pa ga je naš Pejgamber, s.a.v.s., primjenjivao kao sunneti muekkede i naredio ga? Kakav je to neprikosnoven ibadet kada su shodno njegovoj veličanstvenosti posebno izgrađene džamije?

Obavljanje namaza u džematu sadrži bezbrojne mudrosti. Prije svega, u namazu obavljenom s džematom u džamiji, sadržani su nevjerovatni spokoj, predanost i mir. Zato jer je prostor pripremljen jedino za namaz, sve je dizajnirano shodno tome. U namazu nema niti jednog elementa koji će narušiti spokoj, rasijati misli i nečim drugim obuzeti čovjeka. Džamija, ili mesdžid jedno je mirno, čisto i harmonično mjesto.

Zar samo ovo ne ističe važnost džemata?

Zamislite namaze koji se samostalno obavljaju u odnosu na one koji se obavljaju u džematu u džamijama, mesdžidima ili kućama! Zar nema mnogo elemenata poput razgovora ljudi, zvukova radija i televizije, mirisa hrane i sl., koji kvare čovječiji mir i koji su prepreka spokoju u namazu? A zamislite slast i spokoj u namazu koji se klanja u džamiji, rame uz rame sa vjernicima!

Još jedna veoma bitna mudrost u obavljanju namaza u džematu jeste odgovornost imama. Na ovaj način veoma smo rasterećeni po važnim pitanjima pravilnog učenja Kur'ana i dova i dobrog poznavanja fikhskih pravila.

Zbog toga što su imami s ovog aspekta posebno obrazovane osobe, normalno je da oni mnogo bolje znaju od džemata Kur'an i kako će postupati na svakom namaskom ruknu. Osim toga, zato što veoma obraćaju pažnju na pravila, mi na taj način obavimo namaz pažljivo i

predano i bivamo spašeni od brzog klanjanja, jedne od najvećih bolesti kada je ovaj ibadet u pitanju.

Ukoliko ustrajemo na džematu, u isto vrijeme, klanjat ćemo namaz tačno na vrijeme. Tako ćemo dosegnuti Pejgamberovu pohvalu: "Najbolje djelo jeste namaz obavljen na vrijeme."

Također i zbog specifičnosti i promjene prostora bit će uzrok veoma utjecajnom duhovnom preporodu. Stajanjem na jednom mjestu, čovječija spoznaja presušuje. Kada naše boravište napustimo zbog namaza pa mu se kasnije vratimo, osjećat ćemo se kao da smo počeli ispočetka. Ali, ukoliko klanjamo na radnom mjestu, samo ćemo vidjeti koristi od vremena i truda, ali ne i od promjene mjesta. Također, neko ko klanja na istome mjestu, opet će razmišljati o poslu i radu i neće se u potpunosti okoristiti namazom.

Naposljetku, s obavljanjem namaza u džematu među vjernicima se javljaju prijateljstvo, solidarnost i uzajamna pomoć. Ljudi se bolje upoznaju i dijele svoje brige. Ovo je korist koja štiti jedinstvo i kojoj islam, vjera solidarnosti, veoma pridaje značaj.

Naš Gospodar mnogo više prihvata dove činjene u džematu, jer svako na svačiju dovu kaže amin, svako svačijoj dovi daje snagu i jedan drugog obiljem zasipa.

Eto, ove i još mnoge druge nama nepoznate mudrosti učinile su da je namaz u džematu 27 puta vredniji od samostalnog namaza. Pa kako, znajući sve ovo, možemo izostaviti džemat?

Nikada nemojte ostati lišeni izobilja i bereketa namaza u džematu. U slučaju da bilo kojim razlogom niste mogli otići u džamiju, osnujte džemat sa vašom suprugom i djecom. Ukoliko klanjate s grupom prijatelja, opet sastavite džemat i ne propuštajte ovaj sevab.

6. Sabah-namaz klanjajte u velikim džamijama

Sabah-namaz je ibadet pun radosti i osjećanja. Ukoliko želite osjetiti svu veličanstvenost slasti koja je u njemu, klanjajte namaz u velikim džamijama sa snažnim duhovnim nabojem. Klanjajte sabah-namaz u veličanstvenim džamijama kao što su, u Istanbulu Ejub Sultan,

Sulejmanija, Sultan Ahmed, u Edirni Selimija, u Ankari Kodžatepe, u Bursi Ulu džamija, u Adani Sabandži džamija, Šanliurfi Halilurrahman, u Koniji Selimija i u drugima, i udahnite duhovnu atmosferu koja kao da iz Dženneta dolazi.

Ukoliko ste u prilici, klanjajte sabah i ostale namaze u Mekki u Mesdžidi-haramu, u Medini u Mesdžidi-nebevi i u Kudusu u Mesdžidi-aksa i zamislite sebe kao da ste u doba *Asri-Saadeta*. Maštom otputujte 14 stoljeća unazad. Baš kao da su Resulullah, s.a.v.s., i njegovi cijenjeni ashabi u životu. Kao da se Bilal Habešija popeo na Kabu i kao da se od njegovog ezana tresu nebesa i Zemlja. Kao da je naša duša, naša ljubav, ljepota nad ljepotama, naš Poslanik, s.a.v.s., ušao u mihrab i klanja nam namaz. Kao da ste stali rame uz rame sa ashabima, tim zvijezdama čovječanstva, i klanjate namaz.

Moj Allahu, pa zar može biti veće slasti i veće sreće od ove?

Ukoliko iz ovog mora značenja želite okusiti jednu kap slasti i želite udahnuti jedan dašak atmosfere *Asri-Saadeta*, jednog seher vakta, ustanite iz kreveta i krenite prema Ejub Sultanu. A još, ukoliko je riječ o džumi ili sabahu u nedjelji! Doživite slast klanjanja sabah-namaza zajedno sa hiljadama ljudi. Ako ste oženjeni i imate djecu, povedite i njih! Klanjajte namaz spokojno i činite dove onako kako vam iz duše dolazi.

Sve i da ne možete stalno, kad god ste u prilici, klanjajte namaz u velikim i posebnim džamijama. Vidjet ćete da ste zakoračili u sasvim drugi svijet, napunit ćete se mirom i srećom.

7. Nikako ne izostavljajte tesbihat i dovu

Pojedinci nakon namaza izostavljaju tesbih i dovu i tako napuštaju audijenciju kod Allaha. Međutim, tesbihat i dova, posebno nakon sabah-namaza, veoma su bitni i *faziletli*.

Kada sam vidio osobu koja je bez tesbiha i dove izašla i uronila u razgovor, prišao sam i rekao joj: "Da radiš na nekom mjestu za nadnicu te da obaviš sve do akšama mnoge poslove i umoriš se, pa u trenutku kada poslodavac hoće da ti plati, da li bi otišao da ne uzmeš nadnicu?"

Rekao je da nikada ne bi uradio tako nešto. Rekao sam mu: "Ali, ti si obavio namaz, ispunio svoju obavezu. Poslanik, s.a.v.s., kaže da će onome ko obavi tesbih biti oprošteni svi grijesi. (Tirmizi, Dua, 3695). I Allah je uvijek i u svakom momentu otvorio Svoje kapije oprosta, milosti i dobročinstva i baš kao da kaže: Traži od Mene šta poželiš'. A ti svojim postupkom kažeš: 'Ne, ja ne želim ništa.' Da li je to ispravno?" Rekao mi je da sam u pravu.

Da, one što klanjaju namaz i odvoje se od Allaha ne tražeći ništa, ja upoređujem sa radnicima koji ne uzimaju svoje nadnice. Uistinu, ono što nam je Allah dao, nije zbog tesbiha i dove. Jer mi smo našu nadnicu uzeli unaprijed. Dolazak na svijet, naše bivanje insanima i muslimanima, zatim tijelo koje smo dobili i blagodati zdravlja i dr., predstavljaju veliku nadnicu koju mi nikakvim ibadetima ne možemo zaslužiti. Blagodati koje ćemo, pak, dobiti zauzvrat tesbiha i dove, u potpunosti su jedan poklon, dobročinstvo i milost.

Insan ne smije biti lišen ovog mora poklona i dobročinstva tako što će napustiti tesbih i dovu.

KOMENTARI ČITALACA

Saim Gunduz: Pročitao sam knjigu i poklonio sam istu peterici komšija. Trojica od njih su počela klanjati.

Sinan Demirdži: Imam 25 godina. Knjigu mi je poklonila majka. Pročitao sam samo deset strana i počeo sam klanjati. Odmah sam je poklonio supruzi i ona je, nakon što je pročitala, počela klanjati.

Filiz Gumuš: Poklanjam je prijateljima. Čim dođu do polovine, počinju klanjati.

Adem Jildirim: Pročitao sam prvih deset stranica knjige, ustao sam i počeo klanjati.

Hakan Tanrisever: Klanjao sam namaz tokom studija. Ostavio sam ga tri godine. Kada sam pročitao knjigu, radosno sam ponovo počeo klanjati.

Muhammed Gokmen: Pročitao sam je za tri sata. Nisam spavao, čekao sam sabah-namaz. Podne sam klanjao s uzbuđenjem, čekam da što prije nastupi ikindija.

Nurten Čelik: Porodično nismo ustajali na sabah-namaz. Pročitao smo knjigu. Svakog dana ustajemo. Odmah sam uzela 20 komada i podijelila mojim prijateljima.

Nazan Guldžu: Tako je lijepo u ovoj knjizi objašnjena važnost namaza da, čak nema potrebe navijati sat, jer me san ne drži.

Ibrahim Altin: Knjigu je pročitao moj trinaestogodišnji sin. Počeo je klanjati namaz. Od sada se uopće ne umaram dok ga dižem na sabah-namaz.

Ajše Jalčin: I pored toga što sam obavila Umru nisam mogla klanjati namaz ovoliko predano.

Priključite se našoj kampanji poklanjanja knjiga!

Desetine hiljada ljudi koji su pročitali knjigu *Kako ustati na sabah-namaz* doživjeli su sjajan dojam i utiske.

Oni koji nisu nikada klanjati počeli su obavljati namaz.

Oni koji nisu mogli ustati na sabah-namaz, taj su problem riješili.

Oni koji su obavljali namaz, otkrili su kako da to čine potpunom smirenošću srca, krajnje predano te u poletu i zanosu robovanja svome Gospodaru.

Na hiljade ljudi potpunije je shvatilo važnost namaza i pridalo mu veću pažnju i značaj. Poklanjanjem knjige najbližim oko sebe, postali su srdstvom buđenja njihove svijesti o namazu.

I vi svojim priključivanjem i učestvovanjem u našoj kampanji poklanjanja knjiga možete podržati POZIV NA NAMAZ!

Knjigu koju kupite u izdavačkoj kući "REJHAN", možete podijeliti vašim najbližim, rodbini, dragim osobama, suradnicima, prijateljima, uposlenima, sudentima i učenicima...

Ukoliko želite, možete pred džamijom, školskim ulazima i prometnim mjestima distribuirati knjigu, te tako dati svoj doprinos u podizanju društvene svijesti o namazu.

Ukoliko ste trgovac ili poslovna osoba, poklanjanjem knjige svojim mušterijama, poslovnim partnerima, ili uposlenicima pružit ćete im značajnu moralnu i duhovnu pomoć u osposobljavanju njihove ličnosti.

TEL.: 00387 33 236199; MOB.: 06l / 312-273

Ul. Veliki Čurčiluk 26. (iza Begove džamije) - SARAJEVO

ISBN 9958-9178-0-7
9 789958 917806